

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Οι Δήμαρχοι της Νιάουστας

• • •
Το τεχνητό
«Μακεδονικό»
και μερικές
επισημάνοσιες

• • •
Τα ισνάφια

Μπατατζίδοι
— φουκαλήδοι
λαναράδοι,
μυλουνάδοι κλπ.

Ο Δήμαρχος Χ' Κωνσταντίνος Μαλού-
ρος

Ο Δήμαρχος Γεώργιος Περδικάρης
(Τζιών)

Ο Δήμαρχος Αλέκος Χωνός

Ο Δήμαρχος Φιλώτας Κόκκινος

• • •
Κρασί και υγεία

• • •
Ο φώσφορος

• • •
Υποκείμενα
μπλιάς

• • •
Η αντιμετώπιση των αφίδων του βαμβακιού

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιά τεύχη μπορείτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

**ΤΗ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον
τῶν συνδρομητῶν της**

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς
του ἑτούς 1989

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

- 1) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ**
- 2) ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΑΜΗ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΥ**

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΟΥΝ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ·Ι·ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Βασ. Φιλίππου 21. Ὁρες λειτουργίας απο γεύματα Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη.

"ΝΙΑΟΥΣΤΑ..

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1990

Έτος ΙΔ - Τόμος Ζ - Τεύχος 52

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Οδυσσέας Ντινόπουλος, Ελένη Μήταια Ζεγκίνη
Λευκή Σαμαρά

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Βασ. Φιλίππου 21 - 592 00 ΝΑΟΥΣΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος 60-331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

Δήμαρχος της Νάουσας

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Τυπογραφείο Αντώνη Μαυρογένη
Αντωνίου Καμάρα 3 Τηλ. 260-140
Θεσσαλονίκη.

Αγαπητέ φίλες,

— Από τα μέσα του 19ου αιώνα, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, με φιρμάνι του σουλτάνου «ΧΑΤΤΙ ΧΟΥΜΑΓΙΟΥΝ», η τοπική αυτοδιοίκηση αποκάτι ιδιαίτερη βαρύτητα. Για πρώτη φορά δίνεται το δικαίωμα στους χριστιανούς λαούς, υπήκους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, το δικαίωμα του «εκλέγειν» και «εκλέγερθαι». Η Νάουσα με τον συμπαγή χριστιανικό πληθυσμό της, εκλέγει το 1868 τον πρώτο Έλληνα Δήμαρχο. Από τότε ως τις μέρες μας, πολλοί και άξιοι Ναουσαίοι τίμησαν το αξίωμα του Δημάρχου. Το τί πρόσφερε ο κάθε Δήμαρχος στη διάρκεια της θητείας του, μας το λέει ειδικός συνεργάτης του περιοδικού μας. Ας τον ακούσουμε.

• • •

— Ο πολιτισμός με την εξέλιξή του, έχει φέρει αρκετές αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων. Τα ήθη και έθιμα μεταβάλλονται. Άλλα επαγγέλματα σιβήνουν και άλλα καινούργια εμφανίζονται στο προσκήνιο, για την ικανοποίηση των συγχρόνων αναγκών της ζωής των ανθρώπων. Τα παλιά επαγγέλματα έπαιξαν κι' αυτά τον ρόλο τους. Σήμερα ανήκουν πια στην ιστορία. Αξίζει ο κόπος να μάθουμε πώς ζούσαν κια πώς εργάζονταν οι διάφοροι επαγγελματίες τα περασμένα χρόνια.

• • •

— Η επαναστατική κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου στη Θερσαλονίκη (1916—1917) έχει πολλά επιτεύγματα στο ενεργητικό της (εθνική αποκατάσταση, αγροτική μεταρρύθμιση κλπ.). Η προσφορά εκείνης της κυβέρνησης, σε εθνικό επίπεδο κρινόμενη, είναι πολύ γνωστή. Αξιολογήθηκε και αναγνωρίσθηκε. Δεν είναι, όμως, γνωστή η αγροτική πολιτική της (παραχώρηση κτημάτων σε ακτήμονες, συνεταιρισμούς κλπ.). Σχετικά, ειδικός συνεργάτης με την ειδική μελέτη του, καλύπτει πλήρως το κενό αυτό.

• • •

— Ο Κόκκινος Φιλώτας υπήρξε μια εξέχουσα προσωπικότητα. Η Νάουσα χρωστάει πολλά σ' αυτόν. Ένα από τα κυριότερα επιτεύγματα είναι αναμφισβήτητα, η ίδρυση των Τεχνικών Σχολών. Έργο μεγάλο, πολυσύνθετο, με πολλές δυσκολίες για να ολοκληρωθεί. Αυτός τις οραματίζηκε, κι' αυτός τις υλοποίησε και τις έδωσε «σάρκα και ορτά» και τις έθεσε σε λειτουργία. Έργο πρωτοποριακό για την εποχή εκείνη. Σήμερα δημοσιεύουμε, επιστολή — αναφορά — πρότασή του, προς το Υπουργείο Παιδείας, όπου επεξηγεί και τονίζει, με επιχειρήματα, γιατί επιβάλλεται η ίδρυση Τεχνικών Σχολών στη Νάουσα.

• • •

Σημ. ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ: Με το σημερινό τεύχος κυκλοφορεί και το ειρετήριο ύλης του ΣΤ' τόμου (περίοδος 1988—1989).

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γεωργικά — Δενδροκομικά

ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΟΙΝΩΝ. Κραρί και υγεία
ΧΑΤΖΗΧΑΡΙΣΗΣ Ι. Νέοι κατάλογοι, επικινδύνων φαρμάκων
ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΜΙΧ. Η αντιμετώπιση των αφίδων βαμβακιού
ΣΙΜΩΝΗ ΑΣΤΕΡΙΟΥ. Ο φώσφορος
ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗ ΚΩΝ. Στατιστικά στοιχεία Εηρών καρπών
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔΥΣ. Υποκείμενα μηλιάς

σελ. 92 98 100 101 106 112 113 114 115 116 117 118 119 122 124

Δραστηριότητα Συλλόγων — Διάφορα

ΝΟΛΑ ΠΕΤΡΟΥ. Η αποστολή του «Πυρσού» ριτο Κονκαρώ της Γαλλίας
ΒΑΛΣΑΜΙΔΗ Μ. Η αποστολή του «Πυρσού» στο Φρίμπουργκ της Ελβετίας
ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗ Γ. Βιβλιοπαρουσίαση

126 127 130

Ετήσια συνδρομή Ιδιωτών	1.200
Δημοι -Κοινότητες -Συν)σμοι	2.500
Εξωτερικού δολλάρια	25

Οι Δήμαρχοι της Νιάουστας

ΑΠ' ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΗ ΛΑΠΑΒΙΤΣΑ ΩΣ ΤΟΝ ΤΑΚΗ ΒΛΑΧΟ

Α' Δήμαρχοι στην Τουρκοκρατία (1868 - 1912)

Του
Τάκη Μπαΐτση

Άσχετα απ' τό **«Κοινωνικό σύστημα»** που το υπόδειυλο Γένος διαψύλαξε και εφάρμισε τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και που τόσο συγχρήθηκε, δήμαρχος εκλεγμένος και με τη σημερινή του μορφή η Νιάουστα είχε πριν το χαλαρώσει. Με δάση την «Ιστορία της Ηδεως Νιάουστης» του Ευσταθίου Στουγιαννάκη το 1924, διέπουμε να εκλέγονται δήμαρχοι στον τόπο, ο Θωμάς Σιώμης ή Χ. Κειμώνας, ο Διαμαντής Δραγατάς ή Μάρκαντης, ο Ζαχαράκης Θεοδοσίου Λογοθέτης, ο Διαμικντάκος Μπέρτος και ξανά ο Ζαχαράκης.

Στη συνέχεια έρχεται η επανάσταση και ο Μεγάλος Χαλασμός του 1822 και γίνεται δηλη η ζωή της περιόδους της Νιάουστας.

Ο Ναουσαίος γρήγορα ξεναγήθηκεν τα σπίτια τους και δημιουργήθηκεν την Καινότητα.

Το 1839 ο Σουλτάνος φέρνει το ΧΑΤΤΙ ΣΕΡΙΦ, που είναι τολμηρότερη αλλαγή στο διοικητικό Δικαίο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια ο Μαχιλούτ (γνωστός απ' τους μαχιμουντέδες) στις 18 Τεβρουαρίου του 1856 φέρνει το ΧΑΤΤΙ ΧΟΥΜΑΓΙΟΥΝ το οποίο είναι κάτι το επαναστατικό. Με δάση αυτό το φιλιάνι: μικ νέκ νοιοιθεσία έρχεται να ανατρέψει την πολιά μουσουλμανική άποψη και επάγεται μεταρρυθμιστικώς στη σύγχρονη αντίληψη της «πολιτικής εξουσίας». Τότε ανάμεσα στα δίλλα κομοθετήματα είναι και ο νόμος «περι νέας διαιρέσεως της Αυτοκρατορίας σε ΒΙΛΑΕΤΙΑ». Στον πέμπτο τίτλο του νόμου αυτού υπάρχουν οι διατάξεις για τις Κοινωνιές και δημοτικές εκλογές σύμφωνα με τις δι-

ποιες δικαιώματα του εκλέγειν έχει: «πάς υπήκοος Οθωμανός εις οιονδήποτε κι: αν ανήκει: θρήσκευμά», έχων συμπεπληρωθείν τα δέκα και οκτώ έτη και αποτίων πεντήκοντα γροσίων τουλάχιστον ψόρον άμεσου κατ' έτος». Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι έχει: «ο αποτίων ενικυσίως εκατόν πεντήκοντα γροσία εις ωμίσους ψόρους και συμπληρωμένον το 30όν έτος». Τους «Οθωμανικούς αυτούς κώδικες» μετέφρασε σε τρεις τόμους ο Δημήτρης Νικολαΐδης το 1869 και ο Λ. Καλλικλής.

Σχετικά με τη Νιάουστα τις διαπιθίτερες και εγκυρότερες σε διαστάχωση πηγές έχουμε από τα αρχεία του Χ' Κωνσταντίνου Μαζίου, και του Λογίου Σταύρου Νοούση. Λπό αυτές δηλώνει: το δέ:

Στα 1867 για πρώτη φορά εφαρμάζεται το «Χαττί Χουμαγιούν» στη Νιάουστα και μέχρι: τη διενέργεια εκλογών διορίζεται δήμαρχος ο Τούρκος Μουσταφά που ήταν μπαριμπέρης και έτσι φέρεται γνωστός. (Ο: Τούρκοι δεν είχαν επίθετα πριν τον ΚΕΜΑΛ). Μετά έξι μήνες διενεργούνται εκλογές και παύεται: ο Μπαριμπέρης Μουσταφά, επειδή για πλειοψηφία του πληγμούσιού της Νιάουστας είναι: χριστιανική, πρώτος δήμαρχος εκλέγεται: ο Γιώργος Λαπαβίτσας στα 1868.

Ιες Γιώργος Λαπαβίτσας 1868-1881

Λπό τον Λαπαβίτσα αρχίζουν: τρεις περίσσοι που εκλέγονται: ο Τζοριπατζήδες. Αυτοί οι: ίδιοι παραγωρούν και καρπούνται: σ' αυτές τις περιόδους τα μη έχοντα διοικήτη, κτηγιάτα. Στη δημαρχία του Λαπαβίτσα παραγωρίθηκε στο Δήμο

η Λαδάπιτσα, ο Άγιος Νικόλαος, η Κούλα, το Κονάκι: και τα σποία ως τότε ήταν του Δημιαρχού. Ο Δημιαρχός είχε προσωπική, φρουρά από 6 άτομα χριστιανούς. Είχε το τσιφλίκι: του στην Επισκοπή. Παρέμεινε στη Δημιαρχία ως το 1881, που έχασε την εκλογή από τον Κώστα Αντωνάκη — Περδικάρη.

Ιες Κώστας Αντωνάκης — Περδικάρης 1881-1885

Έλειψε ως το 1885. Στη Δημιαρχία αυτού, ο Λαπαβίτσας, πολιτικός του αντίπαλος, έσπασε τις πόστες της φυλακής και λευτέρωσε δύο καταδίκους (προφανώς: σπαδούς του).

Μετά από αυτό το γεγονός έφυγε κυνηγημένος με την φρουρά του από τους Ίτσο και Μπάτσαλα στην Λλένια, όπου παρέμεινε για 6 μήνες. Ήλθε κατόπιν στη Νάουσα, α-

Ο Δήμαρχος Κώστας Αντωνάκης Περδικάρης 1881-1885

πρό προγράμματα πολιτικοφιλήγε τε δημόσιης Πατούν.

**Ζες Δημήτριος Λόγγος
1885–1889**

Τον Ηερδικάρη διαδέχθηκε για
4 χρόνια ο Δημήτριος Λόγγος, που
γέγονε διπλώγονος 1885—1889.

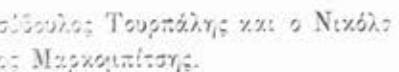
4ος Γιώργης Τσιάρας
— Μούρτζιος
1889—1894

Τον Λόγγο διαδέχθηκε ο Γ. Τσιλός, που γίταν γκροκτήγονος, γίταν και αρκετά μεγάλης γηλικίας, 75 χρόνων. Μάλιστα επειδή παντρεύτηκε και την ίδια περίοδο, όλοι σε Νάουσα! ήλεγαν περιπολικά ότι πιό θεοκλεια κυβερνά τη γυναίκα του απ' τη Νάουσα. Όλοι: οι πιό πάνω δημιαρχοι μπαρούν να πάρουν το χαρακτηριστικό του τυπικού και υπηρεσιακού άρχοντα γιατί αυτό που περιαστέαρι από όλα πρόσεξε γίταν τα προσωπικά τους συμφέροντα και δύτικα δημιουργικά.

Αυτή γη κατάσταση κρατούσε ως που γήθε επ' την Κωνσταντινούπολην μητροπόλετης Βεροίας και Ναούστης ο Απόστολος ο μετέπειτα Σερέων, ἀνθρωπος ἀξιος, ο οποίος και ἐφερε μαζί του τους δυό ειροκήρυκες, τον Αιμορόδιο για τη Βέροια και τον Σωφρόνιο Σταύρούλη για τη Νιάσσουτα. Ο Σωφρόνιος γίγαντας πολύ μαρτυριώδης, δραττήριος και πολυμαθέστατος. Αυτός περιφρονώντας το χρύπικ, με τα κηρύγγιατα, ἐσπειρε το στόρο του ξυπνήματος του Λαού, ο οποίος αφού απόκτηρε επιγνωση των δικαιωμάτων του, υπερέτηκε στις πρώτες κοινοτικές εκλογές του 1906 και ανέλαβε την διοικηση του Δήμου και την διαχείριση των πραγμάτων με δήμαρχο τον Χ. Κωνσταντίνο Μαλούτη.

5ος Χ' Κωνσταντίνος
Μαλούσος ή Χ' ντομνάς
1894-1916

Πάρεδροι: στο ψηφοδέλτιο του ΣΥΡΙΖΑ για την παραπομπή της θέσης

Με την δύναση των δικαιωμάτων

Journal of Health Politics, Policy and Law, Vol. 35, No. 4, December 2010
DOI 10.1215/03616878-35-4 © 2010 by The University of Chicago

Ο Δήμαρχος Χ' Κωνσταντίνος Μαλού
από

του Δήμου και την ανάλγηψη της διαχείρισσας των κοινών από το λαό και δημιουργία των Χ' Μελούση, αντέτελοι: μια νέα περίοδος για την αποτοξία της Νάουσας και αρχίζει ένας μακρύς και φριδερός αγώνας μεταξύ λαών που προσπαθεῖ, για την προσωπική, των σχολείων και των εκπαιδευτικών από τη μιά μερική και των πλευριών από την άλλη, οι οποίοι αργούνταν να παραδίδουν και να πληρώσουν τις οφειλές τους. Δυστροποίησαν με κάθε τρόπο και δε συμμορφώνονταν με τις διατάξεις του γενικού κανονισμού των οποίων οι δύο είχαν συντάξει. Και γι υπόθεση, ωστόση, έπειτας από Ηπειρωτικής και αναγέννησης γένεδοση, της τελεσθίδικης απόφασης, κατά των αρχελευτών, από το 1912 ήλθε η πόλυπόθητη Λευτεριά και έθεσε τέρικ σ' ώντά και δε δόθηκε ποτέ απόλυτης αιχονομικός.

635

The covariogram in low dimension.

BAΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΑΒΑΔΕ

ΑΗΜΑΡΧΙΑ ΗΔΟΥΣΗΣ

Fornix Elgotiquero, Elasagnis Naevosa (18°) *Ecological* (8)

1222

44000-44001

Topi ke Kisor Dapuzor Nasours

Hjæs Hægarterlöv ejrørneð Opinn. Ap yggdunga hér
Ejrørneð Elgabæturin er yggdusær vor vor Dreygor Nuors Hægarterlöv.
Majoren i Dreygor Tætten er umblætur eis vilar los soyleins dæmumur-
los seygeþraus. Tætten yfir his ynglægurur his dæmumur uppið.

Ἐπεγένετο δὲ τὸν πατέρα τὸν Πομπόνιον τὸν γενελαγωνούριον γρα-
ψίστεον αὐτοῖς τοὺς αὐλαῖς ἴγνωστον οὐκέτινεν, εργοποιοῦντας επιδιδόν-
τας τὴν γρατελαγήν αρχήν. Τὸν νυκτὸν τὸν δὲ Τούμου Κρίστον αἰρεπινά
διηγεῖται, μεγάλην ερπίδα λαβόντας τὸν λαγόν τοις εργοποιοῖς τὸν διεγε-
νταν αὐλαῖς, δεδεῖς ερπίτελος τοῦ Λεπτελαγοῦντος οὐκονόμενον αρχήν.

Proprietary of the University of Wisconsin-Madison. It may be reproduced for non-commercial purposes by the University of Wisconsin-Madison or its employees.

ΩΝ. ΣΤΡΑΤΟΥ Η εργασία διανομούσης από τους μελιτές τη γεράνια υγεία.

A circular library stamp with the text "STATE LIBRARY OF NEW SOUTH WALES" around the perimeter and "SYDNEY" at the bottom center.

{ Navon En 24° }
October 1912 }

Υποστηρικτές του Κουνταντίνου Χ' Μαλούση ο γιατρός Χριστόδουλος Περδικάρης, ο γιατρός Θεοδόσιος Χ' Δημητρίου και ο δάσκαλος Σταύρος Χωνός, δύοι τους Σοσιαλ-ρεφορμιστές ακολουθώντας τις θεωρίες του Ζιάν Ζωρές.

Β' Δήμαρχοι προπολεμικά (1912 - 1940)

Ο Χ' Μαλούσης, άνθρωπος πλούτος σιος, δε διετάζει να τα δάλει με την άρχουσα τάξη. Στέκεται στο Λαό σα δικολάδος του και δογμής του κάθε πολίτη. Άλληγα ρυματίζεται κατοικίδιός του χτιστούν στις μέρες του, με τη δούθεια των Ναουσαίων της Αμερικής τα σχολεία του Αγ. Μηνά πάνω στο ενοριακό νεκροταφείο. Προτρέπει ακόμα και τους Αμερικάνους να κάψουν το Σύλλογο Αγίου Δημητρίου στη Βοστώνη.

Συγκεντρώνει τα νερά των επιτών επιφανειακά και ρίχνει τα απόδλητα στο πλησιέστερο ποτάμι. Αυτό στέκεται αιτία να έλθει σε διωιάχη με το συγαγόρδο του Γιώργη Λόγγο του οποίου θίγονται συμφέροντα ως προς την κίνηση του εργοστασίου από το μέρασμικ των γερών. Φεύγει στην Αθήνα με σκοπό την αγορά του δάσους που δυστυχώς οι πλούσιοι πίσω του φρουτίζουν να το αγοράζει ο Κανέλης. Ο Χ' Μαλούσης είχε σκοπό να το αγοράζει ο Λαός με μετοχές χωρίς να έχει το δικαίωμα κάποιος να αποκτήσει μεγάλο κριθικό μετοχών. Βασικότερο έργο του όμως είναι το υδραγωγείο το οποίο έρχεται με πήλινες σωλήνες απ' τον Αγιο Νικόλα και όχι απ' της Χώρας το νερό, που ως τότε υδρεύονταν ένα μεγάλο μέρος της πόλης.

Στις 17-10-1912 ενώ αυτός καταδέκτηνε ως Δήμαρχος να υποδεχθεί τον διάδοχο, οι πολιτικοί του αντίπαλοι εποιητάζουν τρεπές: στο σπίτι του Επαριενώνδρα Κόκκινου. Στο Διάδοχο λέει τα εξής: «Λγ γλώσσας για το καλό του τόπου, θα είμαστε συνιπαραντάτες σας, άν όμως γίνεται για να μας κυρίζετε τα πρό-

Ο Χ' Μαλούσης στο διάστημα αυτό πέραν των οργανώσεων σχολείων, εκκλησιών, οργανώνει το λαό σε συντεχνίες και θέτει τα θεμέλια του λαϊκού Συνδέσμου (ΠΟΥΠΟΥΛΟ) το οποίο για την εποχή τους είναι κάτι το επαναστατικό. Συγάρικ

διεξάγεται: ο Μακεδονικός Αγώνας, έρχεται το Χουρίέτ 1909 και το 1912 η πολυπόθητη λευτερά της Μακεδονίας. Πάρα ταύτα ο αγώνας για τα δημοτικά της Νάουσας πάντα στην πρώτη γραμμή.

διλήματα, θα είμαστε αντίπαλοι σας».

Μετά το ελληνικό ως την πρώτη διεξαγωγή των εκλογών διορίζεται δήμαρχος από το παλάτι. Για καθερή εικονογραφίας λόγους διώνεται από τους τέσσερις ιεραρχίδες και φυλακίζεται για 56 μέρες στο Γεντί Κουλέ μαζί με άλλους πολιτικούς.

6ος Γρηγόρης Περδικάρης 1916-1918

Από το 1916 ως το 1918 διορίζεται δήμαρχος από το παλάτι: μετά από παρέμβαση του Δραγούση, ο γυναικελέφρος του Χατζηγιαλούση, Γρηγόρης Περδικάρης, ο οποίος καταδίδει τον Χ' Μαλούση και τον φυλακίζει. Αυτόν διαδέχεται ο διορισμένος Σπ. Λαναράς.

Ο Δήμαρχος Γρηγόρης Περδικάρης

7ος Σπύρος Ιλαναράς 1918-1922

Είναι μια ανερχόμενη δύναμη και διοιτογγική σε διοιτηρανική. Με-

τά τον Σπύρ. Λαναρά δήμαρχος διορίζεται: ο Θωμάς Αρνής, που παρέμεινε στη δημαρχία ως το 1925.

8ος Θωμάς Αρνής 1922-1925

Ο Δήμαρχος Θωμάς Αρνής

Αυτοί οι τρείς δήμαρχοι το μόνο που καταφέραν ν' είναι ν' απομακρύνουν το λαό απ' τη δημαρχία και να ευνοήσουν την τάξη τους, χωρίς ν' αναλογισθούν τις δύσκολες μέρες που περνούνται στις μέρες τους για Νάουσα και ευρύτερα όλη τη χώρα (παγκόσμιος πόλεμος — μακραστατική καταστροφή — χολέρα κ.λ.).

9ος Γεργος Περδικάρης Τζιών 1925-1932

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1925 φημίζεται πανηγυρικά απ' το Λαό ο Γ. Περδικάρης ο επονομαζόμενος ΤΖΙΩΝ.

Αυτός ο Δήμαρχος πράγματι προσφέρει δουλεύοντας ειλικριγά και αγιδιστελώς. Δεν υπολογίζει τίποτα

μπροστά στο συνιερέρον του Ναούς του Απού. Οργανώνει σχολεία, δογήνει το προσφυγικό στο χωρίο, και ρίχνει όλο το δάρος του στη δημόσια για υδραγωγείου το οποίο έχουμε

Ο Δήμαρχος Γεώργιος Περδικάρης (Τζών)

ως τα σήμερα. Το υδραγωγείο γίνεται πλέον με μεταλλικές σωλήνες και δρύσες τοποθετούνται μέσα σε κάθιστα σπίτια, χωρίς να επιδιαρυνθούν οι δημότες. Για πρώτη φορά χαράσσεται το σχέδιο πόλεων, χωρίς να παρεμβαίνουν οι πλούτιοι, αλλά από ειδικό επιστήμονα. Ζητά την αριστική και τελική επίλυση του Δάσους Σελίου. Κατασκευάζονται μερικοί αναγκαίότατοι αγροτικοί δρόμοι. Και για πρώτη φορά μετά του Χ' Κωνσταντίνο Μελόδη του οποίο έχει δογμάτισει σύμβολο του φορολογεί τα εργοστάσια που κινούνται με νερό του Δήμου. Επίσης κατασκευάζει την ηλεκτρική εταιρεία και ηλεκτροδοτεί τα σπίτια. Το 1929 γιττάει τα Δημοτικά Σφραγίδες, τότε που άλλες πόλεις έσφραγξαν ζωντανό στευτικό τακόπλους. Τα διάλα λειτουργούν ως τα σήμερα. Έρχεται σε σύγκρουση με τους Λαναράδες τους οποίους και θέλει να φορολογήσεις για να ελαφρύνει τους φτωχούς. Λιγότεροι αιτία να κατέβασουν οι δεύτεροι το προσωπικό τους σε απεργία το 1932 και μετά

από συιτπλοκή με την χωροφυλακή τη Νάουσα Θρηγνές 6 βόμβατα (Τσιγκουκλής — Σύρκος — Σταυράκι-βης κ.ά.).

Μετά τα γεγονότα αυτά η κοι-

νή γνώμη στρέφεται εναντίον του Τζών, παρ' ότι ο ίδιος δεν έφτα-
ζε σε τίποτα και πρόσφερε τα μέ-
γιστα σ' αυτό τον τόπο.

Ομιλία Τζών Περδικάρη

10ος Φιλώτας Κόκκινος 1932—1938 (α' περίοδος)

Στα 1932 εκλέγεται για Δήμαρχος ο Φιλώτας Κόκκινος της γη-
νιστής συνομετείλες των Βιομηχάνων.
Ηταν μόλις 32 χρόνων. Τον έφε-
ραν για υποψήφιο οι Λαναράδες
για να εξουσιάσουν τον πρωτοξάδελφο
του Τζών. Ο Φιλώτας, που καθό-
ρισε την τύχη της πόλης, με το αι-
νιγματικό του γαλιόγελο για 50

χρόνια, γρήγορα έγινε αντίπαλός του. Ήταν ο Δήμαρχος με την με-
γαλύτερη φαντασία και τους φαντα-
σιώτερους οπαδούς.

Έκανε εφαρμογή του σχεδίου πόλεως. Έγινε διάνοιξη και αδρ-
εστιώση διαφόρων οδών και πλατε-
ών. Χαρακτηριστικοί οι δρόσιοι Μ.
Λαζανδρού, Αμερικής, Φιλίππου,
Θεοφίλου, Ελευθερίας, Δημαρχίας,
Χρ. Λαναρά, Δ. Πεγλιδάνου. Ακό-
μη, έκανε και διάνοιξη παρόδων σ.

Ο Δήμαρχος Φιλώτας Κόκκινος

αυτούς τους δρόμους. Άλλοι δρόμοι: γίταν οι: Βύρωνος, Νοσοκομείου, από Δημαρχίας στα Γαλάνεια και από κεί στ' Αλώνια. Επίσης άνοιξε τις σημιερινές πλατείες Καρατάσιου και Δημαρχίας.

Άλλα έργα είναι: η διαρρύθμιση του νεκροταφείου Αγίου Αθανασίου καταργώντας το ενοριακό της Βαγγελίστρας, η ίδρυση Πυροσβεστικής Γύπηρεσίας, η αγορά του κτήματος

Σκοτίνας, η έναρξη τουριστικού περιπτέρου στο Κίστικι, η ανακαίνιση Δημοτικού Μεγάρου, η ίδρυση Δημοτικής Βιβλιοθήκης, η κατασκευή Ηπιδικού Σταθμού, του πρώτου στην Ελλάδα, η κατασκευή Γυμναστηρίου, οι αγροτικοί δρόμοι: Σκάλας και Πλακένιας η διάνοιξη του δρόμου για το Σέλι: και η περίφημη αγάνερση του Νοσοκομείου.

Επί του γηιερών του το 1935 γί-

νονται και οι πρώτοι χιονοδρομικοί αγώνες στο Σέλι.

— Τον Φιλώτα απομακρύνει η δικτατορία του Μεταξά και καθηκοντα δημάρχου ανατίθενται στο Σταύρο Κούλη. Έτσι φθάνει η Νάουσα στον πόλεμο του 1940. Σε μια εποχή που το ΕΠΟΣ καταλαγιάζει αντιθέσεις και ο λαός ενωμένος ρίχνεται στον αγώνα για τη διαφύλαξη των ιερών της πατρίδας.

Ομιλία του Φιλώτα στην Ομόνοια 1932

Γ' Δήμαρχοι μεταπολεμικά (1940 - 1975)

Μετά τη γερικωνική κατοχή οι τύραννοι φεύγουν απ' τη Νάουσα στις 10—9—44 παραμένουν, όμως στο Σταθμό ως τις 28 Οκτωβρίου. Στο διάστημα της κατοχής δεν υπάρχει Δημαρχία και εκλογές. Γίνονται εκλογές το 1945 από το Ε. Α.Μ. και Δήμαρχος εκλέγεται: ο Στέργιος Φετλής.

Από το 1945 και μετά διορίζονται: δήμαρχοι, ο Νίκος Θεοφίλου, ο Χριστόδουλος Πετρίδης και ο Θανάσης Κουλτζής ή Μπακαλίδης. Έτοις περνά και η περίοδος του ειρηνικού.

Κόκκινος Φιλώτας 1951—1955 (6' περίοδος)

— Εκλογές στη Νάουσα ξαναγίνονται με δημιοκρατικές πλέον διαδικασίες το 1950, όπου δήμαρχος

ξυνκεκλέγεται ο Φιλώτας Κόκκινος. Συνεχίζεται τα έργα του με νέο κουράγιο αξιοποιώντας όλες τις παλιές και νέες γνωριμίες του.

Έργα του στο διάστημα αυτό είναι: η ανέγερση του Διοικητηρίου, η επισκευή του προπολεμικού και για ανέγερση των δύο νέων Ηπιδικών Σταθμών. Η ανέγερση των Δημοτικών σχολείων του Αγίου Μηνά, η επισκευή του Γυμναστηρίου καθώς και διανοίξεις και ασφαλτοστρώσεις σδών. Επίσης γίνεται και η διειρόφωνη της πλατείας των Καμένων. Το ίδιο διάστημα γίνεται οδόστρωση των δρόμων Σκάλας, Στράντζας, Τσιφλικιών, Τζιουμέλας, Γαλατζιάνου, Αγ. Θεολόγου, Αγ. Τριάδος κ.ά. Αναγείρονται δημιοτικά λουτρά, παδικές κατασκηνώσεις Αγ. Τριάδας. Ιδρύεται στη Νάουσα το

Ινστιτούτο Δενδροκομίας (κρατικό Φυτώριον). Επίσης θεμελιώνεται τη σημιερινή Δημαρχία. Επιστρώνεται δρόμος Σελίου — Αγίου Νικολάου. Οργανώνεται το χειμερινό του ρισμό Σελίου, κατασκευάζεται η γέφυρα Παπαγιάννη, συμπληρώνεται το δίκτυο ύδρευσης στο Μαντρί, το Συνοικιστικό και τον Παπεράντο. Επίσης ταπιζούνται: τον μηχανολογικό εξοπλισμό του Δήμου.

11ος Χώνος Αλέξανδρος 1955—1959

— Στις 21 Νοεμβρίου 1954 η Νάουσα εκλέγει Δήμαρχο τον Αλέκο Χωνό. Αγωνιστής της Δημοκρατίας και της Λευτεριάς, είναι γιός του Λογίου Σταύρου Χωνού. Είναι ο λαϊκότερος Δήμαρχος που πέρασε απ' την πόλη. Εκτινάχθηκε από σπα-

Ο Δήμαρχος Αλέκος Χωνός

δούς και αντιπάλους και αγαπήθηκε γενικά.

— Στη Δημαρχία του μεγάλο έργο είναι: η κατασκευή υπονόμων. Επί των γημερών του χαρακτηρίζεται η Νάουσα ως γηραική πόλη, με την πρωτοδυνατία του συμπολίτη δουλεύοντας Χ. Γρηγορόπουλη και καθιερώνεται η αναπαράσταση του ελαικυτώματος. Το ξαναζωντάνει του καρυκεράλιού που συγκεντρώνει αρκετό τουρισμό. Συνεχίζει την κατασκευή αγροτικών δρόμων και εγκαθίσταται το στρατόπεδο στη Νάουσα. Αν σήμερα χωρίς τη εγκατάσταση φαίνεται ανεπίτρεπτη ως προς την τοποθεσία, πρέπει ν' αναλογισθούμε την περίσσο δεκανή που η Νάουσα είχε μια καθαρά κλειστή οικονομία, ο στρατός της έδινε άλλη πυσή. Πρέπει να σημειωθεί ότι διαγράφηκαν από τους καταλόγους δημοτικών τελών 200 οικογένειες που δεν είχαν δυνατότητα να πληρώσουν τις 32 δραχμές το έτος.

Λαγοράστηκε οικόπεδο από την εκκλησία της Παναγίας και δόθηκε στον ΟΤΕ για την ανέγερση του κτηρίου του. Η Νάουσα είναι: η πρώτη πόλη που η ΔΕΗ αποζημίωσε, σταματώντας τη Δημοτική Ηλεκτροκίνηση της.

Ξεκίνησε η ανέγερση του Βαΐναϊδιου κολυμβητηρίου πίσω από το γήπεδο, εκεί που σήμερα είναι το κλειστό Γυμναστήριο. Κατασκευάζε-

ται: η γέφυρα των Μπατανιών, που είχε ανατοναχθεί στη διάρκεια του ειρηνικού πολέμου και είχε αποκατασταθεί με πρόχειρη ξύλενη.

Δόθηκαν 1.800 στρέμματα στους ακτήγονους και 5.000 στρέμματα στους κτηγοτρόφους. Επίσης παραγωγήθηκαν οικόπεδα στην περιοχή Λίλια σε πτωχούς και άστεγους συνδημότες μας.

Εγκρίθηκε η αγορά οικοπέδων για τις εργατικές κατοικίες Παπαράγου.

Με δασικό δρόμο που περνούσε από Ροδοχώρι: συνδέεται η Νάουσα με την Πτολεμαΐδα σδικώς. Με την ζύδευση αγροτικής περιοχής Γαστρας κξιοποιήθηκαν 2.000 στρέμματα αγροτικής γης που ήταν ξηρά.

Το δασικότερο έργο του Χωνού είναι: η αγορά του Δημοτικού Δάσους από τη σύζυγο του Κανέλη Λέσλι Κίνγκτον. Το δάσος που έχει έκταση 92.000 στρέμματα, είναι δωρεά του σκιπολίτη Γρηγόρη Τρόμπαχα και του κράτους. Αν το δάσος στα έσοδα του οποίου διατίθεται: ο οικονομικός προϋπολογισμός του Δήμου ως τα σήμερα, δεν αγοράζονται από το Δήμο, θα έρχονται σε χέρια διωτών.

Ο Αλέκος Χωνός παρέμεινε δήμαρχος ως το 1959 απότελος ο λαός επινέφερε τον Φιλότα Κόκκινο.

Κόκκινος Φιλότας 1959–1967 (γ' περίοδος)

— Στο διάστημα αυτό 1958–1967 ο Φιλότας κατασκευάζει, χρηματοποιώντας τα κονδύλια των ανέτογων, τον Παιδικό Σταθμό της Βαγγελίστρας, το Κιόσκι, κάνει επέκταση σχεδίου πόλεων, ενεργεί για τις εργατικές κατοικίες, εξωραϊζει τον Άγιο Νικόλαο. Είναι: ο πρώτος που ορικιστεί των οδική σύνδεση Νάουσας — Πτολεμαΐδας και την ανάπτυξη χειμερινού και θερινού τουρισμού. Το κορυφαίο, όμως, έργο του είναι ο Τεχνικές Σχολές τις οποίες ήθελε να συνεχίσει με την

κατασκευή Πολυτεχνείου. Ήταν ο διδόρυθριος πολιτικός, που κανείς κάποιας τότε υπουργούς δεν είχε τη δύναμη να του αντισταθεί. Η πολιτεία του Κόκκινου τελείωνε: το 1967 με την γυμνοτή δικτατορία των συνταγματαρχών που τον παύει.

Στο διάστημα των 7 χρόνων δήμαρχοι διορίζονται: οι Χαράλαμπος Χρυσοχόου και Μηνόλυς Βαλσαμίδης.

— Εκλογές γίνονται: τον Φλεβάρη του 1975, όπου δήμαρχος για τη Νάουσα εκλέγεται: ο Δημήτρης Βλάχος. Παρέμεινε στη Δημαρχία ως το 1989.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΓΚΟΥΤΑΣ ΑΧΙΛ. 1978. Γιώργος Λαπαδίτσας ο πρώτος Δήμαρχος της Νάουσας. «Φωνή της Ναούσης» αριθ. φύλλου 1366.
- ΜΠΑΙΤΣΗΣ ΔΗΜ. 1982 «Κωνσταντούλη» ο λαϊκός ποιητής της Νάουσας σελ. 54—56.
- ΜΠΑΙΤΣΗΣ ΔΗΜ. 1990 Οι Δήμαρχοι της ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ από το Γιώργο Λαπαδίτσα ως τον Τάκη Βλάχο. «Νέοι Καιροί». Αριθ. φύλλου 292, 293, 294.
- ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ ΕΥΣΤ. 1976. «Ιστορία της πόλεως Ναούσης». Επανέκδοση του συλλόγου αποφοί των Ναούσης. Σελ. 56, 62—65, 72—76, 114—120.
- Ανέκδοτο αρχείο Κόκκινου Φιλότα.
- Ανέκδοτο αρχείο Χατζημαλούση Κωνσταντίνου.
- Ανέκδοτο αρχείο Χωνού Αλεξάνδρου.

Πρόταση - επιστολή του Φιλώτα Κόκκινου για την ίδρυση τεχνικών σχολών

Μια επιστολή του Φιλώτα Κόκκινου το 1960, που ακολουθεί προς τον τότε υπουργό Παιδείας, εξηγεί γιατί η Νάουσα είναι η πιο ενδεδειγμένη πόλη, για την ίδρυση τεχνικών σχολών.

Σ' όλη την επιστολή είναι φανερή η αγάπη του, και η περηφάνεια για την πόλη και τους κατοίκους της.

(Η επιστολή, από το προσωπικό αρχείο του κ. Σταύρου Σαμαρά):

Η προκοπή του ανθρώπου και: οισαν εκάστη της προσπαθείας για σπούδας ή καταβληθή, υπάρχει: ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ ΗΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ έδαφος. Οι λόγοι: δια την κάλυψην των ποικίλων αναγκών της ζωής είτε πνευματικούς είτε υλικούς είναι αύται.

Η πρόσδοση διώρως δεν είναι ανάλογος μόνον των υπό του ανθρώπου καταβάλλομένων προσπαθειών, αλλά διότι ένα δέγχρο έχει ανάγκη του καταλλήλου περιβάλλοντος δια να αναπτυχθεί σύτοντας κάθε προσπάθεια ευδοκιμιείται εκεί μόνον όπου υπάρχουν οι κατάλληλοι συνθήκες.

Η Πατρίς μας αιματωμένη είναι τον αγώνα δια την κατάκτησιν του πολιτισμού τας, άλλας προγραμμένας χώρας αντιμετωπίζει το δυσχερέστατον πρόβλημα της πορσαριογής της εις τας συγγρόνους απαντήσεις του τεχνικού πολιτισμού.

Η προσπάθεια του επί της Παιδείας Γραμμάτων είναι αξέια παντός επαίνου ως αποδιλέπουσα εις την επίλυσιν του δυσχερούς αυτού προβλήματος της προσαριογής δηλούν δια της χώρας μας εις την τεχνικήν πρόσδοσην των ευρωπαϊκών χωρών και μετά των οπίσιων σχέσεων μας τελευταίως αυξάνουν με γοργόν ρυθμόν και συντομεύουν σύτοντας την μετά των χωρών αυτόν αναμετρησίν μας.

Ιδιαιτέρως, διώρως, επιτυχία δένει δύνατος θεωρηθή η εκλογή της πόλεως Ναούσης δια την ίδρυσιν μιάς κατωτέρας και μιάς μέσης τεχνικής Σχολής και τούτο διότι εις την Νά-

νέπτυξε (ιεργάλως την διοτεχνίαν και: εις τους τρεις μεγάλους αλάδους αυτής ήτοι: την διοτεχνίαν των ειδών διατροφής, ενδυμασίας και: οικοδομής αναπτύξασα πάντας τους επαγγελματικούς αλάδους τους απαντώντας τέχνην και: εμπειρίαν.

Ο: κάτοικοι της Ναούσης εξειδικεύθησαν τας ποικίλας πλουτοπαραγωγικάς πηγές της περιοχής αιτίας και: εις την προκειμένη πε-

Επιμέλεια Λευκής Σαμαρά

ρίπτωσιν κατηγύθυναν την πορείαν της αναπτύξεως της πόλεως.

Το περιβάλλον έδιδε άφθονον τα υλικά και: για κατεργασία αυτού εδηγματοργήσε πάλι πολλά προβλήματα για λύσις των οπίσιων ώξυνε τον νουν

Εκ των λόγων αυτών θα αναφερθού μόνον εις την παράδοσιν της πόλεως ήτοι: εις τον τεχνικόν τομέα. Εις την τεχνικήν παράδοσιν της πόλεως, για σπούδα και: θα καταξιώσῃ κύριε Γραμμάτη, την προσπάθειάν σας.

Η Νάουσα υπήρξε πόλης γήτες κ-

το
περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»
να μπεί
σε κάθε Ναουσαϊκό σπίτι

Κάθε συνδρομητής
να γράψει
ένα καινούργιο
συνδρομητή

των κατοίκων με φυσικόν αποτέλεσμα την άνθησην του εμπορίου και μάζις διαμηχανίας η οποία ήτο η πρώτη και μεγαλύτερα εις ολόκληρον την Οθωμανικήν αυτοκρατορίαν και γη οποία εδικαίωσεν εις την Νάουσαν τον τίτλον του Μάντσεστερ της Βαλκανικής.

Εις τον τοικιά της διατροφής δεν υπήρξεν είδος το οποίον για μη επεξιργάζοντο εις την Νάουσαν. Αλευρόμιλοι και συγχαμελούτριβεις, εντελώς σύγχρονα δια την εποχήν του, προσέβια δια τον καθαρισμόν της σύριγης, επεξιργάζοντο τα γεωργικά προϊόντα της περιοχής, ειδικαί εγκαταστάσεις ιωσάντως υπήρχον δια την επεξεργασίαν, συντήρησιν και μεταφοράν των σπαροκήπευτικῶν προϊόντων, λαχανικών και φρούτων γιατοστών ανά το Πανελλήνιον, αλλά και εις τα Βαλκάνια και γενικότερον εις το εξωτερικόν, δύος ο τοματοπελτές και τα γιατοστά κρασιά της Ναούσης.

Εις τον αυτόν τομέα της διατροφής ανήκει και η επεξεργασία, συσκευασία και συντήρησις των πολικών κτηνοτροφικῶν προϊόντων τα οποία εξήγοντο κατά χιλιάδας τόνους.

Ονομαστά είναι: τα κατέρια, οι τελειμέδες, τα λουκάνικα και λοιπά αλλαντικά.

Η διοικηγία των ειδών ενδυμασίας ανεπτύχθη πρωτούπως μάλιστα εις δόλους τους τοιμές, ήτοι: των μαλλιών ειδών των θηριωδιών, λιγόνων καννυχδίνων και μεταξιών.

Εις μεγίστην έκτασιν ανεπτύχθη η διορθοδεψία της κατασκευής των απαραίτητων υλών της υποδηματοποίησης και γη υποδηματοποίηση.

Χαρακτηριστικόν της εκτάσεως της τεχνικής αγκαπτύξεως του τόπου υπήρξε και: η κατασκευή των διαφόρων διοικηγικῶν εργαλείων δύοις τα λανάρια αλλ., καθώς και αι διάφοροι γραμματικοί όλαι: δια την αγείτηλον βαρφήν των προϊόντων, αίτινες ελαχιστάνοντα από τους φλοιούς, τα φύλλα και τα φρίτσα των δένδρων.

Εις τον τρίτον διοικηγικόν κλάδον της στέγης, οι Ναουσαίοι εξειτασθλέυθησαν τα δασικά των προϊόντα κατά τον πλέον σύγχρονον δια την εποχήν πρόπον. Ήδη κατά το 1915 εγκατεστάθησαν εις τα δασοκτήματα της περιοχής μηχανήματα επεξεργασίας της οικοδομηθέρου ξυλείας απ' άκρον δε εις άκρον της περιοχής εκτάσεως 200 περίπου χιλιάδων στρεμμάτων κατεσκευάσθησαν και ΕΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ δια την ΜΕΤΑΦΟΡΑΝ εις το εργοστάσιον της ξυλείας και εκείθεν δι': ΕΝΑΕΡΙΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ 10 ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΩΝ μετεφέροντα και εφορτώνοντο επι δαχνούντων προς μεταφοράν εις το εξωτερικόν και το εξωτερικόν.

Εις τον αυτόν τομέα ανήκειν γη επεξεργασία πλίνθων, κεράμων και καθέστου εις μεγάλας ποσότητας δια

την κάλυψιν των αναγκών της πόλεως και της περιοχής.

Η τοικιά της διοικηγίας της Βιοτεχνίας και του Εμπορίου, είχον αποτέλεσμα ως γήδη ελέχθη, την άνθησην της διοικηγίας την οποίαν υπηρέτησαν με θέριμην οι έμπειροι Ναουσαίοι ταχνίται εις τους οποίους επιτηρήθησαν και οι εκτός της Ναούσης υπό Ναουσαίων διρυθείσας: ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΙ, όπως τα ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ της Εδέσσης, ωριαμένα της Βεροίας, πάμπολλα της Θεσσαλονίκης αλλά και των Αθηνών.

Εις την Έδεσσαν υπό Ναουσαίων διρύθησαν τα εργοστάσια Σεφερτζή, Κοκκίνου, Τσίτση, Εστία κλπ.

Εις την Θεσσαλονίκην το εργοστάσιον Ζυθοποίιας «Νάουσα», τα εργοστάσια της Εστίας, του Τσίτση και Γιών Τουρκάλη και άλλα.

Και εις τας Αθήνας οι διάφοροι κλάδοι: των εργοστασίων Λαναρά, Κούλη και λοιπών.

Εκ των ανωτέρω γίνεται φυνερόν ότι ουδαμού της Ελλάδος παρουσιάζεται: τόσον πρόσφατον το έδαφος δια την καλλιέργειαν της τεχνικής δίως και την αγάπτυξην επί επιστημονικῶν δάσεων της εθνικής εκπαθεύσεως.

Ο μεγάλος Αμερικανός κοινωνιός ΡΕΡΚΗ πολύ σωστά παρατηρεί ότι: ξύλινοι δάρκες δεν είναι δυνατόν να εφευρεθούν από ανθρώπους οι οποίοι ζουν εις τόπους δια υπάρχει ξυλεία.

Έστε, λοιπόν, δέδαιος κ. Γπουργά, ότι: αι τεχνικαί Σχολαί εις την Νάουσαν θα ευδοκιμήσουν προς το σκιφέρον της ελληνικής Παιδείας.

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ

ΚΑΙ

ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ

«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

ΤΟ ΤΕΧΝΗΤΟ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ» ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Του
Γιώργου Χ. Χιονίδη
Δικηγόρου Βεροίας
τ. Βουλευτή

Πολλή συζήτηση και φασαρία γίνεται, ιδιαίτερα στα τελευταία χρόνια, γύρω από το λεγόμενο «Μακεδονικό», εξαιτίας της απρόσκλητης στάσεως της Γιουγκοσλαβίας, κυρίως.

Τα πρόβλημα είναι τεχνητό και, συνεπώς, δεν δικαιολογείται καταρχή η ενασχόληση με ένα, ουσιαστικά, ανύπαρκτο ζήτημα.

Όμως, η λογική και η στάση χωτή, της σιωπής, της ελληνικής πλευράς, παρερμηνεύτηκε, γιατί θεωρήθηκε ως - δήθεν - συναισθόλγηση και οιολογία των ανιστόρητων (σχυτικών της γειτονικής χώρας. Έπιστις, αναγκάστηκε πρόσφατα μια σημάδια Ελλήνων επιστημόνων περιστότερο και μερικές κρατικές υπηρεσίες λιγότερο να αναλάβουν τελικά κάποια προσπάθεια ενγηλερώσεως της διεθνούς και της ελληνικής κοινής γνωμής, ώστε να αντιμετωπισθεί τελεσφόρα η αδιστακτή εκστρατεία του φεύδους, της πλαστογραφίσεως και της παραπομπής της κλήθειας.

Ο χώρος δεν επιτρέπει μια πλήρη και διεξοδική ανάπτυξη του δικού θέματος.

Άλλωστε, είναι τόσο χοντραριλένη η σχετική προπαγάνδα και τελείως αθεμελείωτα τα επιχειρήματα των Γιουγκοσλάβων, ώστε αρκούν λίγες και απλές επισημάνσεις για να καταρρεύσουν, «ως κάρτινος πύργος»:

1. Είναι βεβαιωμένο ότι: οι σλαβίκοι λαοί (της Γιουγκοσλαβίας και της Βουλγαρίας) πρωτοεμφανίστηκαν στις περιοχές, που κατοικούν και σήμερα, μόλις τον 7ο αιώνα μετά τη γέννηση του Χριστού.

Αντίθετα, το ελληνικό φύλο των Αρχαίων Μακεδόνων εμφανίστηκε 15 αιώνες νιορίτερα και εγκαταστάθηκε στην περιοχή της σημερινής ελληνικής Μακεδονίας, αλλά και σε εδαφικά διαμερίσματα, που ανήκουν τώρα στη Γιουγκοσλαβία (π.χ. στην

πέρατα της γῆς.

3. Είναι, λοιπόν, μη σοδαρό να φέρονται οι πλαστογράφοι ως αλληγορίες και ταχυδακτυλουργοί και να μιλάνε για, μη ελληνικόν (αλλά για σλαβικόν, γιουγκοσλαβικόν ή βουλγαρικόν), «μακεδονικόν», λαβό και τότε με το επιχειρηματικό, διεθνές υπάρχον (κα: στην ελληνική Μακεδονία) ελάχιστο: διγλώσσιο, διαν τη μια αλόκηρη περιοχή της Γιουγκοσλαβίας ήσει μία συμπαγής και συντριπτική πλειοφηφία Αλβανοφώνων (κα: Μουσουλμάνων) για σ' άλλο σλαβικό διαχειρισμα της Βουλγαρίας μεγάλη μάζα Τουρκοφώνων (κα: Μουσουλμάνων). για να μη αναφερθούν στους πολλούς Ελληνόφωνους και Ορθόδοξους των δύο αυτών χωρών, αλλά και στης Αλβανίας.

Άλλωστε, η Γιουγκοσλαβία, διαχίτερα, είναι μία ένωση λαών, με διαφορετική καταγωγή, πολιτισμό, γλώσσα κλπ., που ενώθηκαν τελευταία (π.χ. του Μακεδονίου) και κινδυνεύει να δικλιθεί εις «τα εξωτερικά».

Να αγγονίσουμε, ακόμα, το δεδομένο ότι δεν υπάρχει μία χώρα ή ένα Κράτος, σ' δλη την υφήλιο, του οποίου ο πληθυσμός να αριθμεί μονάχα μια γλώσσα: Αρκούν, νομίζω, τα παραδίγματα της Ελδετίας, του Βελγίου, των Σοδιετικών «Δημοκρατιών» - Κρατών (της Ρωσίας) και του Καναδά, αλλά, γιατί δηλ. και της Ολλανδίας, της Γαλλίας, της Λαγγίας κ.ά., όπου παρατηρείται πλήθος γλώσσων ή, έστω, ιδιωτικών.

Επίσης, υπάρχει, μήπως κάποια γένος (έστω και μία), σ' ολόκληρο τον κόσμο, της οποίος ο λαός να μη παρουσιάζει εμφανείς διαφορές (ακόμα δε κτ: αντιθέσεις), ως προς τη φυλετική προέλευσή του ή στα στοιχεία του λαϊκού πολιτισμού κ.τ.λ. των φυλετικών ομάδων του; Να θυμιτούμε ότι: στις Ηνωμένες Πολιτείες στη σελίδα 111)

Η Αχροτική Νομοθεσία (1917) της «Προσωρινής Κυβερνήσεως» Θεσσαλονίκης του Ελ. Βενιζέλου

1. Προλεγόμενα

1. Είναι γνωστόν ότι το αποκόρυφωρικό του «Εθνικού Διχασμού» μεταξύ του Ελεύθερου Βενιζέλου και του Βασιλέως Κωνσταντίνου υπήρξε ο σχηματισμός της «Προσωρινής Κυβερνήσεως», η οποία, μετά το «ένοπλον συλλαλητήριον» (της 13.9.1916), συνεκροτήθη εις τα Χανιά κατά την 13η - 14η Σεπτεμβρίου 1916 ωπό δημιελή σύνθεσιν. Απετελείτο αύτη εκ των Ελεύθερου Βενιζέλου και: Παύλου Κουντουριώτου, εν συνεχεία δε (μετά περιπλανήσεις) μετέφερε την έδρανης εις την Θεσσαλονίκην, υπότιτος και: «προσελγθη» και τρίτον μέλος, δηλαδή ο Παναγιώτης Δαγκλής¹.

Δια την νομικήν φύσιν και τον χαρακτήρα της Κυβερνήσεως ταύτης υπάρχει διχογγωμάτικ².

Το βέβαιον είναι, πάντως, ότι: (για κυβέρνησης ή το κράτος ή το κίνημα της Θεσσαλονίκης) υπήρξε δημιούργημα και: συνέπεια και: των γενικωτέρων πολιτικο-στρατιωτικών συνθη κών, αι: οποίαι: επεκράτουν εκείνην την εποχήν εις τον ευρύτερον ευρωπαϊκόν χώρον, δηλαδή μετά την έκρηξιν και: κατά την διάρκειαν του Α' Παγκοσμίου πολέμου³, διότι: άλλως, δεν θα ελάμβανε χώραν, μάλλον, ο σχηματισμός της, χωρίς την προτροπήν και: την συμπαράστασιν των Μεγάλων Δυνάμεων (της «ΑΝΤΑΝΤ»), κι: οποία: γήθελαν να έχουν ένα προγεφύρωμα και: ένα μισχλόν πειθαναγκασμού κατά του γερμανοφίλου βασιλέως της Ελλάδος Κωνσταντίνου.

Γνωρίζομεν, ακόμη, ότι: της συγκροτήσεως (κυτής της κυβερνήσεως) προηγήθη το γνωστόν κίνημα της «Εθνικής Αιμύνης» της Θεσσαλονίκης⁴, το οποίον υπήρξε ο προάγγελος και: -τρέπον τινα- τροφός της.

2. Σκοπός της ανά γείρας μικράς μελέτης είναι: η πρόσδρομος και: η συνοπτική αναφορά εις την αχροτικήν νομοθεσίαν της κυβερνήσεως ταύτης, η οποία ήτο τόσον σημαντική, ώστε εγράφη -θεσδιώς με μεγάλην δόσιν υπερδολής, τουλάχιστον διηγήσε-διήθεν- για μόνη πολιτική

Του Γεωργ. Χ. Χονίδην Δικηγόρου — τ. Βουλευτή

πράξης (μετά της καθιερώσεως της δημοκρατίας) της πολυκυριάτου και: μικράς σταδιοδρομίας του Ελ. Βενιζέλου, την οποίαν θα μηνημονεύη για ιστορία⁵. Θα γδύνατο για αντιτάξη, κανένες δι: και: εις την περίπτωσιν κυτήν παρατηρείται: το γνωστόν φαινόμενον να κρίνουν, με ευκολίαν και: δυσμενώς, οι ζήσαντες μέν τα γεγονότα, αλλά ευρεθέντες μικράν των δυσκολιών της ακρήσεως της εξουσίας, κατά την εξεταζομένην και: ιστορουμένην εποχήν, έχοντες ως κριτήριον το «δέον γενέσθαι», μόνον, και: δι: και: το «δυνατόν γενέσθαι», συγχά παρασυρόμενοι, γι: άλλως, επηρεαζόμενοι, σοδαρώς (ακόμη δι: και: παραχωρώντας:κών) . εκ παρατητικών, κομματικών, προσω πικών κ.λ.π. προκαταλήψεων, διως, άλλωστε, συμβαίνει: πολλάκις και: με πλείστους δρους επιγενομένους, οι οποίοι: αγγούν τάς, τότε, συνθήκας και: κρίνουν με τα σημειώνα δεδομένα (εξωπραγματικώς και: εκ του ασφαλούς), σπότε γήλαξαν ραγδαίως και: εξειλίγθησαν ουσιωδώς κι: πολιτική, κι: κοινωνική, κι: οικονομικαί κ.ά. συνιστώσαι, με την συμβολήν και: των προσπαθειών των κρινομένων και: καταχρησιμένων γιγετών (επαναστατών - μεταρρυθμιστών κ.ά.), οι οποίοι: συνετέλεσαν, σπωσθήποτε, εις το γα επιτύχη ο λαός τας νέας κατακτήσεις του με

τους μικρορυγούους αγώνας του... Εις τα στενά πλαίσια της προκαθορισθείσης εκτάσεως (και: αυτής της εργασίας) δεν είναι: δυνατή, ασφαλής, γι: λεπτομερής αναφορά, η ανάλυσις και: η κριτική των κατ' οίαν διεπατάξεων των πέντε νομοθετημάτων, διως και: γι μηνημονεύσις των εξενεγκλωτών απόψεων υπό των ειδικών επιστημόνων, ως και: γι εξέτασις της πορείας της εφαρμογής, τροποποίησεως κ.π.λ. της ως είργηται νομοθεσίας, καίτοι: (κατά το στάδιον της μελέτης και: της προεργασίας της) αλοχληρώθη γέρευνα, με την συλλογήν και: με την μελέτην της σχετικής βιβλιογραφίας. Η τελική δι: και: πλήρης διαπραγμάτευσις του προαναφερθέντος θέματος, θα απαιτήσῃ την συγγραφήν και: έκδοσιν μιάς πολυσελίδου μιογγραφίας γή, άλλως, ενδός (ειδικώς αφιερωμένου εις το θέμα) μέρους ή κεφαλαίου εις τα πλαίσια μιάς γενικωτέρας μελέτης, περί της εν γένει: αχροτικής πολιτικής του Ελεύθερου Βενιζέλου, καί' διληγη την μικράν πολιτικήν σταδιοδομίαν του.

2. Τα πέντε διατάγματα

1. Εις το 94ον φύλλον του Α' τεύχους (της 22.5.1917) της «Εφημερίδος της Προσωρινής Κυβερνήσεως του Βασιλέως της Ελλάδος» ενδρυιστεύθησαν πέντε Διατάγματα, των οποίων το κείμενον καταλαμβάνει: ολόκληρον το σώμα του φύλλου τούτου (αποτελουμένου δε εκ 14 αλιθών, 4ου σχήματος).

2. Οι τίτλοι και: τα περιεχόμενα των Διαταγμάτων και: των άρθρων των. Θα καταχωριθούν καίσεως ο: τίτλοι: των Διαταγμάτων τούτων και: των κατ' διάν άρθρων των, ώστε να αποκτήσῃ: αναγνώστης μίαν αδράν. έστω, αυτίληγψιν περί τούτων,

Θα δοθούν δε και μερικά πληροφορία: δια το περιεχόμενόν των:

Α'. Το υπ' αριθμόν (1) 2466 Διάταγμα φέρει τον τίτλον: «Περί παραχωρήσεως κτημάτων του Κράτους εις καλλιεργητάς, προς σχηματισμόν μικρών ιδιοκτησιών».

Αποτελείται: εκ 17 άρθρων, των οποίων ο: τίτλοι είναι αντιστοίχως, ο: εξής: Παραχωρητέα κτήματα. Καθοριζόμενος εκτάσεων. Παραχωρήσεις εις συνεταιρισμούς-Μέλη αυτών. Ειδικά διατάξεις δια τους συνεταιρισμούς. Μεταβιβάσεις κτήματος εις συνεταιρισμόν. Εκμετάλλευσις του κτήματος υπό την συνεταιρισμόν. Άλλα έργα των συνεταιρισμών - Οικονομική ενίσχυσις αυτών. Διανομή. Λαντπαλλοτρίων. Εγκίνσθωσις και εκποίησις. Σχέσεις συγκαλυρονόμων - Προσκύρωσις του κτήματος εις ένα (άρθρα 11ον-13ον). Καθυστέρησις πληρωμής - Εκτέλεσις (άρθρο 14ον-15ον). Ανγκαλότης ιδιοκτήτου. Ειδικά διατάξεις.

Δια τούτου παρεχωρούντο (κ: εξ απαλλοτρώσεων προερχόμενοι) εκτάξεις εις συνεταιρισμούς (οι οποίοι θα ιδρύοντο, βάσει του Ν. 602). Εκείνοι: Θα εδικαΐουντο ύστερα να δικαιούονται ταύτα εις τα μέλη των, εργοθεμένοτο δε τα του αναπαλλοτρίων, της εκμετάλλευσες-εκποίησεως και τα της τύχης των, δια την περίπτωσιν θανάτου κ.τ.λ.

Β'. Το υπ' αριθμόν (2) 2467 Διάταγμα έχει τον τίτλον: «Περί παραχωρήσεως κτημάτων εν Μακεδονίᾳ εις τους μετασχόντας του Εθνικού Αγώνος».

Σύγκειται εκ πέντε άρθρων, τα οποία εδημοσιεύθησαν άνευ τίτλου.

Με το Διάταγμα ως τόπο προεβλέπεται η παραχώρησις διπρεάν αγροτικών εκτάσεων, μέχρι και 100 στρεμμάτων, εις διοικητές παραχωρήσεων εις τον στρατόν της κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης και είχαν τημέθη πε πλεικόν σταυρόν, με υποχρέωσήν τουν να εγκατασταθούν εις αυτάς και να τας καλλιεργούν αυτορεστώπως, προς δε τον σκοπόν αυτόν θα τους

παρείχοντο και δάνεια υπό της «Γεωργικής Τραπέζης Μακεδονίας και Ηπείρου».

Γ'. Το υπ' αριθμόν (3) 2468 Διάταγμα επιγράφεται: «Περί ρυθμίσεως των εννόμων σχέσεων επί των κατά τους Οικονομικούς Νόμους διγιασίου γαιών».

Έχει δώδεκα άρθρα με τους κάτωθι τίτλους αντιστοίχως: Μετατροπή εξουσιώσεως εις κυριότητα. Ήρθα σωπα δικαιούιαν. Απαλλαγή μηκάρας ιδιοκτησίας. Δικαιώματα Δημοσίου. Φυτεία: και οικοδομή. Διαχείρισις. Διανομή. Εξαγορά μεριδίου Δημοσίου. (Τύχη των δικαιοιμάτων υποθήκης ή κατασχέσεως). Καθορισμός εισοδήματος του μεριδίου του Δημοσίου. Τιμητικά εξαγοράς. Ειδικά διατάξεις.

Με το Διάταγμα αυτό παραχωρήθη το διγκάθια της (πλήρους) κυριότητας εις τους έχοντας το ιδιόρυθμον δικαιώματα εξουσιώσεως: («τες σαρούφ»), το οποίον προεβλέπει ο Οικονομικός Νόμος: «περί δημιούρων κτημάτων» (της καταγορίας των «ερχαί ειμιριγέα»), της 7ης Ραμαζάν 1274 (δηλαδή του έτους 1856), ως τροποποιηθείς κ.τ.λ., ίσχυεν (επί Τουρκοκρατίας, αλλά και ύστερα). Εδίδετο γη (τελεία, άγει περιορισμών, ως προς την κληρονομικάν κάρπωσιν και εκποίησην) κυριότητας, κατά τα 4/5, εξ αδιαιρέτου, καταργούμένης της τοιαύτης του Κράτους («ραχαμπέ»), ενώ το Δημόσιον απέκτα το υπόλοιπον 1/5, εξ αδιαιρέτου, ως προς το οποίον έπαινε το δικαιώματα εξουσιώσεως του νέου κυρίου.

Δ'. Το υπ' αριθμόν (4) 2469 Διάταγμα φέρει τον τίτλον: «Περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως γρυποτικών ακινήτων».

Αποτελείται: εξ εγκές άρθρων, τα οπία φέρουν τους εξής τίτλους, αντιστοίχως: Βεβαίωσις ανάγκης. [Τρόπος απαλλοτριώσεως]. Αποζημίωσις. Δικαιώματα επί του απαλλοτρούμενου. Λανιά διατάγματος απαλλοτριώσεως. Εισπράξις αποζημίωσε

ως. Κτήματα εγκαταλειμμένα ή μετεγγυηθέντα. Αποζημίωσις εις αιμολογίας. Δικαιώματα κατάθεσης αποζημιώσεως. Ειδικά διατάξεις.

Με το Διάταγμα τούτο επετρέπεται η απαλλοτρίωσης των αγροτικών κτημάτων και των παραχαλούμητων, δια την εγκατάστασιν των ακτηγιδίων γεωργών του τοιχίου ή σημερινών προσφύγων, λαϊκισμούμενων υπ' άριστην και των αναγκών δια την παραχωρήσην γαιών εις τους λαδόντας πολεμικόν σταυρόν στρατιωτικούς.

Το αξιοσημείωτον είναι ότι δεν επίθετο δρίσιν εις την απαλλοτρίουμένην έκτασιν, επίθετο δε το χρονικόν δρίσιν των δύο ετών δια την καταβολήν της αποζημίωσεως ή του ενδεχόμενου δια την έναρξην της διπλικήσας αποζημίωσεως, η οποία καταβολήλετο εις χοήσια ή εις οιολογίας.

Ε'. Το υπ' αριθμόν (5) 2470 Διάταγμα έχει τον τίτλον: «Περί των συλλογών των εκδιδομένων δια την αποζημίωσιν των απαλλοτρίουμένων αγροτικών κτημάτων».

Έχει δέκα τέσσερα άρθρα, τα οποία δεν έχουν τίτλους.

Δια τούτου προεβλέπεται η έκδοσις (τοκοφόρων) αριθμογράφων, δια την καταβολήν της αποζημίωσεως εις τους διοικητήτας των τοιχίων.

Ζ'. Απαντά τα Διατάγματα φέρουν τημερομηνίαν της 20ης Μαΐου 1917 και υπογράφονται: υπό των εργμένων τριών μελών της Κυβερνήσεως. Είς δέλτα υπογράφουν επίσης: Ο επί των Δημοσίων Κτημάτων και Εσωτερικού Αποικιακού Σύμβουλος· Λαζ. Μαγκλακόπουλος· Δημ. Γ. Δίγκας και Ο επί των Οικονομικών Σύμβουλος· Μάλ. Μ. Νεγρεπόντης. Ειδικώς το 2ον (2467) Διάταγμα υπογράφει: κατί του Συμβούλου των Οικονομικών, Ο Γιαννός γές των Στρατιωτικών· Κων. Μηλιώτης Κοινηγός.

Η. Σπουδαιότερα απ' αυτά γίνενται: από απόψεως μέν κοινωνικούς

καὶ καὶ συνταγματικής τοῦ υπ' αριθμὸν (4) 2469 Διάταγμα, διότι διὰ πρώτην φοράν διὰ τούτου εθεωριθείστο, εἰς τόσου γενικόν καὶ ευρύν βαθμόν, η απαλλοτρίωσις των ιδιωτικών μεγαλοκτημάτων (χωρὶς να υποτιμάται, βεβαίως, η σημασία καὶ του (1) 2466 τοιούτου, διὰ του οποίου προεβλέπετο η παραχώρησις καὶ των κρατικών κτημάτων), από απόφεως δε νομοθετικής, κυρίως, το υπ' αριθμὸν (3) 2468 τοιούτο, με το οποίον αρρυθμίζετο (με τόλμην καὶ πρωτοτυπίαν) το καθεστώς των εδικών εννόμων σχέσεων του Οθωμανικού δικαίου, καὶ οποῖαι διείπαν τα της κακινήτου περιουσίας κατά την Τουρκοκρατίαν, η οποία είχε καταλυθῆ προσφάτως εἰς την Βόρειον Ελλάδα, δηλαδή πρό πέντε ετῶν. Υπήρχαν δε σοδαρά (επί εκατονταετίας) προσδιλήματα, τα οποία επαλάνιζαν τους (πρώτην) «ραγιάδες». Άλλωστε, τα σχετικά ζητήματα δεν είχαν εκλείψει τελείως καὶ εἰς την υπόλοιπον Ελλάδα, καίτοι είχαν ελευθερωθῆ αύτη πολὺ ενωρίτερη, αφού καὶ σήμερα ακόμη απασχολούν καὶ την πρόσφατον νομολογίαν καὶ του Αγωτάτου Ακυρωτικού⁹.

5. Εμπνευστής αυτής της σημαντικής αγροτικής μεταρρυθμίσεως ήταν ο Ανδρέας Μιχαλακόπουλος¹⁰, ο οποίος κατώρθωσε να πείσῃ τον Ελευθέριον Βενιζέλον να προχωρήσῃ εἰς την νομοθέτησιν ταύτης, δηλαδή της «δέσμης των θεσμών γόμιων», διόπει θα εγχαρακτηρίζετο (με την σημεριγήν πολιτική κ.τ.λ. ορολογίαν) η πεντάς αυτή των Διαταγμάτων (τυπικόν καὶ ουσιαστικόν γόμιων).

Η κακινοτομία αυτή ἔτυχε των επιδοκιμασιών πολλών αξιολόγων πολιτικών, διόπει του Λαζαρίδην Παπαναστασίου, ο οποίος η σχολήθη διεξόδικός ήτε την ανάλυσιν των πέντε Διαταγμάτων¹¹ γη οικονομολόγων, διόπει ήταν ο Λ. Δ. Σίδερος¹². Δεν ἔλειψαν βεβαίως καὶ οι κατακρίσεις, είτε υπό πολιτικών αντιπάλων, γη καὶ υπό οικονομολόγων του «κρά-

τους των Αθηνών», γη καὶ υπό μεταγενεστέρων. Οι τελευταίοι, κυρίως καὶ κατά πανόντα, εκατηγράφησαν τον Ελευθέριον Βενιζέλον ότι γηαγκάσθη απλώς να δευθῆ την νομοθέτησιν του νέου καθεστώτος διὰ λόγους πολιτικής σκοπιμότητος, διὰ γη προκαλείση, δηλαδή την προσχώρησιν γη την προσέλευσιν ακτηγίδων εξ ἡλικίων περιοχών γη διὰ φηφαθηρικούς καὶ, συνεπώς, διὰ εγήραγης δημιαργίας¹³. Η αντικειμενικωτέρα διωνεία, δηλαδή όποιες είναι, διὰ την νέαν αγροτικήν νομοθεσίαν της γη προσωρινή κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης-Βενιζέλου επόλιτης, τουλάχιστον, μίαν σημαντικήν καὶ σύστασην μεταρρύθμισιν¹⁴.

3. Η επέκτασις της νέας νομοθεσίας εἰς ολόκληρον την χώραν

Το κάτισταιών περὶ της νέης νομοθεσίας είναι διὰ δεν ἐπαυσειν γη την ισχύ της, διὰν ἀληγενεῖν οικονομικούς καὶ αγράκτους, αὶ δυσκολίας καὶ αὶ δυσχαίρεσις, αὶ πολιτικαὶ συγθήκας καὶ αὶ πολιτειακοὶ εξελίξεις-ανακατατάξεις, αὶ διάφοροι σκοπιμότητες κ.τ.λ., αφυδάτωσαν καὶ ευνούχισαν ώστερα την δηληγη προσπάθεια καὶ την ανέστειλαν, είτε προσωρινώς, είτε μερικώς, γη καὶ την εμπατίωσαν, οριστικώς καὶ ολικώς. τουλάχιστον εἰς τας βασικάς, κατευθυντηρίους αρχάς της, ως, άλλωστε, συνέδη πολλάκις με τας κατακτήσεις των πτωχοτέρων τάξεων του λαού, διόπει εἰς την πατρίδα μας...

Νεμίκω δε διὰ, κατί, άλλων πολλών, θα πρέπει να αναφερθή, εν τέλει, γη πρόσφατος καὶ ἔγκυρος γγώμη του ομοτίμου καθηγητού της Νομικής Σχολής Αθηνών Ανδρέα Δ. Γαζή, ο οποίος, εἰς το ενδιαφέρον πελέτημά του: «Ο Ελευθέριος Βενιζέλος καὶ το ιδιωτικό δίκαιο» (ΝοΒ 35 (1987), σελίδες 865-878), γράφει, μεταξύ άλλων (σημείωσις 10, σελίς 868¹⁵ εκ σελίδος 867), καὶ τα εξής: «Μεγάλες μεταρρυθμίσεις υπήρξαν, γη αγροτική μεταρρύθμιση» (γη υπογράμμισις είναι του διόπει)

τής της νέας, σπωδήποτε, ργξικελεύθου αγροτικής νομοθεσίας, αλλά πειθύνονται εναντίον της αγροτικής πολιτικής καὶ του ιδίου του Ελευθερίου Βενιζέλου, διότι ακριβώς δεν εφηριμόσθη αύτη, επειδή επηκολούθησε της καθολικής εφαρμογής της, διὰ συνεχών τροποποιήσεων της¹⁶. Ήπος της κυριεράνεως του ιδίου καὶ κυρίως υπό των αντιπάλων του, γεγονός το οποίον αποσιωπάται.

Πάντως, οποιαδήποτε καὶ εάν γησαν τα κίνητρα της δυάδος των Ελευθερίου Βενιζέλου - Λαζαρίου Μιχαλακόπουλου, ένα είναι: το βέβαιον, δι.., δηλαδή, εἰς την Θεσσαλονίκην γρήγοραν γη πράτη, ουσιαστική καὶ ριζοσπαστική (διὰ την εποχήν της), αγροτική επανάστασις, γη, έστω, μεταρρύθμισις εἰς την Ελλάδα.

Όμως, καὶ μεταγενέστεραι: συγκρίσιαι, καὶ εγγενεῖς καὶ εξωγενεῖς οικονομικούς γηγενεῖς αγράκτους, αὶ δυσκολίας καὶ αὶ δυσχαίρεσις, αὶ πολιτικαὶ συγθήκας καὶ αὶ πολιτειακοὶ εξελίξεις-ανακατατάξεις, αὶ διάφοροι σκοπιμότητες κ.τ.λ., αφυδάτωσαν καὶ ευνούχισαν ώστερα την δηληγη προσπάθεια καὶ την ανέστειλαν, είτε προσωρινώς, είτε μερικώς, γη καὶ την εμπατίωσαν, οριστικώς καὶ ολικώς. τουλάχιστον εἰς τας βασικάς, κατευθυντηρίους αρχάς της, ως, άλλωστε, συνέδη πολλάκις με τας κατακτήσεις των πτωχοτέρων τάξεων του λαού, διόπει εἰς την πατρίδα μας...

Νεμίκω δε διὰ, κατί, άλλων πολλών, θα πρέπει να αναφερθή, εν τέλει, γη πρόσφατος καὶ ἔγκυρος γγώμη του ομοτίμου καθηγητού της Νομικής Σχολής Αθηνών Ανδρέα Δ. Γαζή, ο οποίος, εἰς το ενδιαφέρον πελέτημά του: «Ο Ελευθέριος Βενιζέλος καὶ το ιδιωτικό δίκαιο» (ΝοΒ 35 (1987), σελίδες 865-878), γράφει, μεταξύ άλλων (σημείωσις 10, σελίς 868¹⁵ εκ σελίδος 867), καὶ τα εξής: «Μεγάλες μεταρρυθμίσεις υπήρξαν, γη αγροτική μεταρρύθμιση» (γη υπογράμμισις είναι του διόπει)

«που άρχισε με τα διατάγματα 2466 -2470 της Προσωρινής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης...», εγ συνεχείχε δε (σελ. 878, VII, «Επίλετρο») επωνεύει το νομοθετικόν έργον του Ελευθ. Βενιζέλου εις το ιδιωτικό δίκαιον. Διότι τούτο «πραγματοποιήθηκε χωρίς παλαιοχορηστικές πονηρίες για το κοινωνικό κόστος, με αδιαφορία για το πολιτικό κόστος, με συντούς στόχους, σαφείς και αισθανείς, με θάρρος και ειλικρίνεικ, που πάντοτε χαρακτήριζαν τον άνθρωπο. Ποιοτικά, εκτός από τη νομοτεχνική αριθμητική, το διακρίνουν η αριθμητικά των ρυθμίσεων, οι οποίες, πάντοτε προσδετικές, όχι ριζοποκτικές, προέτρεχαν της εποχής τους, με αποτέλεσμα να ισχύουν ακόμη, είτε μέσα στον Αστικό Κύκλο, είτε έξω από αυτόν». Τέλος δε, αναφερόμενος εις το ασφαλέστητήριον δια την ποιότητα των νόμων, γράφει διότι οι περισσότεροι νόμοι των κυβερνήσεων του Ελευθερίου Βενιζέλου γίνονται καλοί, δύνανται είναι μόνο οι νόμοι, όταν λύουν τα προβλήματα που υπάρχουν και αντιμετωπίζουν σωστά και πλήρως τα μελλοντικά οι νόμοι αυτοί ισχύουν συγγένως για δεκαετίες και περισσότερο, χωρίς, ή με σπάνιες, συγκαταγρώσεις και τροποποιήσεις».

4. Βιβλιογραφία

1. Βλ. Γιώργου Χ. Χιονίδη, «Η επισημη εφημερίδα της «Προσωρινής Κυβερνήσεως» Θεσσαλονίκης του Ελευθερίου Βενιζέλου. Μία πρώτη επισκόπηση των περιεχομένων της (15.9.1916 - 10.6.1917)», Πρακτικά ΣΤ' Πανελλήνιου Ιστορικού Συνεδρίου της Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας, Θεσσαλονίκη 1986, 93-101 και δή την σ. 96.

2. Βλ. Γ. Δ. Δασκαλάκη, «Το κράτος της Θεσσαλονίκης. Πολυδιάστατο πρόδλημα στην ιστορία του Διχασμού», Επιστημονική Επετηρίς Αρμενοπούλου 6 (1985) 9-22 και κυρίως την σ. 13 (2αν στήλην). Πρβλ. Ευαγγέλου Απ. Γλεντεδάκι, Υπό ποιας προϋποθέσεις η επανάστασις δημιουργεί δικαιον, Θεσσαλονίκη 1958, σ. 113-115, 117, 119-120, 126, 136, 186 και 191.

3. Βλ. Γιάννη Γ. Μουρέλου, «Η προ-

σωρινή κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης και οι ισχέσεις της με τους Συμμάχους», Μνήμων 8 (1980-1982), 150-188. Η μελέτη αυτή αποτελεί τμήμα της διδακτορικής διατριβής του συγγραφέως, η οποία συνεκρίθη (1978) υπό του Πανεπιστημίου της Σορδόνης. Πρβλ., ήδη, του ίδιου, L' INTERVENTION DE LA GRECE DANS LA GRANDE GUERRE (1916-1917). Αθήνα 1983. Τέλος βλ. την τελευταίως κυκλοφορήσασαν μονογραφίαν του Ν. Πετσάλη-Διομήδη. Η Ελλάδα των δύο Κυβερνήσεων. 1916-1917. Αθήνα 1988.

4. Βλ. Νεοκόσμου Γρηγοριάδη, Η Εθνική Έμμνα της Θεσσαλονίκης του 1916, Αθήνα 1960. Πρβλ. στρατηγού Π. Γ. Δαγκλή, Αναμνήσεις - έγγραφα - απλησίογραφία - Το αρχείον του, επιμέλεια Ε. Λευκοπαρίδη, τ. Β', Αθήναι 1965, σ. 183 κ.ε. Αλεξάνδρου Μαζαράκη-Αινιάνος, Απομνημονεύματα, Αθήναι [1948], σ. 201 κ.ε., Θεοδώρου Παγκάλου, Τα απομνημονεύματά μου, τ. 2, Αθήναι 1959, σ. 79 κ.ε. και 102-105, Περικλέους Αλ. Αργυροπούλου, Απομνημονεύματά, Αθήναι 1970, σ. 180 κ.ε. Δημήτρη Πουρνάρα, Ελευθέριος Βενιζέλος, τ. 2, Αθήναι 1959, σ. 171 κ.ε., 183 κ.ε. Αξιόλογα είναι, πάντοτε, όσα έγραψεν ο Γεώργιος Βεντήρης, εις το κλασικόν έργον του, Η Ελλάδα του 1910-1920, τ. 2, έκδοσις 2α, Αθήναι 1970, σ. 206-266, πρβλ., δε και τας σ. 163-205.

5. Βλ. Γιάν. Κ. Κορδάτου, Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας, τ. 5, Αθήναι 1958, σ. 459. Τούτον ακολουθεί «και (αντιγράφει, ακρίτως) ο Γ. Ρούσος, Νεώτερη ιστορία του Ελληνικού Έθνους τ. 6, Αθήνα, έ.ε.ε., σ. 38.

6. Βλ. δια ταύτην εις Γεωργίου Χ. Χιονίδη, έ.ά. δια δε τα πέντε Διατάγματα ταύτα βλ. εις την σ. 99, όπου (εκ λάθους, κατά την διόρθωσιν των τυπογραφικών δοκιμών), η δευτερεύουσα πρότασις του τίτλου του πρώτου τοιούτου εξελήφθη (και εξετυπώθη) ως τίτλος άλλου (ανυπάρκτου δε) Διατάγματος (με αριθμόν β'). Πρέπει, συνεπώς, να γίνη και η αναριθμησίς των (των γ' -στ' εις β' -ε').

7. Βλ., π.χ. την Α.Π. 530/1986, Ασχ. Νομ. ΛΗ (1987), 26-27, όπου γίνεται ρητή αναφορά (και) εις το υπ' αριθμόν (2) 2468 Δ/μα της «Προσωρινής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης».

8. Βλ. λεπτομερή ανάλυσιν των νομοθετημάτων τούτων εις Ανδρέου Μιχαλακοπούλου, «Απαντα, επιμέλεια Ηλία Γ. Κυριακοπούλου, τ. Γ'', υπό τον τίτλον «Μίκται σελίδες», Αθήναι 1967,

σ. 536-549, η οποία αποτελεί, τρόπον τινά, την Εισηγητικήν «Έκθεσιν τούτου, επί των πέντε Διαταγμάτων, δημοσιευθείσαν τότε (1917) εις τον τύπον. Πρβλ. και Δ. Γατοπούλου, Ανδρέας Μιχαλακόπουλος, Αθήναι 1947, κυρίως δε τας σ. 76-90, όπου ανάλυσις του περιεχομένου των Διαταγμάτων τούτων και αναφορά των προσπαθειών του συντάκτου των να λάθη υπ' ζώντινα τα ισχύοντα τότε εις τας άλλας χώρας, όπως και δια την επιτυχή εφαρμογήν των. (Εσφαλμένως αναφέρεται διτι εδημοσιεύθησαν εις το φύλλον της Ε.Τ.Κ., της 3ης Ιουνίου 1917). Ευχαριστώ, και από της θέσεως ταύτης, τον Δρ. Φιλολογίας κ. Παναγιώτην Χριστόπουλον, διότι μου επρομήθευσε φωτοτυπίας-φωτογραφίας πολλών άρθρων, επίσης δε και τον κ. Γεώργιον Σταυρόπουλον, ανώτ. αξιωματικόν της πολεμικής αεροπορίας, επειδή μου εδώρησε τα Απαντά του Ανδρ. Μιχαλακοπούλου, με την φροντίδα του συνασέλδου του και πρωτεξαδέλφου μου κ. Γεωργίου Ν. Ραφαηλίδη.

9. Βλ. Αλεξάνδρου Παπαναστασίου, Μελέτες, λόγοι, άρθρα, Πρόλογος του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλούπουλου, επιμέλεια Ε. Λευκοπαρίδη, Αθήναι 1957 σ. 314-330, όπου αναδημοσιεύονται (ολόκληρα ή εις αποστάσματα) εξ άρθρων του «δικιαζομένου εν Λαμίᾳ πρώην υπουργού κ. Αλ. Παπαναστασίου», τα οποία είχαν πρωτοδημοσιεύθη εις την τότε εκδιδούμενη εφημερίδα των Αθηνών Ελευθέρος Τύπου (15 έως 23 Ιουνίου 1922), με τίτλον: «Το αγροτικόν ζῆτημα, πάλιν επί τάπτωτος». Εις το Ζον άρθρον, κυρίως, εγένετο ειδικωτέρα ανάλυσις της αγροτικής νομοθεσίας της προσωρινής κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης. Πρβλ. και Νίκου Σ. Καστρινού, Αλ. Παπαναστασίου. Ο αναμορφωτής και η δημοκρατία. Αθήναι (1975), σ. 189-190.

10. Βλ. Α. Δ. Σίδερη, Η γεωργική παλιτεύη της Ελλάδας κατά την λήξασαν εκατονταετίαν (1833-1933), Αθήναι 1934, παράγ. 13, σ. 153-158, πρβλ. δε και σ. 254.

11. Βλ. Γιάν. Κορδάτου, Ιστορία του εγρυπτικού κινήματος στην Ελλάδα, 2α έκδοσις, Αθήναι 1973, σ. 131 και 245-246 και του ίδιου, έ.ά. Πρβλ. Δημήτρη Πουρνάρα, Ελευθέριος Βενιζέλος τ. 4, Αθήναι 1960 («Ιστορία του Αγροτικού Κινήματος εν Ελλάδι», 2α έκδοσις), σ. 5 και σ. 46-47, όπου γράφει, μεταξύ άλλων, διτι συντάκτης των πέντε διαταγμάτων ήτο ο τότε γενικός γραμμα-

τεύς του υπουργείου Αλέξανδρος Μυλωνάς (γαμβρός, επί θυγατρί, του Π. Δασγκλή) και ύστερα υπουργός Γεωργίας.

12. Βλ. Κώστα Βεργοπούλου, Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα, Αθήναι 1975, κυρίως σ. 149 κ.έ., 173-179 και 197-199, όπου (σ. 173) δέχεται ότι η ελληνική μεταρρύθμισης μετά το 1917: «... υπήρξε μεταξύ των πρώτων και των πλέον ριζοσπαστικών, εν σχέσει με αυτές που εφαρμόσθηκαν, κατά την ίδια περίοδο, στις 11 χώρες της ανατολικής Ευρώπης», Κώστη Μοσκώφ, Εισαγωγή στην ιστορία του κινήματος της Εργατικής Τάξης, η διαίρεση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 384-386, Π. Πετρίδη, Ξενική εξάρτηση και εθνική πολιτική, 1910-1918, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 398-400, του ίδιου, «Η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης απέναντι στο αίτημα για ριζικές πολιτειακές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις» εις τον συλλογικόν τόμον Η Θεσσαλονίκη μετά το 1912, Συμπόσιο, 1-3.11.1985, Θεσσαλονίκη 1986, σ. 131-139 και συγκεκριμένως βλ. τας σ. 138-139, Κων/νου Τσουκαλά, Κοινωνική ανάπτυξη και κράτος. Η συγκρότηση του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα, Αθήναι 1979, σ. 213, σημ. 48. Πρβλ. δε και Θεοπούλας Ανθογαλίδου, Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην αναπαραγωγή και εξέλιξη ιμάς παραδοσιακής κοινωνίας. (Η περίπτωση των Σαρακατάσανών της Ηπείρου). Αθήναι 1987, σ. 55, όπου δέχεται ότι η μεταρρύθμισης και εις την γεωργίαν κατά το 1917 συνετέλεσεν εις την πραγματοποίησην βημάτων προδόου της αστικής τάξεως.

13. Βλ. Ε.τ.Κ., φύλλον 305, τεύχος Α', της 18.11/29.12.1917 και «Εφημερίς των Νόμων», έτος Α', αριθ. 16, τεύχος 156, τόμ. Δ', σελ. 419-443. Ο νόμος αυτός έχει δύο (2) άρθρα, μόνον. Εις το πρώτον αναγράφεται, απλώς, ότι επεκτείνεται η ισχύς των Διαταγμάτων τούτων, ως (ανα-) δημοσιεύονται εν συνεχείᾳ, εις δέ το δεύτερον άρθρον (το οποίον καταχωρείται μετά το κείμενον των πέντε Διαταγμάτων) ορίζεται ότι η ισχύς του νόμου ήρχιζεν από της δημοσιεύσεώς του, εις άπασαν την χώραν, πλήν του νομού Τρικάλων και των νήσων Λήμνου και Αγίου Ευστρατίου («Άγιου Στράτη»), παρείχετο θέμας, νομοθετική εξουσιοδότησης, όπως επεκταθή και εις τας ως άνω περιοχάς, δια Β. Διαταγμάτων. Πρβλ. ανάλυσιν και εις Δημητρίου Κ. Εγγαζή, «Εισαγωγή εις την νέαν μας

αγροτικήν και εποικιστικήν νομοθεσίαν», εις Εφημερίς των Νόμων, Α', 24, τεύχος 164, τόμ. Δ', σ. 675-700, εις δε τας σ. 701-705 κατοχωρείται περιληψίς των προαναφερθεισών δηλώσεων του Ανδρ. Μιχαλακοπούλου, εις τους διμοσιογράφους της Θεσσαλονίκης, δια τα πέντε Διατάγματα, ως και της Εισηγήσεως του εις την Βουλήν, επί τή ευκαιρία της ψηφίσεως του Ν. 1072/1917, εις την συνεδρίασιν της 31.7.1917. Τους πλήρεις λόγους του Ανδρ. Μιχαλακοπούλου (εις την Βουλήν), βλ. εις τα 'Απαντα τούτου, τόμ. Α', υπό τον τίτλον «Λόγοι κοινοβουλευτικοί», Αθήναι 1962, σ. 408-420, 424-431 και 432-439, όπου αναδημοσιεύονται: εκ της Εφημερίδος των συζητήσεων της Βουλής (Κ' περίοδος Σύνοδος Β', 1929 σ. 6 κ.έ.).

14. Βλ. Γιάν. Κορδάτον και Δημ. Πουρνάραν, έ.ά., Κ.Δ. Καραβίδα, Συσταλισμός και κοινοτισμός, Αθήναι 1930, σ. 36-37, σημ. 11. Πρβλ., κυρίως, τον Ν. 2502/1920, το από 3.10.1924 Διάταγμα και το Π.Δ. της 16/22.10.1926 κ.λ.π. Βλ., σχετικώς, και εις την Γενικήν Καθικοποίησιν, Ζαχαροπούλου, τ. ΙΑ' (1919-1920), Αθήναι 1932, σ. 582, όπου, σημ. 5, αναφορά και των αλλεπαλλήλων τροποποιήσεων κ.τ.λ. της αγροτικής νομοθεσίας. Ο Νίκος Κ. Αλιβιζάτος, Εισαγωγή στην ελληνική συνταγματική ιστορία, ΙΑ' (1821-1941), Αθήναι 1981 (ανατύπωσις 1985), σ. 117, γράφει, δια την προσωρινήν κυβέρνησιν της Θεσσαλονίκης, ότι ο Βενιζέλος «συμνεπικουρύμενος από ένα επιτελείο εκλεκτών συνεργατών επιχείρησε, με εντυπωσιακή ριζοσπαστικότητα, να πρωθήσει λύσεις στα χρόνια προβλήματα. Σημειώνονται ίδιως μία σειρά μέτρων για την κατανομή γαιών στους ακτήμονες, που έθεσαν τις βάσεις για την οριστική λύση του αγροτικού ζητήματος ήταν χρόνια που ακολούθησαν, καθώς και η εισαγωγή της δημοτικής στη στοιχειώδη εκπαίδευση», Α.Ν. Αντωνιάδη, Η αγροτική ιδιοκτησία στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 143-144. Πολλάς πληροφορίας και δια την τότε επικρατούσαν κατάστασιν κ.τ.λ., εδημοσιεύεται και ο Δημοσθένης Σ. Στεφανίδης, Αγροτική πολιτική, τ. Α', Αθήναι 1948, σ. 101, 150-151, 212-213, 253.

257 σημ. 3, 323-331, όπου και κρίσεις του και δια την μεγάλην αγροτικήν μεταρρύθμισην του 1917, εν συνεχείᾳ δε (σ. 331 κ.έ.) εξετάζεται η ύστερα διαμορφωθείσα κατάστασις, περί της ο-

ποίας βλ. και «Αι αγορεύσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου», 1909-1956, τ. Δ', Αθήναι 1958, σ. 363 και 385-390. Πρβλ. και Περικλ. Αργυρόπουλον, έ.ά., σ. 241-242, Π. Πετρίδην, «Πολιτική ζωή — κοινωνικοί αγώνες 1912-1940», εις ταν εαρταστικόν (περιβόλον δε καταστάντα, ύστερα) τόμον Θεσσαλονίκη, 2300, έκδοσις του δήμου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 150 κ.έ. και δη την σ. 152, όπου δέχεται, κατ' αρχήν, ότι έγιναν μερικά βήματα προδόου υπό της προσωρινής κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης και δια την ριζικήν αντιμετώπισην του αγροτικού ζητήματος, υποστηρίζει δε, εν συνεχείᾳ, ότι η δυνατότης απαλλοτριώσεως των τσιφλικιών (η οποία εδόθη με τα προαναφερθέντα πέντε Διατάγματα) δεν κατέστη δυνατόν να αξιοποιηθῇ ουσιαστικώς και να προχωρήσῃ τελικώς. Τέλος, πρβλ. και Νίκον Μουζέλην, «Οικονομία και κράτος την εποχή του Βενιζέλου», εις την συλλογικήν έκδοσιν Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του, έκδοσεις Φιλοππότη, Αθήναι 1980, σ. 3-19 και συγκεκριμένως εις την σ. 9, όπου δέχεται, δτι: «Στη γεωργία η ξαφνική εισροή των προσφύγων επιτάχυνε το πρόγραμμα αγροτικής μεταρρύθμισης (που είχε αρχίσει το 1917) και κατάφερε το τελικό πλήγμα στη μεγάλη γαιοκτησία. Από τη δεκαετία του 1920 και μετά, διαρκής και κυριαρχη μορφή ιδιοκτησίας της γης στην ελληνική ήπιαθρο είναι ο μικρός οικογενειακός αγροτικός κλήρος». Δια δε την ισχύουσαν σήμερα αγροτική νομοθεσίαν, μετά σχετικής νομολογίας, βλ., κυρίως, Παναγιώτου Γιαννακούρου, Αγροτική νομοθεσία, έκδοσις 3η, Αθήναι, 1985. Εμρ. Γ. Καραμανώλη, Αγροτικός Κώδιξ, Αθήναι 1967 και Κων. Διγκαβέ — Ανδρ. Μαυρουδή, Αγροτικός Κώδιξ, Θεσσαλονίκη — Αθήναι 1965 (δημοσιεύεται μόνον το κείμενό του), πρβλ. δε και τας πανεπιστημιακάς παραδόσεις του τιμωμένου πανεπιστημιακού καθηγητού Κων. Βαθόυσκου, Γεωργικός και δασικόν δικαίου, Θεσσαλονίκη — Αθήναι 1970, σ. 205-247, όπου («τμήμα πρώτου») γίνεται αιάλυσις του αγροτικού νόμου. Δια δε το επικρατήσαν καθεστώς κατά την Τουρκοκρατίαν βλ. και Γεωργίου Π. Νάκου, Το νομικό καθεστώς των τέως δημοσίων οιθωμανικών γαιών, 1821-1912, Θεσσαλονίκη 1984, όπου πλουσία βιβλιογραφία, πρβλ. δε του ιδίου, Εξελικτικές διακυμάνσεις του Ο-

(Συνέχεια στη σελίδα 111)

Μπαταντζίδοι, ντριστιλιάριδοι, φουκαλήδοι, λαναράδοι, σουσαμουλάδοι, μυλουνάδοι, χαλβατζίδοι, μπουλατζίδοι κι' άλλοι στη Νιάουστα.

Εκείν' τα χρόνια όλα τα σπήτχια στη Νιάουστα είχαν αργαλιόν κι υφή ναν λουγίσιμα πρόγματα κι πουλλά σιαϊάκια μη πληρουμή απ' τουν έμπουρα που τους έδουνειν κι του μαλί. Ενας τέτχιους έμπουρας ου τρανύτηρους στη Νιάουστα ήταν ου Λαπαδίτσας που ήταν κι δημαρχους για ουλίγα χρόνια. Πήγηνειν σταχουργιά κι' αγόραζειν μαλί. Αυτός αγόραζειν απάνου απού 1000 σακιά μαλί, ου Πλιασιούκας μούγκι 100 σακιά. Μαλί αγόρασαν κι' οι Ντρουμπαλαίοι, οι Λαναράδεις κι' άλλοι. Του μαλί τόδουναν στα σπήτχια να του φκιάσουν σιαϊάκια.

Ου Λαπαδίτσας για να πληρώνει στούς κιχαϊάδεις του μαλί κουβανού σειν πουλλες λίρεις, κι' ήταν ουπλισμένους για τους κλέφτις. Ήταν κι καλός ξιφουμάχους. Καλός ξιφουμάχους ήταν κι' ου Μουραφίλης που ιμπουρεύουνταν κι' αυτός, σιαϊάκια.

Στα Νιάουστινά τα σπήτχια ύφηναν κι διλέντσεις, διλέντσεις κι σιαϊάκια ύφηναν κι' οι σφρακατσιάνοι, πώρχουνταν τα καλουκαίρια μη τα πρόβατα στα βουνά μας.

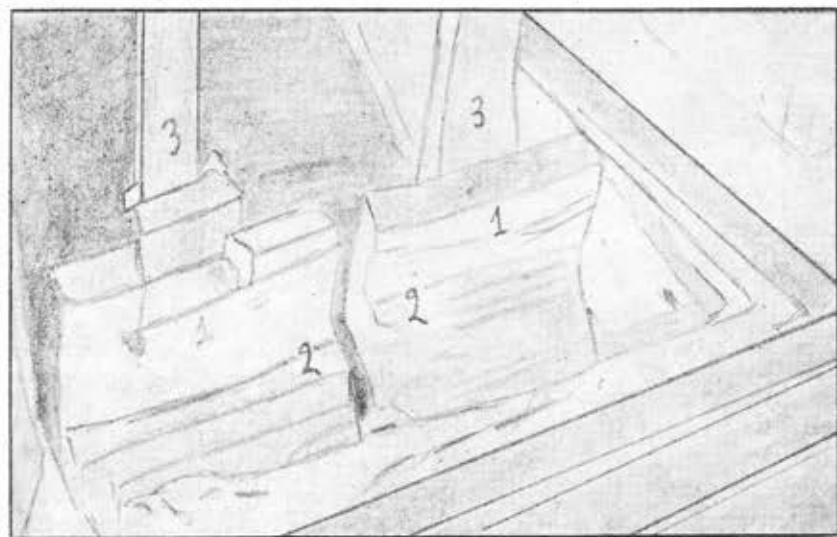
Ετσι στη Νιάουστα είχειν πουλλά μπατάνια κι ντριστέλεις που δούληθαν μη τα νιρά της Αράπιτσας. Τώρα δεν απόμειναν ούτι μπατάνια νούδι ντριστέλεις, τάφαγειν η ιξελίξη.

Ου Ντριστιλιάρης πήρειν τόνουμά του γιατί είχειν ντριστέλλα στου Γκύμνουβου. Στη Λαζαράσκα κουντά στου Πιρδικάρη τα Κασταναργιά είχειν ντριστέλλα κι μπατάνι ου Καλύβας κι' ύσταρνας ου γαμπρούς του ου Νικόλας ου Ζμέρνους.

Στα Μπατάνια, μαχαλά που πήραν τόνουμα γιατί είχειν πουλλά μπατάνια ίσια μη τις μέρεις μας είχαν μπατάνι κι ντριστέλλα ου Τάσης κι' ου Φιλώτας ου Καμτσικάς δέξα μιριά απ' του γκιουφύρη παγαΐ νουντας. Καρσί απ' τ' αυτούς ήταν

η ντριστέλλα του Τσίτση που τη δού λιβειν ου Μώρας ου βλάχους κι' υσταρνας ου ιγιός του ου Αντώνης πούχαν κι μπατάνι. Πριν του Γκιουφύρη δέξα μιριά παγαΐ νουντας στα μπατάνια μαχαλά είχειν ντριστέλλα κι μπατάνι ου Ρόψης ου Μηνάς ταχειν απ' τουν πατέρα του. Καρσί απ' τ' αυτόναν ζέρβα μιριά απ' του γκι-

μέτρα η κι πάρα πάνου. Του νιρό χτυπούσειν μη δύναμι σι μνιά φτιρούτη (του τσιάρκι) πουταν στου πάτουμα. Τα φτιρά ήταν σαν χουλιάργια απου λαμαρίνα χουν τρή σ' αυτά χτυπούσειν του νιρό για να κλώθει ου άξουνας μαζί μη τη φτιρούτη. Ου άξουνας σέθηνειν σ' ένα τισσιράγκουνου ξύλου κι στιριώνουν ταν καλά για να κλώθει μαζί μη του ξύλου. Του ξύλου αυτό ήταν 2—3 μέτρα μακρύ κι χουντρό 40X40 πόντους ήταν πλατανίτικου του ξύλου αυτό μη τουν άξουνα πιρνούσειν στή βάση απου μνιά κουπάνα ξυλένια μουνουκόματη, σκαλιστή απου καραγάτσι. Πανουθιό στουν άξουνα άνοι γαν τέσσιρεις τρύπεις 10X10 πόντους κι εικεί σέθηναν τα κουπάνια (φουτγάρ.). Του κουπάνι είνι ξύλου μουνουκόματου απου ουξιά πιληκιτό. Έβγεινειν είκοσι (20) πόντους απ' τουν άξουνα. Υπάρχουν 4 κουπάνια ένα σι κάθι πλιυρά του κουπάνι είχειν μουνουκόματη νουράκι κι σέθηνειν μέσα σι κάθι τρύπα κι' έβγιειν απ' την άλλη τη μιριά του ουλίγου μαξί οξου. Αυτό του μέρους τόσκιζαν στα ντυγί κι στη σκισματαριά έβαναν μνιά σφίνα για να στιριω

Φουτουγρ. 1. Τα κουπάνια 1. (μέσα μιριά), τα δόντγια οι ράκλεις απ' τα κουπάνια 2, οι μασάδοι 3.

θεί του κουπάνι στουν άξουνα για να μη δγαίνει. Μη του νιρό έσφιγκαν πλειότερου οι σφίνεις.

Τα κουπάνια χτυπούσαν στη βάση της κουπάνας ένα μέτρου πανουθιό απ' την κουπάνα κι παράλληλα υπάρχουν στηριουμένα πανουθιό σ: ξύλου τέσσιρα άλλα οι μασάδοι (φωτ. 1) στην ίντυγια απόσταση αναμετακύ τους άση κι τα κουπάνια. Καθι κουπάνι είχειν κι' έναν μασάν. Οι μασάδοι ήταν μουνοκόματοι απού ξύλου ουξάς πλικητό τισσειράγκου νοι 10—15 ικατουστά.

Στην κάτου τη μιριά κουντά στα κουπάνια ήταν φαρδύτηροι 25X25 πόντους κι' απ' τη μνιά τη μιριά όχι εικείνη π' ακουμπούσειν στου κουπάνι είχειν δόντγια σι όλην τη μιριά.

Απ' την καρσί τη μιριά της κουπάνιας έφτανειν ένας ξυλένιους σουλήνας πούφιρνειν νιρό απού τη φτιρουτή ή απού δρύση. Του νιρό αυτό μιράζουνταν σι τρύπεις μικρές κι' έτριχειν στη μέσα μιριά της κουπάνιας για να δρέχει τα σιαϊάκια που μπατανίζουνταν.

Τώρα δε χρειάζητι καντίπουτας απ' τ' αυτά.

Στου μπατάνι χτυπούνταν τα σιαϊάκια (φωτ. 1) για να κλείσει του στιμόνι μη του υφάδι να μπατανίστει για να μη μαζώνει ύσταρνας στου ράψιμου.

Για να ξέρει ου μπαταντζής απού ποιόν είνι του σιαϊάκι του έδινειν

μι ένα ξυλάκι απού ντγιό κουμάτις ξύλου που τόνα ιφάρμουζειν στου άλλου μησκισίματα. Τάλλου του κουμάτι έπιρνειν ου νοικουκύρης. Οταν έρχουνταν ου νοικουκύρης να πάρει του σιαϊάκι του ου μπαταντζής ταιριάζουντας τα ντγιό ξυλάκια εύρισκειν του σιαϊάκι του.

Πρίν σέβει του σιαϊάκι στου μπατάνι ου μπαταντζής τόβανειν σι μνιά στέρνα μι νιρό ή σι τρανό καζάνι 3 ώρεις για να καθαρίσει. Υσταρνάς του έραφτειν πρόχειρα μη σπάγκουν για να μήν ανακατώνουντι οι άκρεις.

"Υσταρνας τόβανειν στην κοπάνια για μπατανίσμα. Εικεί όπους έπιφτειν απ' την καρούτα του νιρό απ' του χουνι στή φτιρουτή γυναικύστει ου άξουνας κι χτυπώντας τα κουπάνια μη κάθι πλιυρά σηκωνειν απού έναν κόπανουν μαζί μη του μασάγια να χτυπήσουν του σιαϊάκι στην κουπάνα.

Κι του νιρό απ' τουν ξυλένιου του σουλήνα πούχειν τρύπεις έτριχειν πανουθιό στου σιαϊάκι, για να μαλακώνει του ύφασμα. Απου φάρδους 50 πόντους μη του χτύπημα απόμνισκειν 35 πόντους.

Τασιαϊάκια ανάλουγα μη του μαλί τους αν ήταν ρούντου ή αρδύ χτυπητούνταν απού 3 ίσαμι 24 ώρεις. Τα σαμαροσκούτια χτυπητούνταν 2 ώρεις.

Οταν μπίτιζειν του μπατανίσμα

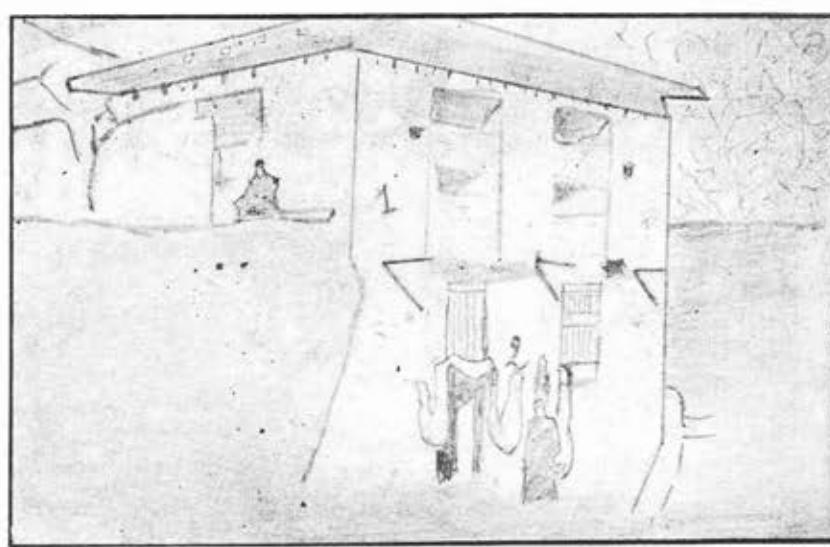
ου μπαταντζής έβγαζειν του σιαϊάκ: κι του τύλιγειν ρόλου πανουθιό σ' ένα ξυλένιου τιζιάχι (μπάγκου) 1,20 X 2 μέτρα. Εικεί δρίσκουνταν του γιαβάση που γένουνταν μιντγιό πιλι κητά ξύλα, τόνα πανουθιό στ' άλλου με ίσιεις τις πλιυρές, που είχειν μάκρους 70—80 πόντους. Του κάτου του ξύλου καρφώνουνταν στου τιζιάχι ακούνητου κι του απάνου ήταν κινητό. Αναμιταξύ τους τα ντγιό τα ξύλα δένουνταν στίς άκρεις μη σύρμα ή σπάγκουν. Ανάμισά τους πιρνούσειν ου τιχνίτης του σιαϊάκι που το δγάζειν απ' του μπατάνι, του τραβούσειν απ' τη μνιά τη μιριά στην άλλη για να ισιάζει κι να σιδηρώνητι. Ετσι πως του τραβούσειν του σιαϊάκι ου μπαταντζής γένουνταν κουλούρα,. Ετσι κουλουργιασμένου τόβανειν ξανά για ουλίγα λιπτάτης ώρας στου μπατάνι κι' ύσταρνας του κριμνούσειν σι ξύλα για στέγνου μα (φωτ. 2). Μιτά του παράδουνειν στου νοικουκύρη στιγνό. Η πληρουμή γένουνταν μη του μέτρου.

Τώρα μη την πρόσουδου που μας ήρθειν παν τα μπατάνια.

Οι ντριστέλλεις (νεροτριβεία) ήταν στα μπατάνια κουντά, δούληβαν μηδική τους ξιχουριστή κρέμαση. Βαθειά στου χώμα ανάλουγα έβανειν ου τιχνίτης μνιά πέτρα στρόγγυλη, σα μυλόπιτρα μη διάμιτρου 80-100 πόντους, ή μπιτόν - αρμέ. Τρουγιόρου στην πέτρα ύπαρχειν σιδηρένιου στιφάνι ουλίγου τρανύτηρου απ' την πέτρα. Ανάμισα πέτρας κι στιφανιού αραντιγάζουνταν οι δόγγεις πλικητά ξύλα καστανίτικα (όπους στα βαρέλια) πούταν 2,50 υψους. Μάϊ φηλά σέβηνταν κι' άλλα σιδηρένια στιφάνια φαρδύτηρα έτσι η κουρφή της ντριστέλλας είχειν διά μιτρου ντγιό μέτρα, κι' ου πάτους 80—100 πόντους. Στα χείλια της ντριστέλλας κι μνιά ντγιό πιθαμές ψιλόπιρα υπάρχουν δέργεις πλιγμένεις για να φεύγει του νιρό κι να σκαλώνουν οι διλέντσεις.

Στη ντριστέλλα έβαναν τις βιλέντσεις, φλουκάτις ή όχι.

Του νιρό απ' του στόμα της καρού-

Φωτογρ. 2. Μπατάνι 1. Σιαϊάκι 2.

τας που κατάληγειν απού 70 πόντους σι 10—12 κάτου στου χουνί, χτυπούσειν μη δύναμι κι' ανιδουκατέβαζειν τις βιλέντσεις. Ετσι έβγαζαν μούχουν έκλειναν οι τρύπεις πύχτου τα φλόκια, κι η βιλέντσα μάζουνειν ανάλουγα μη την παραγγελία της νοικουκυράς.

Οσον πλειοτήρη ώρα στεκουνταν στου νιρό κι χτυπιούνταν τόσου μίκρυνειν. Στου νιρό χτυπιούνταν ίσια-μι 24 ώρεις. Αν ήταν απου αδρύ μαλί χτυπιούνταν πλειοτήρου αν ήταν απου ρούντου μαλί, ουλιγώτιρου. Μιτά στέγνουναν στου ξύλου κι παραδίδουνταν στη νοικουκυρά.

Τώρα δε χρειάζουντι οι ντριστέλεις κάν κι κάν γιατί βγήκαν λουγίσμεις κουβέρτεις απου μαλί κι νάυλουν.

● **ΦΟΥΚΑΛΑΔΟΙ** στη Νιάουστα ήταν μιρικοί. Στα μπατάνια ου Τατάτησης ου Μητίδις, ου Ζυντρίγκης ου Λι φέρης στου σουκάκι του Μήταλα ου πίσου απ' του Α. Μηνά, ου Τριαντα φύλλου κουντά στου Κιόσκι, ου Βαγ γέλας ου Καστάπης κι' ου ιγιός του κατά του Αγιώργη μαχαλά κι' ου Νάσκιας στουν ίντγιου τουν αριστά μαϊ απάνου κα Αγιας Μηνά. Ήταν κι μιρικοί άλλοι σιάλλους μαχαλάδεις.

Τα φουκάλια τ' ασπιρναν αιάμισα στου καλαμπούκι ή κι στίς άκρεις. Ομνιαζαν μη καλαμπουκιές, μούγκι που είχαν στινώτιρα φύλλα. Οντας μάζουναν του καλαμπούκι έκουφταν κι τά φουκάλια κάνα μέτρου κάτου απ' τη φούντα κι σι διμάτχια τάφιρναν στου σπήτη πανουγόμι.

Σαν που στέγνουναν ουλίγουν έξινα τους σπόρους απ' τα στάχια μη του ξυστρί πόφκιαναν τιμάρι τ' άλουγουν. Του σπόρου τουν έτρουγαν τα ζώα.

Ου φουκαλάς είχειν χτένα χουντρή έπιρινειν 4—5 στάχια κι τα τραβούσειν μνιάφρας για να φύγουν μιρικά μικρά σπόργια που απόμειναν παπουθιό τους. Εκουφτειν του καλάπι 15—20 πόντους μακρύτιρα απ' τα στάχια κι' έβγαζειν μνιά φιλίτσα απ' του καλάμι στην κάτου τη μιριά Υσταρνας τα μούσκινειν σι νιρό για

μνιά ώρα. Αμασ στράγγιγιζαν τ' άσκιζαν ουλίγου τα καλάμνια κι' τ' αράν τγιαζειν στου καλούπι (μνιά κάσα ξυλένια) μι τα μουστάκια στη μνιά τη μιριά. Εβαναν κι ντγιό τρία καλά μνια μι τα στάχια σιαπάνου για να σκιπάσουν του χειρούλι απ' του φουκάλι. Τα μουστάκια αυτά τα γυρνού σαν ανάπουδα κι σκέπαζαν όλεις τις άκρεις απ' τα καλάμνια για να μη φαίνεντι.

Για νάνει σφιχτό του χειρούλι τόδιναν μη γιρόν σφιχτόν σπάγκουν ή κα λύτιρα ατσαλόδυρμα φιλό ή κι συρματόσκινου λιανό. Αυτό τόδιναν στου χειρούλι απ' του φουκάλι κι την άλλη την άκρα σι μνιά καρκέλα κι τραυγιόντας τον κουλούργιαζαν κι τόδιναν σι ζουνάργια. Για νάνει σφιχτό είχαν κι ένα λουρί φαρδί που τόδινειν ου φουκαλάς στη μέση του κι σκάλουνειν του σύρμα να μη λαμ παθιάζει.

Μιτά του πλατί του μέρους τόραφταν πάλι σι ντγιό τρία ζουνάργια μη σακουράφα κι σπάγκουν γιρόν 2 νού μιρου. Η σακουράφα ήταν πλατιά κι μακριά 15 πόντους. Μιτά του ράψιμου φαλιδίζαν κι τις άκρεις ίσια, ή ταν του μέρους που φουκαλνούσειν.

• Εφκιαναν κι φουκαλούντγια για του τζάκι, φουκάλια για ξικαπνισμα κι φουκάλια σι στυλιάρι για μαγαζιά.

Σήμιρας πάει του ιπάγκιλμα φαλήρησειν στη Νιάουστα κάν κανένας, δεν φκιάνει φουκάλια αλλού φκιάνουν ακόμα αμά τώρα γιόμουσειν ου τόπους μη λουγιόν ντιλουγιόν πλαστικά φουκάλια κι βούρτσεις.

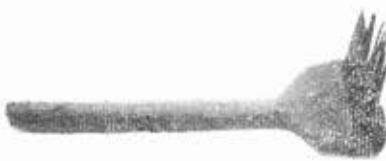
Εικείν τα χρόνια οι κόσμοι δεν εί- ξηραν τί είνι οι ουδουντουγλυφίδεις Του φουκάλι βρίσκουνταν έναν κιδι μέν ουπίσου απ' την πόρτα στουν παληό τουν ουντά κι' όποιους είθειλειν να σκαλίσει τα δόντγια ύσταρνας απου φαγητό μη κρέας τσάκιζειν ένα τσάκνου απ' του φουκάλι κι καθάριζειν τα δόντγια του.

● **ΛΑΝΑΡΑΔΕΙΣ** πόφκιαναν λανάργια για να λαναρίζουν μαλί ήταν το τι στη Νιάουστα εικείν' τα χρόνια οι παπούδοι απ' τους Λαναράδεις για τ' αυτό κι τους απόμεινειν του όνου-

μα. Εικεί στου Κανταρτζή του σουκάκι λανάργια έφκιαναν οι Τζιουτζιόλαδοι, πατέρας κι γιός οι Μουλίβαδοι Τόλης κι Νικόλας, ου Ψαρουγιάνης ου Μουρμπόρκας ου Θουμούλης ου Μπαμπάς της Μαλάκους κι' άλλοινοι πουλόλι γιατί όλα τα σπήτηχια λανάριζαν μαζί ακόμα κι στα δουνά μας οι σιαρακατσαναίοι. Οι λαναράδεις τρουγιουρνούσαν τα δουνά μας μη κανά γαζιόλι κι πουλούσαν λανάργια μη τυρί, δούτυρου, μαλί κι τέτχια.

Τώρα παει του ιπάγκιλμα του λαναρά του λανάρισμα του πήραν σι χέρι οι φάμπτρικεις.

Τα πρώτα τα λανάργια (φουτ. 3)

Φουτογρ. 3. Λανάρι παλιουκιρίσκου μη ντγιό σειρές δόντγια μακριά.

πριν απ' τα χίλια ινιακόσια τάφκια ναν σιδηράδοι. Σι μνιά χουντρή λαμαρίνα πιρτσίμουναν ντγιό σειρές δόντγια πυκνά ένα ικατοστό τόνα απ' τ' άλλου. Τα δόντγια είχαν μάκρους 12-15 πόντους κι πάχους στη δάση 2 χιλιουστά κατάληγαν σι μύ τη φιλή. Η λαμαρίνα μη τα δόντγια καρφόνουνταν σι ξύλου σαν χέρι, μη απαλάμι 15-20 πόντους μάκρους, 12 πόντους πάχους κι 2-2,5 πόντους πάχους. Του χειρούλι έφτανιν τους 40-50 πόντους κι ήταν στρόγγυλου πιληκητό (φουτ. 3). Μ' ένα τέτχιου ανάπουδα λανάριζουν.

• Υσταρνας έφκιασαν φαρδύτηρα κι καλύτηρα λανάργια.

Σι ένα σανίδι 1 μη 1,5 πόντους πάχους κι 15X25 πόντους φάρδους κι μάκρους κάρφουναν του λανάρι μη τα δόντγια σι ένα πιτσί.

Του πιτσί ήταν γιρό όχι πουλύ χουντρή (βακέτα). Σι αυτό πιρνούσαν διχαλούτα σύρματα 2-3 πόντους μάκρους. Αυτά τ' άφκιαναν μη 3 νούμιρον σύρμα (3/10 χιλστ). Την κουλούρα την έβαναν στην ανέμη μι

του σύρμα του κουλούργιαζαν σφιχτό σι μνιά σιδηρένια λάμα 2-2,5 πόντους φάρδους σι ένα κάτι. 'Υσταρνας όλα τα σύρματα κόφτουνται μη του φωλίδι κι γένουνται μικρά διχαλουτά κουματσιούλια. Αυτά τα πιρνούσαν στου πιτσί σι ίσιες σειρές πυκνά - πυκνά για να γένουν τα δόντγια απ' του λανάρι. Του πιτσί μη τα δόντγια μαζί του κάρφου ναν στου σανίδι καλά καλά κι γιρά για να μη φεύγει.

Απ' την ουπίσου τη μιριά του σα νιδιού κάρφουνται στη μέση του χειρούλι. 'Ενα πιλικητό ξύλου στραβό σαν του γράμμα ζήτα του κιφαλαίου, για να τσακώνητι μη τα ντγιό τα χέργια.

'Εφκιαναν ντγιό τέτχια λανάργιας ένα ζιγγάρι κι όντας ειθείλαν να λάναρίσουν μαζί τόνα του στιρέουνται γιρά να μην κουνιέτι στου σανίδι μη τα δόντγια σι απάνου. Του σανίδι αυτό ήταν μακρύ 1,2-1,5 μέτρου κι φαρδύ ως 20 πόντους κι κατάληγαν σ' ένα ανοιχτό κουτί απού πάνου. Του χειρούλι απ' του λανάρι σέθα νειν σε μνιά τρύπα 7X7 πόντους τι σιράγκουνη κι στηριόνουνται μη σφίνεις.

Αυτό του σανίδι όντας λανάριζαν του κάθουνται η γυναίκα για να μη φεύγει. Στου ακούντου του λανάρι έβαναν πανουθιό του μαλί κι μη τ' άλλου του λανάριζαν, τόφκιαν πρώτα τουλούπεις κι ύσταρνας σκα μάγκια που τ' άστριφταν μη τ' αδράχτι στου τσικρίκι.

Τώρα τα λανάργια αυτά απόμειναν μούγκι στα μουσεία.

● **ΣΟΥΣΑΜΟΥΛΑΔΑΔΕΙΣ** στη Νιάουστα ήταν πουλλοί εικείν' τα χρόνια, γιατί καν κανένας δεν έτρου γειν ή λιόλαδου, όλοινοι σουσαμόλαδου έτρουγαν κι λίγδα απ' του γουρούνι.

Στουν Αγιώργη κουντά ήταν ου σουσαμόμυλους του Πλιατσιούκα δι πους κι του Κουτσουφλιάνου κουντά στου Μίγκα του σπήτι. Τους μύλους αυτούς τους δουληθείν ου Καρα μπέλκους κι ου Καστανιώτης. Στουν Αγιά Μηνά κουντά ήταν ου σουσαμό

μυλους του Χατζηδημήτρη κι του Χατζηγρηγουριάδη που τουν πήρειν ύσταρνας ου Μουράτουγλου, του Στέργιου του Χατζηνιώτα ήταν στα Κα μένα κουντά, παρακάτου του Κανταρτζή του σιδηράδικου ήταν πρώτα λαδόμυλους του Γιαμαλή. Στα μπατάνια κουντά στου παληρό του μικρό τ' αργουστάσιου του Λαναρά είχειν λαδόμυλουν ου Χριστίδης ου Θουμάς, πάρα πάνου δίπλα στου Γκιουφύρι είνι ακόμα ου Λαδόμυλους του Μάκη που ήταν πριν του Τσιώμη Στ' αλώνια είχειν παληδότιρα λαδό μυλουν κι ου Λαπαδίτσας.

Εικείν' τα χρόνια όλα τα χουργιάς έρχουνται στη Νιάουστα ν' αλέσουν του σουσάμι τους.

Τώρα ούτι για ιλιάτσι δεν απόμεινει σαμόλαδου.

Του σουσάμι τόσπιρναν απρίλη μάτη κι όντας του πότιζαν γένουνται καλύτηρα, του ξιβουτάνιζαν κανά ντγιό βουλές κι όντας κιτάρνιζειν τόκουφταν μη του δριπάνι κι τόφκι αναν χειρές χειρές διματούντγια μικρά που τάδιναν πάλι μη σουσαμνιά. Τα διμάτχια αυτά τάστηναν πυρουσκίες στ' αλώνι ή σι καμνιά τρανή λινάτσα για να στιγνώσουν ουρθά. 'Υσταρνας απού 2-3 μέρεις σαν που στέγνουνταιν κι άνοιγαν τα καβού κια απ' τις σουσαμνίες, τα γυρνού σαν ανάπουδα κι τα τίναζαν σι μου σιαμάν για να πέσει του σουσάμι. Αυτό γένουνταιν βασιμαϊλιού κι μη τα τιναγμένα τα διμάτια άναφταν φουτιά κι όσεις σουσαμνίες ήταν σι χλουρεις τις στέγνουνταιν για ν' ανοίξουν τα καβούκια (κάψες) κι να πέσει του σουσάμι.

Του σουσάμι κουσκινισμένου κι λιχνισμένου έρχουνται στου λαδόμυλου Αύγουστου ίσιαμι Ουχτώβρι ου. Πλένουνται σι κάδα μη αλατισμένου νιρό. (να πλέγει αυγό στην αρμύρα) Εικεί κατακάθουνται τα χώματα κι μιτά σιράγκιζαν σι λινάτσεις κι τάριχαν στου φούρνου για φήσιμου. Στη μνιά τη μιριά έκιγειν φουτιά κι στην άλλη φένουνται του σουσάμι. Τ' ανακάτουνται μι ένα τρανό τραβηγχτήρι ίσιαμι να φηθεί κι

να κρατανάει στ' αυτί Τάλιθαν στου μύλου (ντγιό μυλόπιτρεις όπους ου αλιυρόμυλους) κι γένουνταν κουλιάσια σαν άρμη πηχτή.

'Ενα νουμπάτι σουσάμι είχε 70 ουκάδεις κι έδγαζειν ίσια μι ντγιό τι νικέδεις λάδι. Την κουλιάσια την έβραζαν σι ένα καζάνι τρανό στη φουτιά μι 10 ουκάδες σουσαμόλαδου κι νιρό. Του καζάνι χουρούσειν ένα νουμπάτι. 'Οντας αχιριούσειν να ζιουματίζει είθειλειν γιρό ανακά τουμα μη σανίδι ίσιαμι να κουπεί η κουλιάσια κι να γίνει ζυκρουβάλια να πυχτώσει.

Μετά έτσι ζιστό τόβαναν σι σακιά απού γιδίσιου μαλί που τα στα γκιζαν στη μέγκινη (πιεστήριο) για να δρεί του λάδι στη διξαμινή απού κάτου απ' τη μέγκινη. 'Υσταρνας του μάζουνται σι γκαζουντινικέδεις ή σι κιούπχια ή σι λαδίκεις μη μνιά τρανή χουλιάρα. Δυόμισι τρεις ουκάδεις σουσάμι έδουνειν μνιά ουκά λάδι. Μιτά του στράγκισμα απόμνισκειν η κούσπα ζιστή ζιστή ήπους ή ταν τρώγουνταιν, ήταν για τα ζώα.

Του σουσάμι τώρα γένητι χαλβάς κι κουλιάσια (ταχίνι) Τώρα έχουμι χίλια ουρέκια απού λάντγια.

● **ΜΥΛΟΥΝΑΔΟΙ** εικείν' τα χρόνια ήταν πουλλοί στη Νιάουστα γιατί κάθι Νιαουστινό σπήτη είχειν φούρνουν για φουμι. Στ' αλώνια ου μύλους του Λαπαδίτσα γίνηκειν αλευρόμυλους. Εικεί κουντά ήταν κι του Σαράφη ου μύλους, του Μάνταισιου ήταν κουντά στου Τριώδι, παρά κάτου ουπίσου απού του Δημαρχείου ήταν ου Μύλους του Νάκη του Γκουρλουμάτη πάρα κάτου οι Πιτριδαίοι είχαν ντγιό μάτια μαζί.

Οι Μαγκαναράδοι ου Γιώργης κι ου Αργύρης είχαν ντγιό μύλους στου φόρου κι έναν πάρα πάνου είχειν ου Χριστούς του Νικόλα. 'Αλλουν εικεί κουντά είχειν ου Ευαγγελίδης εικεί που ήταν του φυγείου του Τζιαυντζιούκλα. Ου Σάδβας είχειν μύλουν στου Τζιαμί κουντά, ου Ράγκας στην Παπαντή κουντά πάρα κάτου ήταν ου Τρανός ου Μύλους του Μανθαίου πούχειν κ.

μπουράτου κι' έβγαζεν λατίνουν. Στα μπατάνια ήταν ου μύλους του Μαλιάσσα πάρα κάτου του Θονμά του Ράιου που ακόμα βρίσκητι στα ματημένους. Πριν απ' τα 1910 κι του Μάκη ου Μύλους ήταν αλιωρόμυλους. Στην Αγια Τριάδα απάνου είχαν ντγιό μύλους οι Μουτσιουκάπαιδοι.

Τώρα κάν κανένας μύλους δε δουλεύει στη Νιάουτσ. Του χουνί της κρέμασης χτυπούσειν μη δύναμι τα φτιρά της φτιρουτής κι' έκλουθεν ου άξουνας την απάνου την πέτρα πούχειν διάμιτρου 1,20—1,30 μέτρα. Η κάτου ήταν ακεύητη.

Του στιάρι, ή καλαμπούκι, έπιφτειν απ' του χουνί της κουπάνας; απου λίγου λίγου. Για να πέφτει κουνιούνταν λίγου του σκαφίδι μη του στάρι μ' ένα σανίδι κινητό π' άγλιφειν στην πέτρα των απάνου. Η απάνου πέτρα είχειν τρύπα μη διάμιτρου 15—20 πόντους εικεί έπιφτειν του γένημα κι μη του κλώσιμου της απάνου πέτρας αλέθουντας σ' αλεύρι. Η απάνου η πέτρα στηριόνταν μ' ένα σίδηρο στουν δέσονα.

Κι' α οι ντγιό οι πέτρες είχαν σκάρεις που τις τσιουκαλνούσαν για να κόφτουν μη ειδικό σφιρί κάθι ντγιό τρείς μέρεις. Του χουνί πόριχναν του στιάρι ήταν σανιδένιου (ανάποδη πυραμίδα) κι χουρούσειν 80 ουκάδες κι' απάνου. Η πέτρα η απάνου ζυγιάζουνταν ανέδηνειν κι κατέβηνειν μη στιάργα (λεβιέ) για να γένει χουντρό η λιανό τ' αλεύρι. Του αλεύρι μη του κλώσιμου έβγινειν πηταχτό από μνιά καρούτα στου κριμασμένου του σακί ή σ' αμπάρι ανοιχτό. Για να βγαίνει στη μνιά τη μιριά σκιπάζουνταν όλη την απάνου κι' η κάτου πέτρα μη σανιδένιου καπάκι η μηζουνάρι φαρδύ που άνοιγειν κι' είχειν ένα στόμα ίσια για να βγαίνει τ' άλισμα.

Του γένημα μιτριούνταν μη την κούτλα πούχειν 20 ουκάδες. Ήταν ένας στρόγγυλους τινικές από χουντρή λαμαρίνα μ' ένα χειρούλι χ-

κραν κι' άκραν στου στόμα του τινικέ (τη διάμετρο). Ου μυλουνάς για ξαϊ έπιρνειν μνιά ουκά στην κούτλα ή κι πλειότηρου.

Πριν κι μιτά του άλισμα, του γένημα ζυγιάζουνταν για να μη θγει ιζίκι. Οι μυλουνάδοι έπιρναν μ' ένα ζώου του γένημα απ' τα σπίτιχια κι τόφιρναν αλισμένου. Κοι βανούσαν κι του καντάρι κουντά κι για κανταρόξυλου είγαν φούρκα που τους βοηθούσειν κι στου φόρτουμα.

Τώρα όλοι τρών απ' του φούρνου ψουμί κι τ' αλεύρια γένουντι σ' αργουστάσια τρανά μι πουλλά ιργαλεία.

ΧΑΛΒΑΤΖΙΔΟΙ ΚΙ ΜΠΟΥΖΑΤΖΙΔΟΙ δεν ήταν πουλλοί. Ήταν οι Σέρβοι όπους ου Καράτζιας στου Μπαταδώρου κουντά που έφυγαν στη Σιρβία πριν απ' τουν πόλιμου. Ου Αθράμης έρχουνταν τουν Οκτώβριου κι έφισγειν την Πασκαλά ήταν κι' άλλοι οι χαλβατζίδοι που πουλούσαν χαλβάν άσπρουν μαύρουν σουσαμίσκιουν κι σκληρόν χαλβάν πόφκιαναν χάσκα, έφκιαναν παστέλια, μπουζάν κι άλλα. Μπουζατζής για πουλλά άχρονια στη Νιάουστα ήταν ου μπαρμπά Στέφους (Ηλιάδης) που κάθουνταν στου Κόκκινου του σουκάκι.

Για να γένει ου μπουζάς χρειάζουντι: 10 κιλά νιρό, 3 κιλά αλεύρι μι πίτυρα στιαρίσκιου, 1 κιλό κιχρί αλισμένου σαν αλεύρι ή αν δεν υπάρχειν κιχρί, 2 κιλά καλαμπουκίσκιουν αλεύρι, 50 γραμμάρια καφές κι' ανάλουγη ζάχαρη.

Σι ουλίγου ζισταμένου νιρό οιχνουμι τ' αλεύροι του στιαρίσκιου του κιγδένιου ή του καλαμπουκίσκιου κι τ' ανακατώνουμι καλά να ψηθούν σι ντεντζίρην για να γένουν πουλτός. Πέρνουμι ουλίγουν πουλτόν κι ρίννουμι ουλίγη μαϊά (απού ψουμί) κι τ' αφήνουμι να φουσκώσει μη τη μαϊά. Όταν γένει οιχνουμι τη μαϊά μαζί μη τουν πουλτό στο χλιό του νιρό (τουν υπόλοιπου απ' τα 10 κιλά) να γένει νιρουλδ σα χυμός όσου θέλουμι. Τ' αφήνουμι να ξυνίσει ουλίγου μη τη

μαϊά κι' ύσταρνας του κρυγιώνουμι: στη βρύση που τρέχει ή στου ψυγείου κι του πίνουμι σαν αναψυκτικό. Τότι δεν ύππαρχαν άλλα αναψυκτικά. Τώρα βγήκειν λουγίσιμα κι απαρατήθηκειν ου μπουζάς.

❷ **ΦΑΝΑΡΤΖΗΣ** (φανουμέρους) ήταν κλιντανία ου γιούφτους ου Τζισπάμ που όντας ζμούργιζειν άναφτειν τα φανάργια στους δρόμους, έβανειν γκάζι, άλλαζειν φυτίλι κι τάσβηνειν του ταχύ όντας ξημέρουνειν. Ήταν υπάλληλους του Δήμου Τα λιχτιρκά (Ηλεκτρική Εταιρεία) γίνηκαν στα 1926 ίσιαμι τότι οι κόσμοι φουτίζουνταν μη γκαζόλαμεις κριμαστές τρανές που κρέμουνταν στη μέση απ' του νουντά μη αλυσίδα για '' ανηβαίνει κι να κατηβαίνει μη άλλεις λάμπεις μη λαμπουγιάλια κι μη κουκούμνια μικρές τινικιδένιες λάμπεις χουρίς λαμπουγιάλι. Παλιότιρα φαναρτζήδεις ήταν Τούρκοι.

❸ **ΤΗΛΙΑΚΗΣ** (Κήρυκας) ξιακουστός στη Νιάουστα ήταν ου Στουΐάνους. Έβγινειν σι όλους τους δρόμους κι φώναζειν «Αγαπητοί Ναουσαίοι κατί διαταγήν έχιτι να πάτι δηλώστι όλα τα ζώα στου Δημαρχείου. Όταν χάνουνταν κανάζωου. Αγαπητοί Ναουσαίοι χάθηκειν μνιά γίδα σιούτα κανούτα, όποιους τη βρήκειν να τη φέρειν να πάρει του ριγάλου του. Πριν απ' το Στουΐάνου ήταν Τούρκος τηλιάλης. Μετά ταν ανέλαβειν ου χουντρός του Ζάλιου ου γαμπρός κι ύσταρνας απ' τ' αυτόν ο Φίλιππας. Όταν γένουνταν δημουοπρασίες κι πλειστηριασμοί απ' τα δικαστήρια ου ίνουμις υπουργόδεουνειν να υπάρχει Κήρυκας κι' έβγηναν κι' έξουδα για τ' αυτόν τα κηρύκεια.

Τώρα τα ιπαγγέλματα αυτά έσθησαν, αλησμονήθηκαν.

ΓΚΑΖΟΥΤΖΙΔΟΙ στη Νιάουστα ήταν ου Χριστίνας κι ου Τενεδίδος που δούληβαν μαζί κι έφκιαναν γκάζεις σι μπουκάλια μη τουν τρουκουλά. Καρτιρούσαμι να σπάσει κανένα για να πάρουμι τουν τρουκουλά να παίξουμι τα τρουκουλάντ-

για σαν είμαστουν μικρά πινγιά. Μιτά έφκιανειν κι ου Βαφειάδης γκαζόζεις. Γκαγκόζεις πουλούσαν στου δρόμου μη χειράμαξου ξυλένιου ου Παζαρέντσης πόπιζειν του νταούλι στη μουσική του 'Ατση κι δλοινοι μιρικοί έβαναν ένα καλούπι πάγου του καλουκάρι κι φώναζαν «Γκαζόζα κρύα κύριοι μπούζ». Τις έβαναν κι στη βρύση εικεί στουν Κιουσέ στου Σταμπουλού του σπί-

τι κουντά στου κιόσκι είχειν βρύση μαντιμένια μη σιόπι πούχειν ιλατήριου γιρό. Εικεί κρύγιουναν τις Κυριακές του καλουκάρι.

ΚΑΡΑΜΕΛΑΣ είκειν τα χρόνια ήταν ου Μπάρμπα Γιάννης ου Βόλλους που κάθουνταν στου σπίτι της Κουκόνας της Ασπασίας π' αντινουνταν παράξινα μη φαρδιά καπέλα κι φλαμπαράδεις. Κάθουνταν στου Γιαμαλή του στινό που είνι η

Λαϊκή Αγουρά. «Σπόργια, κικιρίκια, φυστίκια, στραγάλια, καραμέλις, μέντις», φώναζειν. Τα καλά του Μπάρμπα Γιάννη. Μες στου κανέστρι τ' άχει ου Μπάρμπα Γιάννης. 'Ηταν κι ουλίγου κουτσός. Πουλούσειν κι πιτινάργια (γλυφιτζούριο). Γυρνούσειν στους μαχαλάδεις αμάτις Κυριακές, τις καθημερινές τα καλουκάργια, κάθουνταν στου πλάτανου όπους σηβαίνουμι στου κιόσκι δέξα μιριά. Εικεί έβανειν τα πουδήλατα για νοίκιασμα κι ου Σιάλιακας.

Ου Μπάρμπα Γιάννης είχειν λάτουν. 'Ένα στρόγγυλου μι μικρά καρφιά ντγιό — ντγιό χτυπημένα κάθι τρία δάχτυλα. Στη μέση είχειν έναν σταυρόν που έκλουθειν στην άκρα είχειν ένα μικρό φτιρό που πιριούσειν απ' τα καρφιά. 'Επιζεις μη μισή δραχμή. 'Όταν σταματούσειν στη μέση απου ντγιό καρφιά κέρδιζεις ένα πιτινάρι κόκκινου, άν έπιφτειν στου μπόσικου δεν έπιρνεις τίπουτας. Την ώρα που γυρνούσειν ο Μπάρμπα Γιάννης φώναζειν: «Λάμπαρλούμπαρ δεν κέρδισεις τίπουτας». 'Αν κέρδιζεις «Ο κύριος κέρδισε ένα πιτινάρι. Τίλιυταίους καραμιλάς στη Νιάουστα ήταν ου Ηλίας.

Τώρα χάθηκαν κι όλα αυτά τα μικρούπταγγέλματα .

Το τεχνητό «Μακεδονικό» και μερικές επισημάνσεις

συνέχεια από τη σελίδα 100

τείς της Αμερικής, στον Καναδά, στην Αυστραλία κ.α. ζούν οι απόγονοι αποικιων - προγόνων, που ήλθαν από όλα τα πέρατα της γης:

4. Συμπεράσματα:

Η «ειδοποιός διαχορά», η οποία γραπτηρίζει και δίδει την ίδια τερότητα ενός λαού, μιάς σημερινής γέρας - Κράτους, είναι: η εθνική συνείδηση των πολιτών - πολιτιστών, η οποία ενώνει τα άτομα, που οι αποτελούν, άσχετα από την πρόσωπη γή απώτερη ιδιαιτερη γή διαχορετική προέλευση - καταγωγή, τη γλώσσα γή το γλωσσικό δίωμα, τον

λαϊκό πολιτισμό κ.τ.λ. των φυλετικών οιάδων, που αγγραφούν τον λαό του.

Δεν επιτρέπεται, συνεπώς, οι αποιειδήποτε ακοπψιότητες και τα επιτερικά προβλήματα - ανάγκες ενός Κράτους να οδηγούν ιαρικούς (πολλούς γή λίγους) ανεγκέφαλους γή θεριοκέφαλους να θυσιάζουν την κυνηγιαςιδήτητη επορειακή πλήθεια στου βιωμάς εθνικισμών, για ανατρέπουν τις λεπτές ισορροπίες εκπαντάδων επών και την ηρεμία γειτονιάν λαών και γιάλιστα σε μια εποχή γή κατά την οποία επικρατεί η τάση για διεθνείς γή διαχρωτικές ενώσεις...

Προσέξατε

- Οι στήλες της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» είναι στη διάθεση όλων των Ναουσάδων και των φίλων του περιοδικού.
- Οι αποστελλόμενες για δημοσίευση εργασίες και άρθρα να είναι σύντομες σε 6 το πολύ σελίδες γραφομηχανής και να μην έχουν δημοσιευθεί σε άλλο περιοδικό ή εφημερίδα.
- Παράκληση οι εργασίες να γράφονται στη Δημοτική και με το μονοτονικό σύστημα.
- Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δεν φέρει καμία ευθύνη για τις εκφραζόμενες ννώμες των συνεργατών της.
- Εργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δεν επιστρέφονται!

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

**Η αγροτική Νομοθεσία
(1917) της «προσωρινής
κυβερνήσεως» Θεσ** νίκης
Ελ. Βενιζέλου

συνέχεια από τη σελίδα 105

θωμανικού ιδιοκτητικού συστήματος Σεισσολονίκη 1986. Περαιτέρω, ειδική βιβλιογραφία (εκείνων των χρόνων) και νομολογία, δια την αγροτικήν μεταρύθμισιν του 1917 θα χρησιμοποιούθηκε και διειδούσια καταλλήλως εις ευρυτέρων μελέτην, την οποίαν ετοιμάζω, δηπου θα καταχωρηθή και θα ανοιλυθή διεξοδικώς και το κείμενον των ως είρηται Διαταγμάτων και θα παρακολουθηθή η τύχη της εφερμογής των.

ΟΙ ΤΡΥΠΕΣ ΤΟΥ ΚΕΗΝΣ

Το 1776 ένας εκωτσέζος φίλος τους ονόματι: 'Ανταρι Σμίθ δημιούσε ένα πολύ αξιόλογο βιβλίο όπου υποστήριξε την υπόθεση ότι: αν καθένας από τους ανθρώπους επιδιώκει αποφασιστικά το δικό του προσωπικό συγιρέσον στα οικονομικά πράγματα τότε αυτομάτως το αποτέλεσμα για την οικονομία γενικά θα είναι: εγγυημένο.

Την άποψή του την στήριξε ότι έναν παλαιότερο γάλλο συνάδελφό του θειολιωτή του ορθολογισμού και της σύγχρονης επιστήμης τον Καρτεσίο, που έλεγε το πολύ απλό αλλά κα: παραπλανητικό ότι: «το δύο είναι: το συνόλο των μερών του». Σαν να λέιτο δηλαδή ότι: άνθρωπος είναι: το σύνολο των κυτάρων του δηλαδή πενήντα κιλά νερό και: ένας κουδάς ασθέστης πάνω - κάτω. Ή πάλι ότι: απίτι: είναι: το σύνολο των τούβλων που περικλείουν έναν χώρο!

Φάγεται: πως ο Σμίθ στους στοχασμούς του δεν έλαβε καθόλου υπόψη του τον συμπατριώτη του Τόλιας Χόμπες που λίγα χρόνια πριν το 1651 είχε πει ότι: «ο άνθρωπος είναι: σωστός λύκος για τον συνάνθρωπό του» (HOMO HOMINI LUPUS EST). Ηθανότατα υποτίμησε την ανθρωπινή αλοχονεία και απληρωτία, που φέρνει σε σύγκρουση, το συιρέρον του ενός με το συιρέρον του άλλου.

Τον Σμίθ τον θεωρήσανε πατέρα της κλασικής πολιτικής οικονομίας και ακολουθώντας τις συμβουλές του άφησαν τους ανθρώπους ελεύθεροι να φροντίζουν για το προσωπικό τους συμφέρον.

Τα χρόνια περνούσανε, ώστε ότι οικονομία στο σύνολό της θεωρήθηκε καλά. Με τα συγχρονίενα συιρέροντα η βία και: οι πολέμοι δεν έλειφαν. Το 30% των ανθρώπων ευγηρεούσε, ενώ το 70% δυστυχούσε. Τα προβλήματα της πείνας, της ανεργίας, της εκμετάλλευσης, της κατασπατάλγησης των φυσικών πόρων

κ.ά.. για κλασική πολιτική οικονομία δεν κατάφερε να τα λύσει. Αντίθετα τα ενέτεινε.

Στηγά περίοδο του μεσοπολέμου συνέβη: το είχε «παράδοξο»!

Σταμάτησε να δουλεύει: η παραγωγική μηχανή.

Εκκοπούρια άνεργοι έψαχχαν για δουλειά.

Γιάρχης τεράστιο συστρεγμένο κεφάλαιο.

Ο: παραγωγοί γίθευαν να πουλήσουν, γίθευαν κέρδη,

Τα εργοστάσια ήταν εκεί έτοφικα να ξεκινήσουν να παράγουν, Άγιεσσα ειρηνής σύγκρουση, συμφέροντων δεν υπήρχε,

Κ: ζήτως για οικονομία σταμάτησε να παράγει.

Σταμάτησε που έλειψε στηγά στορίχα σαν το ΚΡΑΧ του 1929.

Τι: συνέβει:

Την απάντηση, την έδωσε ένας επινευριένος άνθρωπος, ο λόρδος Τζων Μεγαρντ Κένγκρις λέγοντας ότι: η παραγωγική μηχανή σταμάτησε επειδή θεωρείται «λαθωμένη! Βέβαια: ο άνθρωπος δεν το είπε ακριβώς έτσι... Περισπούδαστα στο βιβλίο του που δημοσίευσε στα 1936 είπε πως: «οτιδήποτε αυξάνει την ζήτηση σημείωση στην οικονομία συντελεῖ στην μείωση της ανεργίας».

Με την «ΖΗΤΗΣΗ» ο Κένγκρις έσπαγε τον φαύλο κύκλο στον οποίο είχε περιέλθει: για οικονομία. Έτσι: ξεπέρασε τον δάσκαλό του Σμίθ.

Για να υπάρχει: - είπε - Ζήτηση, να αρχίσει: δηλαδή ο κόσμος να ζητάει προϊόντα και: υπηρεσίες χρειαζόταν γρήγορα.

Λιγά είχαν χρήματα οι άνεργοι, πεινασμένοι και: ρακένδυτοι: δύπις για την θα ύδε: αξαν αυτοστιγμή τα ράφια των μεγαλιών.

«Και: ποιός θα τους δώσει: χρήματα:» ανέκριζαν απορημένοι: οι πολιτικοί - οικονομικοί μάγατζερς της εποχής.

«Κύριοι» τους είπε ο Κένγκρις. Τα

χρήματα που τόσο σπουδαία είναι: για τον κομμάκη δεν είναι: παρά ένα λιπαντικό για το οικονομικό σύστημα. Εκείνο που έχει: σημασία και: είναι: το πιο σπουδαίο πράγμα (THE REAL THING) είναι: τα ίδια τα χρήματα και: οι υπηρεσίες που για παραγωγική μηχανή (οικονομία) είναι: ικανή να παράγει: και όχι: το χρήμα!

Τα χρήματα ποτέ δεν είναι: πρόβλημα για τις κυβεργήσεις των μεγαλύτερων οικονομιών. Ένα τηλέφωνο στο πιεστήριο και: τυπώνετε δύο θέλετε. Τα μοιράζετε στον κόσμο και: χωτός αδιάλειπτος: τα ράφια των σούπερ μάρκετ. Τότε: οι παραγωγοί προσλαμβάνουν κόσμο για να γεμίσει: τα ράφια και: τους πληρώνουν γι' αυτό. Με τα λεφτά: ο κόσμος: ξανα-αδιάλειπτος: τα ράφια τα οποία ξανα-γεμίζουν: οι παραγωγοί και: πάνε λέγοντας, Έτσι: δουλεύει: η οικονομία (παραγωγική μηχανή).

Έτσι: όλοι: είναι: ευχαριστημένοι:, τρώνε, πίνουνε, διασκεδάζουν και: πολλαπλασιάζονται: τροφοδοτώντας: την οικονομία χωρίς μάλιστα να σάς ενσχλούν, χωρίς να σας απειλούν και: προπάντων χωρίς να αμφισβητών τον ρόλο σας. Έσείς το μόνο που αφέλετε να κάνετε είναι: τα ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΕΤΕ στηγά μηχανή λιπαίνοντάς την για επιδιόρθωνσης τηγάνη.

Ναι... Ναι... Καλά ακούσατε - τους είπε - ΝΑ ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΕΤΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. Διότι: παρήλθε ο καιρός που τις επιχειρήσεις μπορούσε να τις εμπιστεύεταις ελεύθερη στα χέρια των επιχειρηματιών Καταλάβατε; - Ρώτησε.

Ναι - μεσοριμέρισαν: «Κύριοι» - Όμως: Δεν μπορούμε να βρούμε στον δρόμο και: να αρχίσουμε να μοιράζουμε λεφτά! Θα μάς πάρουν είδηση και: τότε κινδυνεύουμε

«Ε! Καλά - τους είπε ο Κένγκρις - Δεν χρειάζεται: κι: δλας για τα μοιραίνεσια στη σελίδα 114

Ο Ρασίν και η επίδραση της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας στο έργο του

Ο Ρασίν, ο χορυφαίος αυτός θεατρικός συγγραφέας του 17ου αιώνα θεωρείται σήμερα ο σημαντικότερος εκπρόσωπος του γαλλικού κλασικού θεατρού. Ένησε και δημιουργήσε το έργο του σε μία εποχή όπου η μελέτη και η ανάλυση της ανθρώπινης φύσης αποτελούσε τον κύριο στόχο της λογοτεχνίας. Γι' αυτό το λόγο η βαθειά γνώση των αρχαίων συγγραφέων, που από την Αναγέννηση και σ' διηγή την περίσσο του κλασικήσιο θεωρούνταν τέλεια κι' αξεπέραστα πρότυπα, ήταν καπαράτητη. Ο Ρασίν, κληρονόμησε κι αυτός το θυμιαμένο για το έργο των αρχαίων Ελλήνων και λατινικών συγγραφέων, τους μελέτηρες κι εμπνεύστηκε απ' αυτούς. Πάνω απ' όλα δύναται να σημειώσει το έργο των αρχαίων ελλήνων τραγικών. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του φίλου του VALINCOURT «οι τραγωδίες του Σοφοκλή και του Ευριπίδη τον ενθουσιάσαν τόσο, ώστε περνούσε μέρες ολόκληρες διαβάζοντάς τες και μαθαίνοντάς τες απ' ξένω». Η πρώτη του μάλιστα τραγωδία, LA THEBAÏDE, παρουσιάζει στη γαλλική σκηνή την έχθρα που χώρισε τα δύο αδέλφια, τον Ετεοκλή και του Πολυνίκη, θέμα παριέντο από την ελληνική μυθολογία που δείχνει φανερά πόσο ο Ρασίν επηρεάστηκε από την ελληνική αρχαιότητα, από τα πρώτα του κιόλας βήματα.

Ακολουθώντας λοιπόν τα ελληνικά πρότυπα κατορθώνει να δημιουργήσει: ένα πραγματικά τραγικό κλίμα αποιακρύνοντας από την τραγωδία κάθε ξένο προς αυτήν στοιχείο, ορίζοντας με ακρίβεια τα δράσια, τη μέθοδο και το σκοπό της που είναι: στο εξής ένας και μοναδικός: η μελέτη των ανθρωπίνων παθών, μέσα δύναται από μιά δράση που έχει απε-

λευθερωθεί από τα υπερφυσικά γεγονότα που πληγμένης το θέατρο πριν απ' αυτόν. Αυτό που ο Ρασίν επιδιώκει είναι: η απλή, ξεκάθαρη και λογική ανάλυση των παθών της φυσής και: το μόνο μέσο που χρησιμοποιεί για να φτάσει σ' αυτό το σκοπό του είναι: η «εσωτερική ανάλυση». Οι τραγωδίες του αγγίζουν την απόλυτη απλότητα χωρίς σχεδόν καμία πλοκή (χαρακτηριστικά είπαν ότι: Θα μπορούσε κανείς να διηγηθεί την υπόθεση των έργων του με μία μόνη φράση), χωρίς περιστέρες λέξεις για «στολίδια», περιφρισμένος μέσα σ' ένα πολύ στενό χρονικό πλαίσιο, ο Ρασίν αναγκάζει το θεατή να προστηλωθεί στη μελέτη των χαρακτήρων και των παθών, τη στιγμή ακριβώς που ξεπά η κρίση.

Σύμφωνα πάντα με το παράδειγμα των Ελλήνων τραγικών και κυρίως του Ευριπίδη, ο Ρασίν προκαλεί στο θεατή μιά βαθειά συγκίνηση παρουσιάζοντάς του τον άνθρωπο να χτυπιέται αλύπητα από τη μοίρα, να πα λεύει ανάμεσα σε αντικρουόμενα συναισθήματα και τελικά να νικιέται από μιά δύναμη που τον ταπεινώνει, που εκμιγδενίζει τη θέλησή του και που φυγεί σ' όλο της το μέγεθος την ανθρώπινη αδυναμία. Η Φαιδρά του Ρασίν, όπως ακριβώς και η Φαιδρά του Ευριπίδη, παρασύρεται και τυφλώνεται από το καταστροφικό πάθος, που στην περίπτωσή της είναι: ο έρωτας, ένας έρωτας δύνατος φοβερός που την οδηγεί στην εκδίκηση και στη συνέχεια, στη συντριβή. Η λογική αποδεικνύεται ανίσχυρη και η γραϊδά φέρεται από το πάθος της που την καταντά ένα άτομο παθητικό και άξιο οίκου. Τόσο στο Ρασίν, όσο και στον Ευριπίδη, ο νικημένος γίρωνται δεν έχει κανένα γθούλο μεγάλειο, αλλά παρουσιάζει αν-

τίθεται το συγκινητικό θέαμα ενός κδύνατου και: νικημένου απόιου για το οποίο ο θεατής νοιώθει: οίκτο. Καί: ο δύο μεγάλοι τραγικοί παρουσιάζουν την ανθρώπινη φυσή που εγκαταλείπεται: σχεδόν τυφλά, χωρίς αντίσταση στο πάθος, τις τύψεις, την απέλπισία. Η δύναμη της θέλη-

Της
Μαρίνας Καρδάκου —
Κανελλίδου

σης εξαφανίζεται κάτω από τη δύναμη του πάθους και: κάθε προσπάθεια αντίστασης έχει αρνητικό ρεπονέλεσμα.

Με οδηγούς λοιπόν τους αρχαίους τραγικούς και: κυρίως τον Ευριπίδη, ο Ρασίν προσπάθησε γ' ανεύδεις τη γαλλική τραγωδία στον υψηλότερο βαθμό τελειότητας. Ήταν εποτέρευτο από κάθε άλλον αναγήτησε τα μέσα που θα ξυπνούσαν στην φυσή του θεατή: «τον έλεον και: τον φόδον», δηλαδή που θα δημιουργούσαν ανάγεισα στους γηθοποιούς και: τους θεατές του δράματος ένα είδος φυγικής επικοινωνίας μέσα από την αγωνία και: την απελπισία. Γι' αυτό το λόγο οι γήρωές του, απαλλαγμένοι από το ηρωϊκό στοιχείο, συγκινούν γιατί είναι άνθρωποι. Θα μπορούσε λοιπόν να πει κανείς ότι το θέατρο του Ρασίν είναι: το θέατρο των μεγάλων παθών που μας μαθαίνει: να μετράς την αδυναμία μας μέλλον παρά τη δύναμη μας.

Με το Ρασίν ο κλασικισμός στη Γαλλία φτάνει: στα αποκορύφωμά του. Το έργο του τραβά πάντα το ενδιαφέρον των μελετητών που κυκλαίπτουν διαρκώς νέες πτυχές, στην προσπάθειά τους να γνωρίσουν το βάθος που κρύβεται: πίσω από τη φαινομενική απλότητα που χαρακτηρίζει: τις τραγωδίες του.

συνέχεια στη σελίδα 114

ΤΑ ΣΠΕΣΙΑΛ ΟΛΥΜΠΙΚΕΣ (SPECIAL OLYMPICS)

Φέτος το καλοκαίρι, τον μήνα Ιούλιο από 20—27 διεξήγαγονται στη Γλυκαράδη της Σκιαθίας οι παγκευρωπαϊκοί αγώνες των SPECIAL OLYMPICS.

Τι είναι: ήτοι τα SPECIAL OLYMPICS.

Τα SPECIAL OLYMPICS είναι: μια διεθνή κίνηση, ιδρυτής της ο. EKUISE KENNEDY, σκοπός της δε είναι: να δίνει: την ευκαιρία στα άτομα με ειδικές ανάγκες ν' αναπτύξουν τις φυσικές τους δεξιότητες, τα ταλέντα τους, να δυναμισουν τον χαρακτήρα τους, να ενταχθούν στην επόμενη και: ν' αγωνισθούν σε κάθε είδος αθλητικής συνάντησης. Μέσω από τα SPECIAL OLYMPICS τα άτομα με ειδικές ανάγκες αφελούνται: από την αθλητική εξάσκηση διαμορφώνοντας πλεονεκτήματα και: ασφαλιστικά και: πνευματικά, αποκτούν μια καλύτερη εικόνα της κοινωνίας, φέτος η αντιμετώπισή τους από το κοινωνικό σύνολο να είναι τέτοια: που για μην διαφέρει: από ό,τι στους κανονικούς ανθρώπους, αποκτούν σεβασμό για τον ίδιο τους τον εαυτό

και: για τους άλλους και: προετοιμάζονται ψυχικά έτσι ώστε μέσα από τους διάφορους αθλητικούς αγώνες να μετατίνουν τι: θα πει προσπαθώ, αγωνίζομαι: για τον εαυτό μου και: για την ομάδα.

Στην κίνηση αυτή συμμετέχουν ως μέλη, πάγιοι από 1.000.000 άν-

Tou Νίκου Σπαθάκη

Θρηπού: Σε όλη τη γη παίρνονται μέρος στα διάφορα αθλητικά προγράμματα των SPECIAL OLYMPICS.

Η τελευταία καλοκαιρινή διεθνής αθλητική συνάντηση των SPECIAL OLYMPICS γίνεται στην Ινδιάνα των Η.Π.Α. το 1987, όταν πάραν μέρος στην συνάντηση 60 χώρας. Ενώ η τελευταία χειμερινή διεθνής αθλητική συνάντηση των SPECIAL OLYMPICS γίνεται στη Νεβάδα των Η.Π.Α. το 1989 και: πάραν μέρος 18 χώρες.

Φέτος το 1990 στην Γλυκαράδη της Σκιαθίας στους Παγκευρωπαϊκούς SPECIAL OLYMPICS πήραν μέρος 32 χώρες με συμμετοχή 3.000 αθλητών και: 1.000 συνοδών, γυμναστών, εκπαιδευτικών.

Η δική μας χώρα η Ελλάδα πήρε μέρος σ' αυτούς τους αγώνες με τη συμμετοχή 81 αθλητών και: 30 περίπου συνοδών. Στους αγώνες αυτούς τα παιδιά μας κέρδισαν 10 χρυσά μετάλλια, 13 αργυρά και: 5 χάλκινα. Πήραμε μέρος σ' δύο σχεδόν τ' αγωνίσματα του στίβου, στην καλύμβηση, την ιππασία, το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ. Από το Εδικό Σχολείο Νάουσας πήρε μέρος στους αγώνες και: ένα δικό μας παιδί, ο Ισαάκ Τσαχαλίδης από τα Λευκάδια Ναούσης. Κέρδισε το αργυρό μετάλλιο στους αγώνες, στο αγώνισμα COFTBALL (μπαλάκι). Μια μεγάλη επιτυχία για το σχολείο, την πόλη μας και: εν γένει την επαρχία

Νάουσας και: για τους εκπαιδευτικούς και: γονείς του. Θα πρέπει να είμαστε περήφανοι ως λαός γιατί κυρία τα παιδιά, τα πωδιά μας τα μα χώρα ένη κατόρθωσαν να αγωνιστούν, να αποσπάσουν πολλά μετάλλια και: να μας κάνουν όλους ειμάς που παρευρέθηκαμε στους αγώνες περήφανος για την πατρίδα μας. Αντιπροσώπευσαν την ελληνική σημαία επέξια, δείχνοντας σ' αυτήν την κρίσιμη καιρική που περνάει: η χώρα μας, διτι ο Έλληνας έρει: και: να μάχεται και: να κερδίζει.

Κλείνοντας θα πρέπει να τονισθεί: και: η μεγάλη προσπάθεια που κατέβαλε η ελληνική επιτροπή των SPECIAL OLYMPICS με τον πρόεδρό της τον ο. Παταμάνο για να επιτευχθεί αυτή η συμμετοχή και: η μεγάλη νίκη της ελληνικής ομάδας.

Οι τρύπες του Κέννις

Συνέχεια από τη σελίδα 112

ράζετε από τα μπαλούνια! Έτοιμα: τα προσχήματα βάλτε τα μισά κυθρωπάκια να ανοίγουν τρύπες και: τα άλλα μισά να τις γεμίζουν και: πληρώστε τους γι' αυτό.

Τότε οι «Κύριοι» γόλιμσαν πως και τάλαν και χαιρογέλασαν: κανοποιημένοι. Και: πήραν το παράδειγμά του με τις τρύπες σαν επί λέξει: συμβολή και: «έριξαν» τους ανθρώπους στην δουλειά. Οι μισοί γι' ανοίγουν τρύπες και: οι άλλοι μισοί να τις γεμίζουν. Για την ιστορική ακρίβεια: έκαναν κάτι εξ ίσου αγτιπαραγωγή: με τις τρύπες και: πολλαπλάσια καταστρεπτικό. Έβαλαν ορισμένους να φτιάχνουν βόμβες και: άλλους για τις σικάτες, πολεμώντας τάχα για φιλετικούς, τάχα για εθνικούς σκοπούς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΣΑΦΗΣ

Ο Ρασίν και η επίδραση της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας

συνέχεια από τη σελίδα 113

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Λ. Γεωργοπαπαδάκος ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ Θεσσαλονίκη 1963
- Η. Σπανδωνίδη ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ Αθήνα 1964
- P. BRUNEL HISTOIRE DE LA LITTERATURE FRANCAISE T.I. BORDAS 1984
- J.-J. ROUBINE LECTURES DE RACINE, A. COLIN, 1971.

ΝΙΑ ΟΥΣΤΑ

Στίχοι & μουσική
Στέλιος Ι. Κοφαχείλης

Allegro moderato

Nάουσα Nάουσα óμορφη Ιδήη με τα πε-

-ρίφη μα. ρόδα μρασίας σου Nάουσα Nάουσα με τόσα μάλλη

πλέκουν κοπέλες όπ' αρέστα μαλλιά σου -ρέστα μαλλιά σου

Είσαι χιστέγιη όπραξες πολίχνες, ήρεις κέντηεαν το φορεμά σου

μιέχουν χυρότερι με το αίμα σε λί ίες Βλάσηει πάντα ποκκίσαγκαλιάτει

με το τραζούνδι της μιούσας θυπτάς

tempo $\frac{9}{8}$

F# E# H# Fis E H FIN

Ο Στέλιος Ι. Κοφαχείλης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1955 και είναι διευθυντής το Μουσικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, το οποίο ιδρυσε ο ίδιος. Ανέπτυξε αξιόλογη κοινωνική και πολιτιστική δράση. Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων και μελετών που έχουν σχέση με τη μουσική επιστήμη.

ΚΡΑΣΙ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Ο άνθρωπος στην εποχή μας δίνει όλο και περισσότερη σημασία στα περιβάλλοντα στο οποίο ζει και στα προϊόντα τα οποία καταγαλώνει προσπαθώντας να διαφυλάξει την υγεία του. Τα τρόφιμα για τα ποτά πρέπει να είναι: «ψυσικά», «υγιεινά» και να γίνουν περιέχουν ξένες ουσίες που μπορεί να δάλουν σε κίνδυνο την υγεία μας.

Τί συνδέεται στην περίπτωση του κρασιού;

Ο χρησιμός μας πρόγονος χρησιμοποιούσαν το κρασί ταν σρόφιμο - έδεσμικο, ταν φύσιμα και ταν ποτό με φραγκικές (διέστητες). Λατή για αντίληψη για την τριπλή φύση του κρασιού συνεχίζει να υπάρχει μέχρι και σήμερα.

— Το κρασί «ΤΡΟΦΙΜΟ»

Τρόφιμο αποτελεί κάθε ουσία που μπορεί να αφορισθεί από τον οργανισμό. Το κρασί περιέχει την αλκοόλη, για οποία προσφέρει ενέργειες στον οργανισμό με την οξείδωσή της. Έχει δημιαρά, θρεπτική αξία (πίνακας): αυτό σημύνει για δόσεις μικρότερες από ένα δρις 1,2 GR αλκοόλη κατά κιλό βάρους του σώματος και ανά ημέρα. Εκτός από την αλκοόλη, βρέθηκαν ακόμη 250 διαφορετικά συστατικά που περιέχονται στο κρασί, πολλά από τα οποία έχουν εξέχουσα θρεπτική σημασία. Εκτός λοιπόν από ενέργειες προσφέρει στον οργανισμό αιμορρέα, κυδώνας συστατικά, γνωστοί χειρίταιμες. Παρ' όλα αυτά δεν αποτελεί μια πλήρη τροφή, δεν μπορεί δημιαρά, να αρκεσθεί σε αυτό ο οργανισμός για τις ανάγκες του.

	Αλκοόλ	Θερμίδες
	GR/100 ML	100 ML
Κρασί	9 - 12	60 - 85
Ουίσκι	42	300
Λικέρ	30	310 - 375

— Το κρασί «ΦΑΡΜΑΚΟ»

Από την αρχαιότητα, διατην ακόμη για τέχνη της απόσταξης για την παραλαβή οινοπνεύματος γίνεται άγνωστη, το κρασί χρησιμοποιείται σαν διαλύτης για την παρασκευή γιατρικών που προέρχονται από τα βότανα.

Σήμερα μετά από πρόσφατες έρευνες το κρασί θεωρείται τοντονικό. Προσκαλεί ευφορία από την πρώτη στιγμή της εισαγωγής του στο ποτήρι: λόγω του χρωματός του η οποία εντοπίζεται με την αντίληψη του χρωματός του (άριων φρούτων, λευκούδινων κ.π.λ.) και σλοκηληρώνεται με την αισθηση της γεύσης. Έτσι: το κρασί καταλαμβάνει τα μικρές ποσότητες δραστικής στην πέψη (λόγω των σέριν που περιέχει) είναι διουρητικό, βακτυριστόντος και καταπο-

λαργικό.

Όλα αυτά θέματα σχύουν για μιά μέτρια κατανάλωση του κρασιού. Αντίθετα η υπέρμετρη κατανάλωσή του μπορεί να οδηγήσει στην εξάρτηση του από τον αλκοόλ.

Το κρασί λοιπόν είναι προσόν μεντονά, λόγω:

— Της ευχαρίστησης των γευστικών αισθησεων που προκαλεί.

— Των φυσιολογικών, θρεπτικών και φαρμακευτικών διαστάσεων του.

— Της ψυχολογικής, κοινωνικής και μορφωτικής αξίας του.

Τα παραπάνω δείχνουν ότι για κατανάλωση του κρασιού με μέτρο δύχι: μόνο δεν οδηγεί στον αλκοολισμό, αλλά αντίθετα συντελεί στην επιτευξη της εσφροπίας που οδηγεί στην προσωπική ευτυχία του απόστολου.

Διεπαγγελματικός Σύνδεσμος
Οινών ΟΠΑΠ ΝΑΟΥΣΑ

To περιοδικό «ΝΙΔΟΥΣΤΑ» να μπεί σε κάθε Ναουσαϊκό σπίτι

Κάθε συνδρομητής

να γράφει

ένα καινούργιο

συνδρομητή

Νέοι κατάλογοι επικίνδυνων φαρμάκων για το περιβάλλον των ΗΠΑ

Στο περιοδικό «AMERICAN FRUIT GROWER» τεύχος Οκτωβρίου 1989, που εκδίδεται από την Εταιρεία Εκπυπώσεων MEISTER, των ΗΠΑ, δημοσιεύθηκε για παρακάτω είδηση:

Η EPA (ENVIRONMENT PROTECTION ASSOCIATION), μια πανίσχυρη οργάνωση, για την προστασία του περιβάλλοντος των ΗΠΑ, επεξεργάστηκε νέο πρόγραμμα για την εγγράφη γεωργικών φάρμακων στους κατάλογους που εκδίδει, σχετικά με την μόλυνση του προκαλούν στο περιβάλλον. Βάσει του νέου πρόγραμματος, αναθεωρούνται και παλιότερες εγγραφές, με αποτέλεσμα, πολλά γνωστά φάρμακα που θεωρούνταν ακίνδυνα, να θεωρούνται πάλι επικίνδυνα.

Σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα, η EPA κατένειμε τα γεωργικά φάρμακα σε τέσσερις πίνακες (A, B, C και D) και έδωσε στις εταιρείες, που παράγουν προϊόντα τα οποία χρησφέρονται στους πίνακες, μια ειδική πίστωση χρόνου, μέσα στην οποία αυτές θα αποφασίσουν εάν θα υποστηρίξουν ή όχι την επανεγγράφη αυτών των προϊόντων στους καταλόγους.

Η NACA (NATIONAL AGRICULTURAL CHEMICAL ASSOCIATION), (Εθνική Γεωργική Ένωση Εταιρεία), των ΗΠΑ και (IR—4 PROJECT (μια υπηρεσία σχεδιασμού), κατέγραψαν τις διοιγκανίες, που τα προϊόντα τους εικανίζονται στον πίνακα A. Οι διοιγκανίες, μετά από αυτό, έδωσαν ένα κατάλογο στον οποίο αναγράφονται οι καλλιέργειες, στις οποίες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται σριζμένα φάρμακα.

Μερικές διοιγκανίες έγιναν για εξαρεθούν, μέχρι να εκσυγχρονίσουν τα προϊόντα τους, σύμφωνα με τις ειδικές απόψεις της EPA. Λατές οι διοιγκανίες δεν υποχρεούνται να δηλώσουν την πρόθεσή

τους, για αναθεώρηση της χρήσης των προϊόντων τους, μέχρι να αντιπληρωθούν οι αναφερόμενες διεργασίες. Εάν κάποια διοιγκανία δεν δείξει πρόθεση, να ζητήσει αναθεώρηση, της λεπτομερούς περιγραφής της χρήσης ενός προϊόντος, αυτό δεν σημαίνει ότι θα απαγορευθεί ανέσως η χρήση αυτού. Μέχρι πότε θα χρησιμοποιείται αυτό το πρόσον δεν έχει αποφασιστεί ακότιν.

Τα γεωργικά φάρμακα που συμπεριλαμβάνονται στον πίνακα Α της EPA, για τις καλλιέργειες που ευδιαφέρουν την περιοχή, αναφέρονται στον επισυγχρόνιο πίνακα. Οι υπόλοιποι πίνακες της EPA δεν έχουν κατανοηθεί ακότιν.

I. Χατζηγιαρίσης

Ινστιτούτο Φυλλοβόλων Δένδρων
Νάουσα

ΑΠΟΝΑΚΛΗΣ ΤΗΣ EPA
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΦΡΑΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΩΡΓΟΦΕΡΩΝ ΣΤΑ ΛΑΙΑ ΤΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΝΑ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ

ΕΦΕΤΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ	ΕΠΙΣΡΟΦΟΡΑ											
	Ε	ΑΙΓΑΙΟΝ	ΑΙΓΑΙΟΝ	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε
ΕΠΙΟΜΗΤΩΝΑ												
Azinophosmethyl (Orthio)	+											+
Diazinon (D.z.n.)				+	+	+	+	+	+	+		+
Dicofol (Ketthane)				+	+	+	+	+	+	+		
Endosulfan (Thioban)								+				
Ethion	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+
Fenthion (Benzeton)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Methiocarb (Mesulfur)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Naled (Dibrom)					+							
Οξεδεμετανομεθυλ (Metasystox-R)							+					+
Phosmet (Imidan)												+
Phosalone (Zebulon)	+	+	+	+	+	+	+					+
Phosphamidon (Swat)												
Terbacil (Lindane)				+								
ΜΥΧΗΤΟΛΥΤΙΚΑ												
Captan	+	+										+
Folpet (Phenet)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Thiophanate methyl (Tepson-n)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ΣΙΖΑΝΙΟΚΤΩΝΑ												
Chloramben (Amiben)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dalapon	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Terbacil (Lindan)	+											
ΑΥΓΕΜΙΤΙΚΕΣ ΒΛΑΣΤΙΚΗΣ												
Ethephon (Ethrel)									+			+
Daminozide (Alar)	+	+	+	+	+	+			+			

ΕΠΙΣΗΜΗΣΗ: Ο επινόησης, που ανηκείστε στην τοπική ταύτιστη κατηγορία της επινόησης, συγκαίνει στη τελετουργική, που αναφέρεται στην ταύτιση της κατηγορίας, έτσι πρέπει να ληφθείται η προστασία στην περιοχή, που ανηκείστε στην κατηγορία της επινόησης.

Η αντιμετώπιση των αφίδων του βαμβακιού (*APHIS GOSSYPII*)

Πριν από μερικά χρόνια οι αφίδες αποτελούσαν δευτερεύουσας σημαντικές εχθρό για το βαμβάκι και αντιμετώπιζον πολύ εύκολα με ένα και μόνο φεκασμό στην αρχή της βλαστικής περιόδου και μάλιστα μ' ένα όχι πολύ ισχυρό εντομοκτόνο (κιλδάλ). Από το 1984 και μετά τα παραπάνω έντομα δημιουργήσαν σοβερές επιπτώσεις στην βαμβακοκαλλιέργεια, μειώνοντας την παραγωγή και αυξάνοντας συγχρόνως το κόστος παραγωγής, αφού πλέον χρειάζεται να γίνουν αλλεπάλληλοι φεκασμοί με εντομοκτόνα ευρέως φάσματος για να αντιμετωπιστεί η προσβολή.

Έτσι, από το παραπάνω έτος οι αφίδες έχουν καταστεί ο σοδαρότερος εχθρός για το βαμβάκι, αφού η προσβολή από δευτερεύουσα έγινε πλέον πρωτεύουσα.

Τα κίτια αυτής της εξέλιξης δεν έχουν διερευνηθεί πλήρως, κατά μία άποψη δύναται να οφείλονται στην ευρεία χρήση εντομοκτόνων (κυρίως πυρεθρινοειδών), που έγινε κατά το 1983, για να αντιμετωπιστεί εκείνη την χρονιά σοδαρή προσβολή του πράσινου σκουληκού που παρουσίασε έξαρση στη βαμβακοκαλλιέργεια.

Αναφέρθηκε λοιπόν παραπάνω ότι οι αφίδες έχουν γίνει ο σοδαρότερος εχθρός της βαμβακοκαλλιέργειας και αυτό για τους πιο κάτω λόγους:

α) Πολλά από τα χρησιμοποιούμενα εντομοκτόνα, συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων νέων στην χρήση τους αποδεικνύονται αναποτελεσματικά, λόγω της διδότητας που αποκτούν οι αφίδες σε σύντομο χρόνο, να αντέχουν σ' αυτά.

β) Οι αφίδες πολλαπλασιάζονται ταχύτατα (κυρίως παρθενογενετικά) και σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα η προσβολή καλύπτει μεγάλες εκτάσεις βαμβακοφυτειών, ενώ για την αντιμετώπισή της όπως α-

το
Μιχάλη Μητσόπουλου
προϊσταμένου
της Δινοσεως Οργανισμού
Βάμβακος Ν. Ημαθίας

γαφέρουμε παραπάνω, χρησιμοποιούνται αναποτελεσματικά εντομοκτόνα.

γ) Οι αλλεπάλληλοι φεκασμοί σκοτώνουν τα ωφέλιμα έντομα, διαταράσσουν την βιολογική ισορροπία της φυτείας με αποτέλεσμα στην συνέχεια να έχουμε άγονη την ειρηνική άλλων εξίσου σοδαρών εχθρών του βαμβακιού, όπως ο τετρανυχος, το πράσινο σκουλίκι κ.λ.π.

δ) Λόγω της αυξημένης διδότητας εθιτιού (ανθεκτικότητας στα εντομοκτόνα) που έχουν οι αφίδες και στην προσπάθειά του να τις αντιμετωπίσει ο βαμβακοπαραγωγός, χρησιμοποιεί πολύ τοξικά για τον άνθρωπο εντομοκτόνα (καρποφουράν υγρό) με αποτέλεσμα να κινδυνεύει άμεσα η υγεία του (σημειώθηκαν κατά καιρούς δηλητηρίασεις) και να μειώνεται σοδαρά το παισιβάλλον.

Για τους παραπάνω λόγους ο Οργανισμός Βάμβακος από καιρό προσπάθησε να εφαρμόσει στην βαμβακοκαλλιέργεια για την αντιμετώπιση διαφόρων εχθρών, αλλά κυρίως των αφίδων την ολοκληρωμένη καταπολέμηση (INTEGRATED CONTROL).

Είναι δε η ολοκληρωμένη καταπολέμηση συνδυασμός χημικών, καλής εργατικών και βιολογικών μέσων για την αντιμετώπιση ενός γ' πολλών εχθρών μιας καλλιέργειας. Κα: προκειμένου για τις αφίδες η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην χρησιμοποίηση από τον βαμβακοπαραγωγό των ωφελιμών εντόμων της ακαγένειας COCCINELIDAE (πασχα-

λίτσες) που είναι αρπακτικά των αφίδων, τρέφονται δηλαδή με πληθυσμούς αφίδων. Τα αποτελέσματα της προσπάθειας στέφθηκαν με εντυπωτική επιτυχία. Έτσι ώστε δύο και πιο πολύ βαμβακοπαραγωγοί της περιοχής μιας να εφαριδύσουν πηγα πάνω μέθοδο.

Χαρακτηριστικό είναι το παραδειγματικό 500 στρεμμάτων της περιοχής μιας που εδώ και δύο χρόνια εφαριδύεται με πλήρη επιτυχία την ολοκληρωμένη καταπολέμηση για την αντιμετώπιση των αφίδων στο βαμβάκι. Συγκεκριμένα κατά το 1989 και νωρίς το καλοκαίρι: οι φυτείες του εμφάνιζαν κηλίδες προσδοτής από αφίδες, ύστερα δύνως από υπόδειξη μιας δεν χρησιμοποίησε εντομοκτόνο για την αντιμετώπισή τους, αφού στις βαμβακοφυτείες του υπήρχε τέτοιος κριθιέριος ωφελιμών εντόμων που φυλόταν δι: μπορούσε να ελέγχει την προσδοτή. Πράγματι: σε λίγες μέρες (μια δδομένη) οι αφίδες εξαφανίστηκαν τελείως, χωρίς να ξαναεμφανισθούν εκείνη την χρονιά. Γειτονικές φυτείες άλλου βαμβακοπαραγωγού που είχαν εμφανίσει την ίδια προσδοτή από αφίδες και στις οποίες έγινε επέμβαση με κάποιο εντομοκτόνο για την αντιμετώπισή τους, ξαναεμφάνισαν την προσδοτή τρεις έως τέσσερις φορές κατά την θερινή περίοδο, χωρίς κάθε φορά τα αποτελέσματα της επέμβασης (φεκασμού) να θεωρούνται: εκανοποιητικά. Έγει: αποδειχθεί πιά (το ξέρουν πολλοί βαμβακοπαραγωγοί της περιοχής μιας) δι: δταν γίνεται: γρήγορη αντιμετώπισης γνωρίσει το καλοκαίρι: με στόχο την εξόντωση των αφίδων, κυρίως ξαναεμφανίζονται: δριμύτερες στην φυτεία μετά από 15-20 μέρες, σπάτε στην συνέχεια και σ' διλή την θερινή περίοδο χρειάζεται: με μαθηματική ακρίβεια για γίνονται 3-4 φεκασμοί ακόμα για την αντι-

(Συνέχεια στη σελίδα 121)

Ο ΦΩΣΦΟΡΟΣ

Πρωταρχικός στόχος της φωσφορικής λίπανσης στις προηγμένες χώρες, είναι η διατήρηση υψηλού επιπέδου φωσφορικής γονιμότητας του εδάφους, που θεωρείται γενικά σαν μια επωφελής μακροπρόθεσμη γεωργική επένδυση. Μόνο κατά τα τελευταία χρόνια η αύξηση στις τιμές των φωσφορικών λιπαριάτων ανάγκασε πολλούς γεωργούς στο να

Του Δαστερίου Σιμώνη Δ)ντού Ινστιτούτου Εδαφολογίας Θεσσαλονίκης

αναθεωρήσουν λιαρικά τη λιπαντική πρακτική τους. Αντίθετα, λίπανση της μαλλιέργειας στα φτωχά εδάφη και εκμετάλλευση του εδάφους στα πλούσια εδάφη, αποτελούν τις αρχές που διέπουν τη φωσφορική λίπανση στη γεωργία των υπό ανάπτυξη χωρών. Μόνο όπου αναμένεται άμεση αύξηση στην απόδοση θεωρείται δικαιολογημένη η προσθήκη P.

Με τη φωσφορική λίπανση θα πρέπει να επιδιώκεται, κατά κύριο λόγο η διατήρηση του εδάφους σε υψηλό επίπεδο φωσφορικής γονιμότητας. Γύραρχουν δύμας ακόμια διαφορετικές αντιλήψεις ως προς το ύψος του επιπέδου χυτού και συγκατίθεται το ερώτημα: αν είναι τεχνοοικονομικά δυκαίαλογημένη και σε τι βαθμό, η δημιουργία και η διατήρηση, με εξαντλητική εφαρμογή φωσφορικών λιπαριάτων σε δόσεις, που να ξεπερνούν κατά πολὺ τις απαιτήσεις των καλλιέργειών της P, ενός υψηλού επιπέδου φωσφορικής γονιμότητας του εδάφους. Γενικά εξακολουθεί να παραμένει ανοικτό το ερώτημα: κατά πόσο είναι επιθυμητή η διατήρηση με τη συνεχή λίπανση ενός υψηλού επιπέδου P ή αντίθετα η καλλιέργεια για μια σειρά επών χωρίς λίπανση γέμιζες ότου για ανάλυση δείχνει ότι ε-

παναποτείται: η προσθήκη φωσφορικού λιπαριάτος. Γενικότερα, οι συγγεινές γνώσεις για τα σύστημα εδάφος - P δεν επιτρέπουν ακρίβεις ποσοτικές απαντήσεις σε ερωτήματα όπως σε τι ακριβώς βαθμό χάνεται διαθεσιμότητά του ο «προσφοργόμενος» P, αν και με ποιές συνθήκες πρέπει να θεωρείται χαριένος για τα φυτά ο P των δευτερογενών ενόσεων με Ca, Al και Fe. Η ακριβής σύνθεση των εγώσεων χυτών, αλλά και ο ρυθμός σχηματισμού τους στα εδάφη δεν έχουν ακόμη οριστικά διευκρινιστεί. Εντούτοις η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι αναγκαία προτού καταστεί δυνατό να καθαριστεί μέχρι ποιού βαθμού ενδεικνυται ο εμπλουτισμός του εδάφους σε P.

Οι καλλιέργειες δεν προσλαμβάνουν περισσότερο από το 15-20% του P, που προστίθεται στο έδαφος με τη λίπανση και μόνο το 1/3 περίπου των απαιτήσεων τους σε P, μπορεί να καλυφθεί από το P που παρέχεται με την λίπανση, τα 2/3 προέρχονται από τα αποθέματα του

εδάφους. Για τη μηχανή π.χ. αν λάδουμε υπόφη ότι προσλαμβάνει περίπου 5 kg P₂O₅/τόννο ξηρής αυστηρά για μιά μέση επήσια απόδοση των 2 περίπου τόννων, χρειάζονται περίπου 10kg P₂O₅. Από αυτά τα 3,3 προέρχονται από τις τρέχουσες λιπάνσεις και τα υπόλοιπα 6,7 kg P₂O₅ από τα αποθέματα του εδάφους. Σύμφωνα με τους πίνακας υπολειμματικής αξίας των φωσφορούχων λιπαριάτων του Υ.Γ. της Μεγάλης Βρεταννίας τα 2/3 του προστιθέμενου P παραμένουν στο έδαφος μετά από μια καλλιέργεια, το δε 1/2 μετά από δυό καλλιέργειες και το 1/6 μετά από τρείς καλλιέργειες.

Όταν το έδαφος λιπαίνεται τακτικά με πρκετό P και αφού τα φυτά παίρνουν ένα μέρος μόνο από την ποσότητα που προστίθεται, μπορεί να παρατηρηθεί συγκέντρωση P στο έδαφος. Με μια προσθήκη 40 kg υπερφωσφορικού στο στρέμμα (16 % σε P₂O₅), μπαίνουν στο έδαφος 6,4 λιπαντικές μονάδες, ενώ μια καλή συγκομιδή αφαιρεί συνή-

περίου 36 kg P από τα 45 kg P που προστίθενται στο έδαφος παραμένουν στο έδαφος σαν λογαριασμός αποταμίευσης στην Τράπεζα. Μπορούμε να παίρνουμε κάθε χρόνο τον τόκο από την αποταμίευση χυτή, αλλά ποτέ ολόκληρο το αρχικό κεφάλαιο.

Μπορούμε να αυξήσουμε το επιτόκιο με: διατήρηση του pH μεταξύ 5,5-7,0, προσθήκη φυτικών υπολειμμάτων για κοπριάς για στράγγιση των υγρών εδαφών, ώστε να βελτιωθεί ο αερισμός και οι σίκες να προχωρήσουν σε βάθος.

θως 2-3 kg μόνο. Επομένως ύστερη από μερικά χρόνια μπορεί το έδαφος να εμπλουτισθεί τόσο πολύ ώστε να μή αντιδρά πιά στη φωτφορική λίπανση. Πολλά από τα εδάφη της χώρας μας είναι τώρα πλούσια σε P. Η δημιουργία αυτή των υψηλών επιπέδων διαλυτού P στα εδάφη μας είναι μια αναπόφευκτη συνέπεια της μακρόχρονης χρήσης P. Ήρθετοντας στο έδαφος είναι σαν να καταθέτουμε χρήματα στην Τράπεζα - 80% πυργίσουν στο μακροχρόνιο λογαριαχτό αποταμίευσης και το 20% στον τρέχοντα λογαριαχτό για χρήση μέσα στο χρόνο. Κάθε χρόνο το φυτό μπορεί να χρησιμοποιήσει περίπου το 20% του P που προστίθεται και μπορεί να προσλαμβάνει μικρή ποσότητα P που γίνεται διαθέσιμη κάθε χρόνο από τα αποθέματα του εδάφους.

Σύμφωνα με τις νεότερες αντιλήψεις η υπολειμματική δράση P (K) χαρακτηρίζεται γενικά, από μιά μεγαλύτερη αγρονομική αξία, απ' ότι το νεαπροστεθέν λίπανσια. Οι καλλιέργειες αντιδρούν περισσότερο σ' ένα υψηλό επίπεδο P (K), παρά στην άμεση εφαρμογή του P (K) σύχου λιπάσματος και συχνά πλιρούμεις γεγκλύτερες αποδόσεις από ένα υψηλό επίπεδο P (K) στο έδαφος, που βαθμιαία δημιουργήθηκε με τα χρόνια, παρά από μιά γρήγορη δράση. Τα εντατικά συστήματα γεωργίας που στοχεύουν σε μεγάλες αποδόσεις, χρειάζονται, γενικά, εδάφη με υψηλά αποθέματα P (K), η δε διατήρηση υψηλών αποθεμάτων P (K) στο έδαφος. Θεωρίται, μακροπρόθεσμια, μιά επωφελής γεωργική επένδυση και οι λιπάνσεις που απαιτούνται για να επιτύχουμε ένα δύριστο επίπεδο (επίπεδο επάρκειας το έδαφος). Οι πληροφορίες αυτές είναι χρήσιμες στο να υπολογίσουμε την ποσότητα του θρεπτικού που απαιτείται για να επιτύχουμε ένα δύριστο επίπεδο επάρκειας το έδαφος).

Τα βαριά εδάφη, σε σχέση με τα ελαφρά, χαρακτηρίζονται από μιά μεγάλη, ικανότητα συγκράτησης P μεταξύ της στερεάς και υγρής φάσης. Αυτά πέρα από τη μεγαλύτερή τους ικανότητα να εφοδιάζουν με P τα φυτά, χαρακτηρίζονται και από μεγάλη ταχύτητα αναπλήρωσης του εδαφοδιαλύματος σε P συνέπεια να μη εξηρτώνται τόσο πολύ τα εδάφη, χωτά από τις συχνές λιπαντικές επειδόσεις. Αντίθετα, για τα ελαφρά εδάφη, που κατακρατούν μικρές πο-

σότητες P, απαιτούνται συχνές δόσεις P, για να διατηρηθεί μιά εκανονισμένη συγκέντρωση P στο εδαφοδιάλυμα. Γενικά, τα βαριά αργιλώδη εδάφη απαιτούν σχυρότερες λιπάνσεις για να φθάσουν σε ικανοποιητικό επίπεδο φωτφορικής γονιμότητας, αλλά το διατηρούν για μεγαλύτερο χρόνο χωρίς παραπέρα λιπανση. Αντίθετα, τα ελαφρά μηχανήματα σύστασης εδάφη αποκτούν ευκολότερα ικανοποιητικό επίπεδο P, αλλά το εξαντλούν γρηγορότερα.

Εφ' όσον ο P ακινητοποιείται (δε σημεύεται) εύκολα στο έδαφος, χρειάζεται να ανακητηθούν τρόποι με τους οποίους η δέσμευση αυτή να γίνεται όσο το δυνατό αργότερα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί κατά διάφορους τρόπους: με τη χρήση κοκκώδους μορφής λιπάσματος και με την κατάλληλη τοποθέτηση (μέθοδο) στο έδαφος. Η κατά σωρούς ή λωρίδες τοποθέτηση του λιπάσματος, δίνει καλύτερα αποτελέσματα από τη διασπορά του στο έδαφος, γιατί η επιφάνεια επαρτήσεων εδάφους και λιπάσματος είναι μικρότερη, με συνέπεια τη μείωση στο ελάχιστο της δέσμευσης του P. Αντίθετα, η δέσμευση του P ευνοείται από τη διασπορά του λιπάσματος, γιατί με την διασπορά αυξάνεται η επιφάνεια επαρτήσεων εδάφους και λιπάσματος.

Ο P μετακινείται δύσκολα στο έδαφος και το μεγαλύτερο μέρος του P διασκορπίζεται στο έδαφος με τα λιπάσματα και δεν προσλαμβάνεται από τα φυτά, παραμένει στο επιφυγεικό στρώμα των 3-4 cm. Έτσι, ίσε δυνατή, εξαίρεση τα πολύ περιττά αιμιλώδη εδάφη καθώς και τα οργανικά, πολύ δύσκολα σ P μπορεί να εκπλυθεί από το έδαφος και σινόντας τρόπος να χαθεί είναι με τη μεταφορά του εδάφους, που προκαλεί τη διάρροιση.

Τα χαρακτηριστικά των φωτφορικών λιπασμάτων, που ασκούν μεγάλη επιδραση στη διαθεσιμότητα του P που περιέχουν, είναι κυρίως: η χημική μορφή, το μέγεθος των

κόκκινων, για διαλυτότητα στο νερό και τα άλατα που συνυπάρχουν. Αγρονομικές διαφορές τους στις καλλιέργειες μπορούν να ερμηνευτούν με την αλληλοσυσχέτιση: μέγεθος κάκων και διαλυτότητα, που επηρεάζεται αντικαταστάσια από το pH και άλλες ιδιότητες του εδάφους. Στα δέκανα εδάφη για αποτελεσματικότητα υδατοδιαλυτών φωτφορικών λιπαριάτων αυξάνεται με την αύξηση του μεγέθους των κόκκων τους (αύξηση στην ποσότητα P/κόκκο) μέχρι περίπου τη διάμετρο 5 mm. Αντίθετα, για αποτελεσματικότητα αδιάλυτων στο νερό φωτφορικών λιπαριάτων αυξάνεται με την ελάττωση του μεγέθους των κόκκων τους (αύξηση της ειδικής επιφάνειας/μονάδας P). Στα αλκαλικά εδάφη, ιδιαίτερα εκείνα που είναι ασθενούχα, κοκκοποίηση των υδατοδιαλυτών γίνεται αδιάλυτων φωτφορικών λιπαριάτων δεν έχει συνήθως αγονομικά πλεονεκτήματα.

Τα διάφορα είδη και ποικιλίες των φυτών διαφέρουν ως προς την υκανότητά τους να παίρνουν το P από το έδαφος, τις σχετικές ποσότητες που καθένα μπορεί να προσλάβει και το χρόνο της μέγιστης πρόσληψης. Π.χ. τα τεύτλα και τα λάχανα δυσκολεύονται να πάρουν το P του εδάφους, ενώ αντίθετα, τα καρότα το κεχρί, οι πατάτες, οι τομάτες, χρησιμοποιούν εύκολα τον P του εδάφους, γι' αυτό και δεν αντιδρούν σημαντικά στην φωτφορική λίπανση. Επομένως, υπάρχει κάθε

συνιφέρον να παράγονται ποικιλίες που να είναι σε θέση να εκμεταλλεύονται καλύτερα τα αποθέματα του εδάφους σε P. Ένας παράγοντας που δικαιολογεί την αναποιητικά τη διαφορετική αντίδραση των ποικιλιών στα φωτφορικά λιπαριάτα είναι: η ανάπτυξη του ριζικού συστήματος. Ποικιλίες που έχουν ριζικό σύστημα καλά ανεπτυγμένο μπορούν να παίρνουν περισσότερο P από το αραιό διάλυμα του εδάφους. Επίσης ο τρόπος

που αναπτύσσεται: το φυτό και ο ειδικές απωτήσεις του σε P στα διάφορα στάδια ανάπτυξής του, μπορεί να έχουν αρκετή σπουδαιότητα. Το μέγιστο της επίδρασης της φωτφορικής λίπανσης στην παραγωγή, επιτυγχάνεται όταν οι καλλιέργειες λιπαίνονται και με τα άλλα απαραίτητα μάκροχρονο-θρεπτικά στο χέικια και δεν υπάρχουν περιοριστικοί παράγοντες που θα καθιστούσαν δύσκοπη τη μονομερή, βελτίωση της φωτφορικής γονιμότητας.

Η αντιμετώπιση των αφίδων του βαμβακιού

συνέχεια από τη σελίδα 118

μετώπιση των αφίδων και άλλοι: 2-3 φεγγαριοί για την αντιμετώπιση του τετρανύχου και του πράσινου σκουληγκιού, που πιθανόν να αποφεύγονται οι τελευταίοι. Η εξήγηση για τα παραπάνω είναι η εξής:

Προς το τέλος της 'Αγοιξης και νωρίς το Καλοκαίρι με την ομφάνιση των αφίδων συμπίπτει και η έξοδος των ωφελήμων ευτόμων στις βαμβακοφυτείες, δημοσ. οι πασχαλίτες, οι χρύσωπες, διάφορες αράχνες κ.α. που πετούν κατά μεγάλους πληθυντικούς εκείνη την εποχή. Η χρησιμοποίηση σποιοδήποτε εντομοκτόνου για την καταπολέμηση των αφίδων θα εξοντώσει πολλά και πό τα παραπάνω ωφέλιμα έντομα με αποτέλεσμα στη συνέχεια κάθε προσολή για να ήνει ελεύθερη από πλευ-

ράς αρπακτικών ευτόμων και να χρειάζεται επανειλημμένους φεκαρισμούς για να ελεγχθεί.

Καταδεικνύεται: λοιπόν πως η μέθοδος της ολοκληρωμένης καταπολέμησης στην αντιμετώπιση των αφίδων και άλλων εχθρών του βαμβακιού είναι: η πλέον ενδεδειγμένη. Το κέρδος του βαμβακοπαραγωγού είναι: δεδομένο αφού μειώνεται το ύστος παραγωγής με την αποφυγή των πολλών φεκαριών, αυξάνεται το εισδργημά του και αποφέύγεται παράλληλα η μόλυνση του περιβάλλοντος.

Καιρός λοιπόν να αφήσουμε την φύση να κάνει την δουλειά της. Κακά είμαστε σίγουροι ότι σε πολλές περιπτώσεις θα τα καταφέρει πολύ καλύτερα από ότι οι θικές μας επειδήσσεις.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ

(Χώρες παραγωγής — εισαγωγής — εξαγωγής)

Του
Κώστα Τσιπουρίδη
γεωπόνου Ι.Φ.Δ.

Στους πίνακες που δημοσιεύουμε στη συνέχεια, δίνονται στοιχεία για τις χώρες που παράγουν, ξηρούς καρπούς εισάγουν ή εξάγουν. Το

εμπόριο των ξηρών καρπών διεξάγεται υπό δύο μορφές, με κέλυφος ή με φύχα. Στους πίνακες η έκφραση της συνολικής ποσότητας των ξηρών καρπών δίνεται: σε κέλυφος, αφού προηγουμένως υπολογισθεί το ισοδύναμο της ποσότητας των ξηρών καρπών που διακινήθηκε ως φύχα, στην αντίστοιχη με κέλυφος.

Πίνακας 1: Παγκόσμια παραγωγή/Λιμογδάλων (σε χιλιάδες τόννους).

Χώρες	1972	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Καλιφόρνια	41	90	109	266	210	111	289
Ισπανία	40	55	35	43	65	52	70
Ιταλία	41	22	30	12	12	14	12
Μαρόκο	5						
Τυνησία	10						
Ιράν	6	10					
Ελλάς			15	15	16	15	15
Πορτογαλία	4		4	4	3	3	

Ο παραπάνω πίνακας δείχνει τις τάσεις παραγωγής των κυριωτέρων χωρών παραγωγής, ειδικότερα αύξηση παραγωγής στην Καλιφόρνια, μείωση στην Ιταλία και σταθερή κυβερνήσει στην Ισπανία.

Πίνακας 2: Εισαγωγές (σε τόννους).

Χώρες	1970	1973	1983	1984	1985	1986
Γαλία	11.000	12.700	19.300	16.000	10.900	30.600
Ηνωμένο Βασίλειο			11.700	9.900	10.900	12.100
Ολλανδία			6.000	5.500	6.500	7.600
Ελβετία			6.000	5.700	6.500	7.300
Ιαπωνία			13.300	16.000	16.400	23.900
Σοβ. Ένωση			9.000	14.600	15.000	15.000

Πίνακας 3: Παγκόσμια παραγωγή Καρυδιών.

Χώρα παραγωγής Εκτίμηση σε τόν. Χώρα παραγωγής εκτίμηση σε τόν.

1 ΗΠΑ	200.000	9 Ρουμανία	35.000
2 Κίνα	120.000	10 Τσεχοσλοβακία	30.000
3 Τουρκία	120.000	11 Γιουγκοσλαβία	30.000
4 Σ. Ένωση	60.000	12 Βουλγαρία	20.000
5 Ιταλία	40.000	13 Ουγγαρία	15.000
6 Γαλλία	25.000	14 Ιράν	15.000
7 Ελλάς	20.000	15 Χάγια	5.000
8 Ινδία	20.000	16 Άλλες	30.000
		Ολική παραγωγή	785.000

Πίνακας 4: Κυριώτερες χώρες εισαγωγής καρυδιών.

Χώρες	Μέσοι όροι εισαγωγής μεταξύ 1980 και 1984 (σε τόν.)		
	Με κέλυφος	ψήχα	Με κέλυφος
E.O.K. (σε 12 χώρες)	46890	6.330	62.715
Συμπεριλαμβάνεται:			
Δ. Γερμανία	19.140	1.230	22.215
Ισπανία	11.450	320	12.250
Ηνωμένο Βασίλειο	3.200	3.090	10.925
Ιταλία	5.380	15	5.420
Γαλλία	3.200	725	5.010
Καναδάς	—	—	14.350
Αυστραλία	715	2.275	6.400
Ισπηνία	—	—	1.900

Πίνακας 5: Ηρεμευση των Ευρωπαϊκών εισαγωγών.

Κυριώτερες χώρες εφοδιασμού	Τόνος: (M.O. 1980 - 84)		
	Με κέλυφος	ψήχα	Με κέλυφος
H.I.A	23.830	1.150	36.705
Κίνα	4.560	880	6.760
Ινδία	315	2.020	5.365

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: (1) Η τρίτη στάγη των πινάκων 4 και 5 δείχνει: το σύνολο της ποσότητας Καρυδιών, εκφρασμένη ως κέλυφος.
Οι κυριώτεροι προμηθευτές της ΕΟΚ είναι οι H.I.A, Κίνα και Ινδία. Τα τελευταία χρόνια οι ευρωπαϊκές εισαγωγές από τις H.I.A οπερδιπλασιάσθηκαν (Αύξηση από 15.000 στους 35.000 τόνους).

Πίνακας 6: Η αγκυράσμα παραγωγή λεπτοκαρυών 1965 - 89
(σε τόνους με κέλυφος).

Περίοδος:	Κυριώτερες	χώρες	παραγωγής	Σύνολο	
	Τουρκία	Ιταλία	Ισπανία	H.I.A	
1965-69	120.000	60.600	16.400	7.700	204.700
1970-74	220.400	87.100	19.400	9.500	336.400
1975-79	294.800	95.100	29.200	11.300	430.400
1980-84	303.400	105.800	19.100	12.500	440.800
1985-89	315.600	116.000	29.100	17.500	478.200

(Συγένεια στη σελίδα 129)

ΔΕΝΤΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Τα υποκείμενα μηλιάς

11. Εισαγωγή

Κατά το παρελθόν (18ος — 19ος αιώνας) στη Δυτική Ευρώπη (Γαλλία, Κάτω Χώρες κλπ.) οι δενδροκαλλιεργητές και φυτωριούχοι, ανάλογα με την επιθυμία τους για απόκτηση δένδρων μικρής ή μέτρους ζωηρότητας, χρησιμοποιούσαν ως υποκείμενα τις μηλιές PARADIS για μικρή ζωηρότητα, τις DOUCINS για μέτρια ζωηρότητα και τις σπορόφυτα για μεγάλη ζωηρότητα. Πρέπει να λεχθεί, ότι κατά την περίοδο εκείνη, η αξιολόγηση των υποκειμένων, γινόταν σε τοπικό επίπεδο. Ήταν φυσικό κάθε περιοχή να δημιουργήσει δική της κλίμακα ζωηρότητας υποκειμένων και να δώσει δική της ονομασία στα χρησιμοποιούμενα υποκείμενα, προέλευσης PARADIS, DOUCIN κλπ. Πολλές φορές ένας τύπος υποκειμένου, είχε αρκετές ονομασίες κ.ο.κ. Με την διακίνηση των φυτικών υλικών ανάμεσα σε διάφορες χώρες, ήταν επόμενο, να μεγαλώνει η σύγχυση ως προς την ονομασία και την ταυτότητα των υποκειμένων. Πολλοί ερευνητικοί σταθμοί επυχείρησαν να βάλουν τάξη για μια ορθή αξιολόγηση και ταξινόμηση των υποκειμένων. Η τιμή και η δόξα όμως, αγήκει στον Σταθμό EAST MALLING της Μεγάλης Βρετανίας. Σήμερα οι ερευνητές όλου του κόσμου υιοθετούν την ταξινόμηση του EAST MALLING. Στη χώρα μας τα χρησιμοποιούμενα υποκείμενα είναι αργιλικής προέλευσης. Για τα σπουδαιότερα απ' ωτά θα γίνει λόγος στις επόμενες παραγγράφους.

12. Η παλιά σειρά υποκειμένων μηλιάς EAST MALLING (Ε.Μ.).

Οι πρώτες εργασίες σχετικές με

τα υποκείμενα μηλιάς έγιναν από τον M. HATTON, διευθυντή του ερευνητικού Σταθμού του EAST MALLING και τους συνεργάτες τους, το 1912—1913. Από το 1912 συγκέντρωσε 70 μερίδες υποκειμένων μηλιάς, που τις προηγεύθηκε από τους κυριότερους φυτωριούχους και από όλα κέντρα μηλοκαλλιέργειας τεσσάρων ευρωπαϊκών χωρών (42 από Αγγλία, 20 από Γερμανία, 7 από Γαλλία και 1 από Ολλανδία. Τελικά από τα 70 υποκείμενα και έστερα από μια διαλογή αξιολογήθηκαν 16 υποκείμενα, που είχαν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Για να αποφευχθεί η σύγχυση δεν χρησιμοποιούθηκαν οι ονομασίες υποκειμένων του τόπου προέλευσης. Λόγου γάρ PARADIS κλπ. και τα συδικάτα τους κυτικαταστάθηκαν με κριθιούς (νούγιερα) της λατινικής (σωματικής) γραφής, από το I έως XVI (από 1 έως 16). Μπροστά σε κάθε νούμερο προστέθηκαν τα αρχικά γράμματα του Σταθμού E.M. (EAST MALLING). Έτσι, λοιπόν τα υποκείμενα εκείνης της σειράς αριθμούνται Ε.Μ. I, Ε.Μ. II, Ε.Μ. III.... E.Μ. XVI.

— Εκτός από τα παραπάνω υποκείμενα έχουν επίλεγει και άλλα. Ο Ολλανδός καθηγητής SPRENGER πρόσθεσε άλλους τρεις τύπους.

— Η σειρά των υποκειμένων Ε.Μ. είναι μια επιλογή και περιλαμβάνει υποκείμενα που υπάρχουν στη φύση.

— Σήμερα, τα υποκείμενα κυκλοφορούν με κριθιούς αραβικής γραφής.

— Αρκετά υποκείμενα έχουν διαδοθεί πολύ και έπαιξαν σοβαρό ρόλο στη δενδροκαλλία, όπως το E.M.9 (ή απλούστερα M9). Στο εξωτερικό χρησιμοποιούθηκαν και χρησιμο-

πούντανται περισσότερο ή αλιγότερο τα εξής υποκείμενα. Το M9 (νάργιο υποκείμενο), το M7 (ημιγάνο), τα ζωηρό υποκείμενα M1, M2 και M13 και το πολύ ζωηρό M16.

Στη χώρα μας χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται το M9. Το M7 διαδόθηκε σε πολύ περιορισμένη κλιμακα.

— Τα υποκείμενα της σειράς αυτής, δεν είναι ανθεκτικά στην αιματόφερες της μηλιάς. (ERIOSOMA LANIGERUM).

1.2.1. M9 (Ε.Μ. IX)

Το M9 είναι μια επιλογή του PARADIS IAUNE ET METZ. Είναι νάργιο υποκείμενο. Η ζωηρότητα του ειδούλου ανταποκρίνεται προς το 30% της αποκτωμένης επί σποροφύτου μηλιάς. Έχει εύθραστο ριζικό σύστημα και απαιτεί υποστήριξη, για να αποφευχθούν οι ζημιές οι προερχόμενες από τους σχυρούς ανέμους (εκρίζωση, σχίσιμο δραχύνων κλπ.). Απαιτεί γόνιμα και βαθειά εδάφη. Σε τέτοια εδάφη το ριζικό σύστημα αναπτύσσεται ικανοποιητικά. Δεν αυτέχει στην ξηρασία. Θέλει ιδιαίτερη προσοχή στην άρδευση.

Παρουσιάζει καλή συγγένεια με τις γνωστές ποικιλίες, οι οποίες Ρεντ Ντελίτσιους, Γκόλντεν Ντελίτσιους, Γκράννη Σμιθ, Τζόναγκαλντ, Μουτσό κλπ.

1.2.2. M7 (Ε.Μ. VII)

Είναι υποκείμενο μέσης ζωηρότητας (ημιγάνο). Η ζωηρότητα του ανταποκρίνεται προς το 50% της αποκτωμένης επί σποροφύτου μηλιάς. Πολλαπλασιάζεται εύκολα. Από ένα μητρικό φυτό (καταβολάδα κατά σκηματα) μπορούν να διλαστήσουν πολλές δικαίδες φυτά. Στον σ-

πορώγα, το υποκείμενο αυτό εμφανίζει πολλές παραφύλαξες. Είναι ένα μειονέκτημα που περιορίζει τη διάδοσή του.

Έχει καλή συμφωνία με τις γνωστές ποικιλίες. Ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους, Γκόλντεν Ντελίτσιους, Γκράνη Σμιθ, Μουτσού αλπ.

13 Υποκείμενα MALLING — MERTON (M.M.)

Αυτά αποκτήθηκαν με τη συγένεια των δύο πειραιματικών σταθμών JOHN INNES HORTICULTURAL INSTITUTE (περιοχή MERTON) και του EAST MALLING RESEARCH STATION (KENT) (περίοδος 1922—1928). Για την απόκτηση των υποκείμενων κυτών με διασταύρωσης, εργάσθηκαν M.B. CRANE από τον πρώτο σταθμό και ο H.M. TYDEMAN από τον δεύτερο. Τα υποκείμενα φέρουν τα γράμματα M.M. (MERTON, MALLING) που είναι τα αρχικά των περιοχών όπου δρίσκονται οι αναφέρομενοι σταθμοί.

Σκοπός των διασταύρωσεων ήταν η απόκτηση υβριδίων ανθεκτικών στην αιματόφειρα (βαμβακάδα της μηλιάς ERIOSAMA LANIGERUM). Οι διασταύρωσεις διαστήθηκαν στην ποικιλία «NORTHERN SPY» η οποία είναι ανθεκτική στην αιματόφειρα και σε μερικά υποκείμενα της σειράς EAST MALLING (βλέπε 1.2).

Η σειρά MM δεν είναι και τόσο δοκιμασμένη όσο η σειρά EAST MALLING. Στην Ευρώπη και την Αμερική απ' όλη τη σειρά των υποκείμενων MM χρησιμοποιούνται MM 104, MM 106, MM 109 και MM 111.

1.3.1. MM 106

Το MM 106 προήλθε από την διασταύρωση της NORTHERN SPY X M1. Είναι γρινάνο υποκείμενο, ολίγο πιο ζωηρό από το υποκείμενο M7. Έχει καλή συγγένεια με διετές γνωστές ποικιλίες. Ομάδα Ρεντ

Ντελίτσιους, Γκόλντεν Ντελίτσιους, Γκράνη Σμιθ, Μουτσού, Τζόναγκολντ αλπ. Στους οπωρώνα δεν βγάζει παραφύλαξες (σύγκριση με το M7, δλέπε 1.22). Μπαίνει στην καρποφορία αρκετά ενωρίς και η παραγωγικότητα διατηρείται για πολλά χρόνια. Αναπτύσσεται καλά σε βαθεία γάνημικη εδάφη. Δεν συνιστάται σε εδάφη ξηρά και φιλτραρισμένα. Λινέχει στην ασφυξία των ριζών δέος και τα σπορόφυτα.

1.3.2. MM 111

Το MM 101 προήλθε από την διασταύρωση του NORTHERN SPY και MERTON 793 (το οποίο είναι προϊόν διασταύρωσης του NORTHERN SPY και M2. Πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα στο φυτώριο. Η ζωηρότητα αντιπροσωπεύει το 70% της αποκτημένης επί σποροφύτου μηλιάς. Στο EAST MALLING στη μεγάλη ξηρασία του 1959 είχε την καλύτερη αντοχή από το MM 104 και MM 106. Το MM 111 ευθείκνυται για δασειά και στραγγερά εδάφη.

1.3.3. MM 104 — MM 109

Το MM 104 είναι υβρίδιο μεταξύ M2 X NORTHERN SPY. Είναι ζωηρό υποκείμενο. Η ζωηρότητα αντιπροσωπεύει το 80% της αποκτημένης επί σποροφύτου μηλιάς. Ενδείκνυται για μη ζωηρές ποικιλίες (Στάρκριμσον, Ρεντ Τσιφ αλπ.). Έχει καλή συγγένεια με τις γνωστές ποικιλίες Γκόλντεν Ντελίτσιους, Ομάδα Ντελίτσιους, Γκράνη Σμιθ, Μουτσού αλπ. Είναι ανθεκτικό στη βαμβακάδα της μηλιάς.

Το MM 109 είναι υβρίδιο μεταξύ M2 και NORTHERN SPY. Είναι πολύ ζωηρό υποκείμενο. Η ζωηρότητα αντιστοιχεί με το 90% επί σποροφύτου μηλιάς. Πολλαπλασιάζεται εύκολα στο φυτώριο. Έχει καλή συγγένεια με τις γνωστές ποικιλίες Γκόλντεν Ντελίτσιους, Γκράνη Σμιθ, Μουτσού, Ιμπέριαλ αλπ.

14. Υποκείμενα νέας σειράς.

1.4.1. M 27

Είναι το πιο νέο υποκείμενο. Το μισό της αγάπτυξης του υποκειμένου M9. Είναι προϊόν διασταύρωσης μεταξύ των υποκειμένων M 13 X M9 (δλέπε πωλιά σειρά 1.2) (EM XIII επί IX). Ο διασταύρωσης πραγματοποιήθηκαν στον σταθμό EAST MALLING από τον H.M. TYDEMAN το 1929. Στη συνέχεια έγινε αξιολόγηση των υποκειμένων στο φυτώριο. Το 1954 ο PRESTON επέλεξε το σημερινό υποκείμενο που φέρει το όνομα M 27.

Το M 27 πολλαπλασιάζεται εύκολα. Η ριζοβολία των μοσχευμάτων και χωρίς οριμόνες ριζοβολίας, κρίνεται πολύ εκαγοποιητική. Έχει απθεντικό ριζικό σύστημα. Έχει ανάγκη υποστήριξης. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στις κάλυψεις των δραχίδων και διαστών. Θραύσονται πολύ εύκολα.

Εγδείκνυται για τις μεγαλόκαρπες και ζωηρές ποικιλίες (Μουτσού) και για εκείνες που ωριμάζουν αργά (Γκράνη Σμιθ).

Το M 27 αποτελεί αντικείμενο έρευνας για τους συμμαζόμενους «λειδιδικούς οπωρώνες», όπου φυτεύονται 5.000—6.000 φυτά και παραπάνω.

1.4.2. M 26

Είναι προϊόν διασταύρωσης που πραγματοποιήθηκε στο EAST MALLING μεταξύ M 16 και M9. Το παρουσίασε ο M. TYDEAN το 1926 και το λάνσαρε το 1959 υπό την ονομασία M 26.

Οι ρίζες του είναι ολιγότερο εύθραυστες απ' εκείνες του M9. Πολλαπλασιάζεται εύκολα με καταδολάδες κατά σύμψιμα.

Η ζωηρότητα του M 26 αντιστοιχεί με το 40% περίπου της αποκτημένης επί του σποροφύτου μηλιάς. Έχει καλή συγγένεια μ' όλες τις συνέχειες στη σελίδα 129

Η αποστολή του «Πυρσού» στο Κονκαρνώ της Γαλλίας

A'

«Παρασκευή 20 Ιουλίου 1990. Η αποστολή του Πυρσού για το Κονκαρνώ της Γαλλίας ύστερα από σχελωτική προετοιμασία αποχαιρετά τη Νάουσα και ξεκινά για το μεγάλο ταξίδι. Πρώτος σταθμός η Ηγουμενίτσα που μας επιφύλλασε μια πεντάμερη καθηυτική εργασία, εξ αιτίας της αρχοπορίας του καρδιού. Όμως δύο εκ των προτέρων έχουμε οπλιστεί με πολύ μεγάλη υπομονή και έτσι το πρόγραμμα συνεχίζεται με σχετικό χαμόγελο.

Μετά από 12ωρο ταξίδι, φτάνουμε στο Μπρίντιζε της Ιταλίας από όπου ξεκινά ένας Μαραθώνιος δρόμος για να καλύψει ο χαμένος χρόνος λόγω της καθηυτικήσεως που είχαμε αναγκαστικά δεχτεί.

Με λόγια δεν μπορεί να περιγραφεί η προσπάθεια των οδηγών και των υπουργών του γκρουπ που κυριολεκτικά ξαγρύπνησαν ώρες απέλευθερες για να φτάσουμε εγκαίρως στο Παρίσι, αφού ενδικάστηκε μιά είγκηση αναγκαστικά δεχτεί.

Το Παρίσι είναι πραγματικά η πρωτεύουσα του φωτός και των τεχνών. Σε λίγο χρόνο σκεν τους μαγεμένους διασχίζουμε δύο περισσότερες αίθουσες μπορέσαμε από το περίφημο μουσείο του Λούδρου. Αφού θαυμάσαμε την ακέφαλη νίκη της Σωμοθράκης, την Αφροδίτη της Μήλου και πολλά άλλα ελληνικά και ξένα έργα τέχνης, μείναμε άφωνοι από τα αριστουργήματα των μεγάλων ζωγράφων Ρούμπενς, Ντα Βίντσι, Ντελακρουά κ.ά.

Θα έλεγα σ' όλους ότι και μόνο για το Λούδρο αξίζει κανείς να κάνει μιά θυσία να επισκεφτεί το Παρίσι. Οι μικρές δεξιότητες της αποστολής μας, αν μπορούσαν να τις βαθμολογήσω, θα παίρναν άριστη για το ενδιαφέρον τους και την προσχή που έδειξαν μέσα στο μουσείο.

Το Παρίσι έχει πολλά να μας δειξει. Εμείς καταρθώσαμε να πά-

ρουμε μιά γεύση, πηγαίνοντας στον πύργο του Άιφελ, στην αψίδα του θριάμβου, στην Παναγία των Παρισίων, τα Ηλύτια πεδία, το Τρεκαντάρω και απολαύσαμε το γηισόδαστήμα στο λόφο της Μονμάρτρης με τις υπέροχες εντυπωτικές και τα γραφικά δρομάκια της, με τους καλ-

για τον καθένα μας.

Δεν μπορώ να κρύψω την αλήθευση ότι οι μέρες του Κονκαρνώ ήταν σκληρές. Παραστάσεις, πρόδεις, παρελάσεις πρωί, μεσημέρι, βράδυ. Όμως με την κατανόηση των χρεωτών και την ζεστασιά που ενέπνεε το περιβάλλον δύλα γήταν δυνατά.

Η Γαλλική κουζίνα δεν άφησε πειναστιένο κανένα παρ' όλο που είχαμε διαφορετικές πληροφορίες από την Ελλάδα. Οι ώρες του φαγητού ήταν πραγματική απόλαυση μίσα σε απηλόσφαιρα φιλίας, αγάπης των λαών που δύο κάτω από την θάτιστη σέργη είμασταν ίδιοι.

Κάθε μέρα την ώρα του φαγητού υπήρχε ένα ευχάριστο ξέσπασμα χαρού και παιχνιδιού. Κατ' αυτές τις ώρες κυτάει η μακρινή Σρι-Λάνκα, η Βαλιδία, η Ισπανία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Λιθουανία, η Τατιάνη, η Ουγγαρία άγγιζε με κάτι: που δεν περιγράφεται: την Ελλάδα, τη Νάουσα.

Είναι αυτές οι στιγμές που δεν μπορείς να τις νοιώσεις κάνοντας μιά σποιαδήποτε εκδρομή έστω και σε υπάρχουν δύες οι ανέσεις, έστω και αν βρεθείς στα ωραιότερα σημεία του κόσμου.

Κάπως έτσι κύλησαν όλες οι μέρες της επταήμερης παραμονής μας στο Κονκαρνώ. Μόνη αλλαγή οι παραστάσεις που δώσαμε στις πόλεις Βρέστη, και Καρέ. Για την απόδοση του γκρουπ στο χορό να μην αναφέρω τίποτε προσωπικά.

Κάποιες επιγραφές δίνωνται στη Γαλλίας έγραφαν καλές κριτικές για τον Πυρσό. Προσωπική μου άποψη διαφέρει πάντα θα υπάρχουν και στο θέρικα του χορού και στο θέρικα μουσικής και στολών, όλλα δεν είναι δικαιολογία ότι δύλα αυτά που γίνονται στον Πυρσό γίνονται από αγάπη, μεράκι: για την παραδοσή μας τελείως αφιλοκερδώς και με ελάχι-

Του Πέτρου Νόλκα

λιτέγχεις της. Αποχωρείσαμε το Παρίσι με τα φώτα και τις αστέρια της νύχτας. Κατ' ύστερα γραψανά για το Κονκαρνώ της Βρετάνης.

Στο Κονκαρνώ φτάσαμε ξημερώντας της 22ης Ιουλίου, αφού διασχίσαμε ένα καταπράσινο τοπίο.

Ο τόπος της επταήμερης παραμονής μας γίταν φανταστικός. Μιά μικρή πόλη των είκοσι χιλιάδων κατοίκων κτισμένη γύρω από ένα φανταστικό λιμανάκι. Τα σπίτια στολισμένα με καταπράσινους ολάνθιστους κήπους και κάθε τι δημόσιο πεντακάθαρο. Πρώτη εντύπωση: άριστη.

Σε λίγο χθάσαμε στο κέντρο γραμμάτων και τεχνών, όπου μας υπόδειχτηκαν οι υπεύθυνοι της διοργάνωσης με μια καλοστημένη δεξιωση για τα καλωσορίσματά μας.

Στο τέλος της δεξιωσης μας παραχώρησαν ένα ζευγάρι Γάλλων που θα γίταν οι συνδομή μας όλες τις γιορτές. Οι καλές εντυπώσεις γι' αυτούς θα μείνουν για πάντα. Οι άνθρωποι χωτέι μέρα - νύχτα στο πλευρό μας ακούραστοι.

Χωρίς να γνωρίζουν γλώσσα καττάδαιναν μέσα από τα μάτια μας τις επιθυμητές ολονότινες μας. Μετά από μιά μέρα και μετά από παράγληση και του αρχηγού της αποστολής μας παραχώρησαν και ένα Γάλλο Αγγλοιτανή. Ο κ. ΓΙΒΕΝ αποδείχθηκε εκ των υστέρων ο καλύτερος άγγελος του γκρουπ. Πρόθυμος για κάθε συνεργασία και εξυπηρέτηση

(Συνέχεια στη σελίδα 129)

Η αποστολή του Πυρσού στο Φρίμπουργκ της Ελβετίας

B'

Η φετεινή χρονιά ήταν γεμάτη από δραστηριότητες σε επίπεδο Πυρσού, αλλά και στο χώρο ευθύνης μου στον C.I.O.F.F. Μόνο στον Ιούλιο και Αύγουστο ο Πυρσός είχε δραστηριότητες που αιχογομικά μεταφέρονται σε δαπάνες δέκα εκατομμυρίων δραχμών.

Αλλά και στο χώρο του CIOFF πέρα από το κοινό με τον Πυρσό Φεστιβάλ είχα την ευθύνη της αποστολής του Πολιτιστικού Συλλό-

Του Μανώλη Βαλσαμίδην

γου της Αλεξανδρείας στην Ουγγαρία, του Λυκείου Βέροιας στην Γιουγκοσλαβία και του Λυκείου Θεσσαλονίκης στην Πολωνία.

Με τον Πυρσό ξεκινήσαμε Κυριακή πρωί 19 Αυγούστου για το Φρίμπουργκ. Γνωρίζως πολύ καλά για που πάμε. Το Φεστιβάλ του Φρίμπουργκ είναι: από τα καλύτερα οργανωμένα φεστιβάλ στον κόσμο.

Οργανωθήκαμε με βάση το πρόγραμμα του φεστιβάλ, είμασταν πανέτοιμοι να το αντιμετωπίσουμε, αλλά και να περάσουμε μέσα από αυτό και να προβάλλουμε την παράδοσή μας, την ιστορία μας, τον πολιτισμό μας, τις θέσεις μας. Οι Ελβετοί είχαν επιλέξει τους στόχους τους κι εμείς πωρόλληγα τους δικούς μας.

Ο Πυρσός ξέφυγε από την πρώτη του εμφάνιση τους Ελβετούς με τον πλούτο των στολών του και την ποικιλία, την αριονία και την δύναμη των χορών του. Εμπεινέστατα γίταν από την πρώτη μέρα τα σχόλια του τύπου για τον Πυρσό στις εφημερίδες με συνέχεια και στις επόμενες ημέρες.

Η Γερμανόφωνη Freihurg σε πεντάστηλο της άρθρο που το επιγράφει: Griechenland und Portugal: Temperament und tradition., δημιο-

στεύει: τρίστηλη φωτογραφία του Πυρσού, και υπογραμμίζει τη σχέση της σημερινής με την αρχαία παράδοση στην Ελλάδας.

Στην μουσική εμπεινέστατα σχολάστηκαν ο ζουργάς και το ντασόλι (Τρύφων Παξαρέντσης και Χρήστος Μάντσιος), το κλαρίνο (Γιαννάκης Ζλατάνης) η ορχήστρα των νησιώτικων (Αφος Κόκκινος, Ξανθόπουλος, Μπατάνης, Μπαξεδάνος και Εφραιμίδης) και το τραγούδι με τη Σωτηρία Βίλτσου.

Την τριέρα της κύριας ειρηνίστης του Πυρσού στο Πανεπιστημιακό θέατρο του Φρίμπουργκ διάλεξε, πολύ ζωτικά, ο πρεσβευτής μας στη Βέροια για να τιμήσει με την παρουσία του τις εκδηλώσεις του φεστιβάλ.

Προβολή της χώρας μας σε κάθιρους χώρους και ευαίσθητους τομείς της ζωής που μετράνε πολύ. Μπράδος στο υπουργείο των Εξωτερικών, που μας έδωσε την διπλωματική κάλυψη που ζητούσαμε, μπράδο στο λαμπρό πρεσβευτή μας κ. Εμπιανούγκη. Σπυριδάκη που μετά την Γιουγκοσλαβία (ανώτατο παράστημα της γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης), επάξια εκπροσωπεί τη χώρα μας και στην Ελβετία.

Θα μείνω λίγο σε κείνη τη μέρα. Την βραδιά άνοιγε ο Πυρσός. Στα 25 λεπτά που είχαμε στη διάθεσή μας παρουσιάσαμε ένα πρόγραμμα χορών, τοπικών και πανελλήνιων με εναλλαγές κυκλικών χορών με μετωπικούς, γυναικείους με ανδρικούς και μικτούς, με αλλαγές στολών, ρυθμών και μουσικής.

Θα πω, πως λίγες φορές έχω δει τον Πυρσό τόσο φηλά. Στα παρασκήνια έγινε ο χαρός. Ήλθαν Έλληνες, Ελβετοί, εκείνα τα θαυμάτια παιδιά, οι συνοδοί μας, άλλοι γελούσαν κι άλλοι κλαίγανε από χαρά.

Στα παρασκήνια, στη διάρκεια του διαλείμματος ήλθε και ο πρέσβης μας συνοδευόμενος από τον πρόεδρο

της οργανωτικής επιτροπής. Συγχαρήσαμε συγκινημένος την αποστολή. Είχαμε μαζί του μιά πρωτόγνωρη εμπειρία.

Την Πέμπτη είχαμε την ελληνική βραδιά. Έπρεπε να μάθουμε ελληνικούς χορούς στους ξένους σε ένα κέντρο της πόλης, που κατακλύστηκε κυριολεκτικά από κόσμο. Οι Ελβετοί που είχαν προγραμματίσει: τα πάντα με απόλυτη επιτυχία, εδώ έπειταν έξο.

Τα ελληνικά φαγητά έγιναν ανάρπαστα και εξαφανίστηκαν με το άνοιγμα του προγράμματος. Πρόβλημα στάθηκε και η δική μας σίτηση. Ο πολύς κόσμος, το κέφι μαζί με την προσπάθεια των Ελβετών να μπούν στους ελληνικούς ρυθμούς δημιουργούσαν μιά διαιτηρα ευγενική ατιμόσφαιρα για την «επιχείρηση» Χρυσή Ολυμπιάδα.

Έγινε ανάρπαστο όλο το υλικό, που είχαμε προμηθευτεί από την Αθήνα. Άργα το βράδυ το συγκρότημα μεταφέρθηκε σε άλλο χώρο, θέατρο και αναψυκτήριο μαζί, όπου είχαν την ευκαιρία οι μουσικοί μας να δείξουν την τέχνη τους.

Το Σάββατο ήταν πολύ δύσκολη μέρα. Πήγαμε μέρος, όπως είχαμε δηλώσει, στις εκδηλώσεις: «Επιστημονική καταγραφή, προβολή εθνών», «προβολή - καταγραφή παραδοσιακών παιχνιδιών». Παράλληλα το γκρουπ είχε χορευτικές και μουσικές εκδηλώσεις σε διαφορετικές γηρυίες της πόλης.

Στη παρουσίαση εθνών πήραν μέρος τέσσερες από τις δέκα χώρες που συμμετείχαν στο φεστιβάλ. (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ρουμανία, Τσεχοσλοβακία). Το θέμα της ελληνικής αντιπροσωπείας ήταν: «Το έθιμο της Μπούλας στη Νάουσα».

Οι ξένοι είχαν στα χέρια τους δημιουργημένη στα Αγγλικά την εργασία μου, ενώ παράλληλα γινόταν η παρουσίαση της στα γαλλικά με σύγχρονη επίδειξη των δρωμέων

του εθίμου. Ακολούθησε διάλογος. Την ευθύνη της παρουσίασης είχε ο πρόεδρος του CIOFF Ελβετίας, κατηπρόσδερος στο παγκόσμιο συμβούλιο κ. Cyril Renz.

Στις εκδηλώσεις του παραδοσιακού παιχνιδιού πήραν μέρος δύο χώρες, γη Ελλάδα και γη Ταυλάνδη. Την ευθύνη της παρουσίασης του παιχνιδιού είχε ο κ. Γεωργίας Τίτλος: «Παχυπάνιο».

Μικρά ξέφωτα στη «δουλειά» που είχαν στο φεστιβάλ ήταν οι ξεναγήσεις στη Βέργη, στον πύργο του San Jan, το ανέδαχτα στο καμπαναριό του καθεδρικού ναού του Φρίμπουργκ με τα 366 σκαλοπάτια, για βόλτα στην πλατά πόλη και γη επισκεψή στη Ελβετία, απολαττούσια.

Την Κυριακή είχαν το κοινό εκκλησιαστικό και μετά πρόσκληση τη γεύμα. Φλοξεγγήθηκαν όποι ελβετικές συκογέννειες, Δύο - δύο, τρεις - τρεις βραβεύσεις στην απόστραφη του ελβετικού επιτού και γευτήματα την ελβετική κουζίνα.

Λίσθηση έκαναν τα δωράκια που προσφέρωνταν. Κρατή Ναούσης, σούρα σίλια προδευτηρίας, και στους πανεπιστημιακά μορφωμένους βιβλία στα γαλλικά για τα αγγλικά. Ποιά βιβλία; Τη «Βεργίνα» του κ. Ανδρόνικου, το «Άγιο Όρος», «Μακεδονία». Ιστορία της Μακεδονίας, «Θεσσαλονίκη» κ.ά.

Και μάκρη έκπληξη. Λόγω συνωνυμίας μας δύθηκε λάθος επάγγελμα. Και δύρο που πήγανε για καθηγητή Πανεπιστημίου βρέθηκε σε σπίτι τεγκνικού την ελβετικήν τηλεπικονιωνιών. Η χαρά δύναται σικαδέσποινας δεν περιγράφεται.

Εκείνος, ο οικοδεσπότης Ελβετίας, κυρή Αιγύπτια από μάνα Ελληνίδα, «Έχω δουλειά τώρα» είπε. «Πρέπει να το δικάξω, σας ευχαριστώ». Στον κ. καθηγητή πήγαν δύο μπουκάλια κρασί «Νάουσα». Από βιβλία ο άνθρωπος θα έχει μπουγτίσει. Λίγο κρατή Νάουσας κάνει καλό.

Το βράδυ, γη λήξη του φεστιβάλ.

Στην Πανεπιστημιακή λέσχη έγινε χαρός. Ήταν οι που θύμιζαν Κρήτη. Η χαρά των οργανωτών, τα πεντακόσια μέλη των εθνικών χορευτικών αποστολών, διγμούργησαν μιά συνεπανάληπτη απόστραφη. «Όλοι: απόλυτα ικανοποιημένοι για τη συμμετοχή τους στο φεστιβάλ γειροκροτούσαν δύος.

Καταχειροκροτήθηκαν τα μέλη της 19ιετούς Οργανωτικής Επιτροπής, γειροκροτήθηκαν οι υπεύθυνοι των τομέων δράσης, οι υπεύθυνοι των τμημάτων, οι συνοδοί των Εθνικών αποστολών, οι υπεύθυνοι αίτησης και οι μάγιστροι και φυσικά οι εθνικές αποστολές.

Τις μικρές προσφορούσαν και αντρινήτες κάλυπτες γειροκροτήματα και αλαλαγμοί.

Τη δεκάνη ψαλέψαντας θάλαθος τη Λύρα της Ζωσίας: «Το ελληνικό γκρουπ και ο κ. Βαλσαμίδης τας ευχαριστούμε θεριά για την φιλοξενία που τύχαμε. Εύλατε ευτυχείς που πήραμε μέρος στο φεστιβάλ του Φρίμπουργκ. Απευθύνουμε βαρύτο γκρεμιστικό σε όλα τα γκρουπ και την ευχή να ξεχωρίσουμε».

Η τελευταία φράση τους ξεσήκωσε δύος. «Όλα τα γκρουπ θα γίνεται να έρθουν στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια έγινε η ανταλλαγή των δώρων. Μετά προσφέρθηκαν τα σχετικά συμβιβαστικά από τα οποία

ξεχώριζε ένα μεγάλο κουδούνι: με περιλαβμό, απ' ώπα που κρεμάνε στις ελβετικές αγελάδες, σύμβολο της παράδοσης του τόπου και του φεστιβάλ.

Τους προσφέραμε ένα γάλλικο χάραγμα του Παρθενώνα και το βιόλι Μακεδονίας 4000 χρόνια Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού, και τι Νάουσας και το σήμα των Ολυμπιακών αγώνων.

Αφηγει επίτηδες έξω από την αγγίγηση μου τις εντυπώσεις μου από τον εκκλησιασμό, τις εντυπώσεις μου από την υπεύθυνη Ελβετική πολιτική, υπέναντι στους μικρούς Παραδοσιακούς τόπους και τους προδηλωτικούς μου σχετικά με το χώρο δικαιού μας. Μείναμε σε αντιποτικά καταχρήσια. Δεν ξέρω αν με κάποια αξέρων θα επανέλθω στα ίδια χώρα ώπα απότερον.

Κλείνοντας θα γίνεται να ευχαριστήσω δύος δύος μας βογήγιαν. Και γενικότερα δύος μας αιματαραστένοντας τον Πύρο στις δράσεις του. Τη Νομάρχη Ημαθίας την κ. Φωνή Ημετεραχρήστου, που και βλέπει και αφούγκρετει και εκτιμά. Τον κ. Δήμαρχο Νάουσας, το νη. Πέτρο Μπέλα. Οι χρυσοί δίσκοι: «Αρχή άνδρα δείκνυται». Καταθέτω την καλύτερη μαρτυρία για τον κ. Δήμαρχο. Τους συνεργάτες μου στην αποστολή, και τα μέλη της αποστολής. Η επιτυχία κυρίει σε δύος.

Φωτογραφία 1. Από αριστερά προς τα δεξιά: Ελένη Πάντου — Ο δήμαρχος του Φρίμπουργκ — Εβη Τανου — Ο αντιπρόεδρος της κυβερνησης του Καντονιού Ο πρόεδρος του Πύρου Μ. Βαλσαμίδης — Σούζη Καλαϊτζή.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΜΗΛΙΑΣ

συνέχεια από τη σελίδα 125 τις γνωστές ποικιλίες Γκόλντεν Ντε λίτσιους, Ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους, Γκράνη Σμθ, Μουτσού ώλπ.

1.4.3. Μ 25

Προήλθε από την διασταύρωση μεταξύ NORTHERN SPY επί M2 Είναι πολύ ζωηρό υποκείμενο. Πολλαπλασιάζεται εύκολα στο φυτώριο.

15. Σπορόφυτα

Τα σπορόφυτα προσαρισθούνται καλύτερα από τα άλλα υποκείμενα σε εδάφη μέτριας γονιμότητας. Είναι πολύ ζωηρά υποκείμενα.

Σήμερα για ν' αποκτήσει κανείς οικογενή σπορόφυτα χρησιμοποιεί υποκείμενα από το BITTENFELDER, GRAHAM, CRAB, σπόρους

από τις μηλιές REINETTE DU MANS και Γκόλντεν Ντελίτσιους.

1.6. Ανθεκτικότητα στην ασφυξία των ριζών.

α) Πολύ ευπαθή υποκείμενα M 793, MM 104, MM 109, MM 111 και M2.

β) Ευπαθή M7, M4, M25, M9, M26

γ) Λίγο ευπαθή M1, MM106, M 16, M 13, CRAB C και τα περισσότερα σπορόφυτα.

Πρέπει να αναφερθεί ότι τα υποκείμενα M793, MM 104, MM 109 MM 111 και M25 που παρουσιάζουν ευπάθεια στο ριζικό σύστημα έχουν κληρονομήσει την ευπάθειά τους από το M2

17. Ζωρότητα υποκειμενική.

Η ποικιλία Ρεντ Ντελίτσιους διαδιλλασθεί σε διάφορα υποκείμενα μηλιάς αναπτύσσεται ως εξής σε σύγκριση με την ανάπτυξη που παίρνει διαδικτικά επί σποροφύτων:

α) Επί M27 15—20% περίπου.

β) Επί M9 30% »

γ) Επί M 26 40% »

δ) Επί M7 50% »

ε) Επί MM 106 60% »

στ) Επί M2 65% »

ζ) Επί M1 793 65% »

η) Επί MM 111 70—75% »

θ) Επί MM 104 80% »

ι) Επί MM 109 90% »

ια) Επί σποροφύτου 100% πλήρης ανάπτυξη.

Η αποστολή του Πυρσού Στη Γαλλία

συνέχεια από τη σελίδα 126

στη οικονομική υποστήριξη.

Τέλειώνοντας θα γίθελα να παρουσιάσω και ένα άσχημο επεισόδιο που λέρωσε τις ωραίες μας αναμνήσεις. Αναφέρομαι στην κλοπή που έγινε σε βάρος του γκρουπ στο Εξ Σπουρι της Γαλλίας. Ευθύνες δεν μπορούμε να αποδώσουμε σε κανέναν. Ήταν μιά κακιά συγκυρία της τύχης, που στον καθένα μας μπορεί να συμβεί, όσο καλά και αγ τα προσέξεις: όλα.

Πέρα από όλα, πιστεύω ότι για αποστολή του Πυρσού στο Κονκαργέ είχε την μεγάλη παιδικωγική προσφορά της. Τα παιδιά του Πυρσού, τα παιδιά μας σε τέτοιους είδους εκδρομές αποκτούν ένα σωρό εμπειρίες. Γίνονται πιο δυνατά πειθαρχημένα, αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους, ενώ συγγρόνως πλουτίζουν τις γνώσεις τους.

Οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους, και δικούς μας και ξένους».

Στατιστικά στοιχεία ξηρών καρπών

(Συνέχεια από τη σελίδα 123)

Πίνακας 7: Κυριότερες χώρες Εισαγωγής, μέσοι όροι: 1980 - 88

Χώρας εισαγωγής	Εισαγωγές Με κέλυφος	Εισαγωγές Ψήγκα Με κέλυφος
ΕΟΚ (περιλαμβάνει)	105.400	9.100
Δ. Γερμανία	63.800	4.430
Γαλλία	15.500	1.420
Ην. Βασίλειο	7.900	1.280
Ολλανδία	6.400	250
Βέλγιο - Λουξεμβούργο	4.900	280
Σαρ. Ένωση	15.700	1.200
Αυστρία	16.000	
Ελβετία	11.200	
ΗΠΑ	2.700	

ΣΗΜ.: Η τοίχη στήλη του πίνακα 7 δείχνει το σύνολο της ποσότητας λεπτοκαρυών εκφραζόμενη σε κίλορας.

Ευχαριστίες

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Αποφοίτων Ναούστης, ευχαριστεί θερμά, τα παιδιά του Δημ. Αγοραστού, που δώρισαν για το περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» 20.000 δρχ., στη μνήμη του πατέρα τους.

Βιβλιοπαρουσίαση

από τον Γιάννη Καρατσιώλη

«Ιστορία του προσκοπισμού στη Βέροια (1918-1950)» του Παύλου Πυρινού

Ηερήγλως στα χέρια μας η πρόσφατη έκδοση του βιβλίου του συνεργάτη του περιοδικού μας Παύλου Πυρινού, Γυμνασιάρχη Βέροιας με τίτλο «Ιστορία του προσκοπισμού στη Βέροια (1918-1950)». (Τόμος Α'). Η έδοση είναι: της Ένωσης Παλαιών Προσκόπων Βέροιας της οποίας πρόεδρος είναι και ο συγγραφέας του βιβλίου.

Ο συγγραφέας σπουδάσε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και έχει: το δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών (κλάδος Ιστορικής Θεολογίας) του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε διευθυντής της Δημιόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας και έγραψε διάφορα ιστορικά βιβλία για την Βέροια και το Ν. Ημαθίας γενικότερα και είναι συνεργάτης της ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ εδώ και χρόνια.

Ακούραστος αρευνητής των αρχείων της Βέροιας (Μητροπόλεως, Τοπικής Εφορείας Προσκόπων κλπ.), συγχέντρωσε το υλικό των ερευνών του σε ένα καλαίσθητο βιβλίο, που παρουσιάζει: την ίδρυση και ιστορία του προσκοπισμού στη Βέροια μέχρι το έτος 1950. Μέσα από τις γραμμιές του βιβλίου εμφανίζονται: διάφορα σημαντικά γεγονότα της πόλεως και της περιοχής της, καθώς και πρόσωπα που έπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο στην ζωή της Βέροιας.

Στην αρχή αναφέρεται: στην Πρώτη προσκοπική περίοδο (1918-1921) που περιλαμβάνει και την ίδρυση του προσκοπισμού στη Βέροια, με ιδιαίτερη αναφορά στον Γεώργιο Γουδή (1903-1960), θεατρική και αργανωτή του προσκοπισμού στη Βέροια.

Ακολούθως περιγράφει: την Δεύτερη προσκοπική περίοδο (1930-1939) διαν έγινε και η πρώτη κατακήγωση των προσκόπων στην Καστανιά του Βερμίου. Από εδώ μπορίνονται ότι πήραν μέρος σ' αυτή

βαθμοφόροι από την Βέροια και την Νάουσα. Ανάμεσά τους και τα ανόμιτα των Μούγγηρη Νικολάου, Μουρτζίδη Κων/νου, Κανονίδη Ορφέα κ.ά.

Στη συνέχεια προχωρεί: σε μιά λεπτομερή εξιστόρηση της «χρυσής εποχής» του προσκοπισμού στη Βέροια (1931-1938) με πάρα πολλά στοιχεία και ανέκδοτα κείμενα της εποχής για να καταλήξει στην επόδυνη, όπως αναφέρει, συγχώνευση με την Ε.Ο.Ν. με αναγκαστικό νόμο του Μεταξά. Σεχωριστό κεφάλαιο του βιβλίου αποτελεί: «Η μιστική προσκοπική ομάδα Βέροιας στα χρόνια της κατοχής (1940-1945)» με αναφορά σε δλη την δράση της στα δύσκολα εκείνα χρόνια.

Ακολουθεί: η Τρίτη προσκοπική περίοδος (1945-1950) με την ανασύσταση του Σ.Ε.Π. και της Τοπικής Εφορείας Βέροιας και με ιδιαίτερη αναφορά στον λυκειάρχη Δημήτριο Παπαδόπουλο που ήταν φυ-

χή του προσκοπισμού στη Βέροια. Τελειώνει: δε με λεπτομερή περιγραφή της συμβολής των προσκόπων της Βέροιας στα γεγονότα του εμφυλίου πολέμου το 1949 στην Νάουσα. Η συμβολή τους καθαρά ανθρωπιστική αποσκοπούσε στην περίθαλψη των πληγέτων και την καποκατάσταση των ζημιών την περίοδο εκείνη.

Το καλύτερο πλανισιώνεται: από πολλές ανέκδοτες φωτογραφίες της εποχής, κατάλογο ογκώματων που έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στην προσκοπική ιστορία, επίλογο και πίνακα περιεχομένων.

Τελειώνοντας θέλουμε να συγχρούμε τον συγγραφέα Παύλο Πυρινό για το κοπιαστικό έργο του και παρημένοντας και τον δεύτερο τόμο της σύγχρονης ιστορίας μετά το 1950, αναμένουμε ακόμα την παρουσίαση στοιχείων για την ιστορία του προσκοπισμού και στην Νάουσα, τα οποία - απ' όπι είκαστα σε θέση, να γνωρίζουμε - κατέχει.

ΒΙΒΛΙΑ

Επιμ. Λευκής Σαμαρά

Για τους αναγρώστες της Νιάουστας, που θα ήθελαν να διαβάσουν κάποιο καινούργιο βιβλίο, ιστορικό, λογοτεχνικό, θέατρο ή ένα δονθητικό βιβλίο για το σχολείο, παραθέτουμε μερικά από αυτά που κυκλοφόρησαν το 190.

Ο Βασίλης Κρεμμαδάς κυκλοφόρησε ένα διδύλιο που περιέχει: επιφυλλίδες, άρθρα και συνεντεύξεις του που έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς στον γηπερήσιο και περιοδικό τύπο, καθώς και αδημοσίευτο κείμενό του «πραγματικότητας και δυνατότητας της ελληνικής εκπαίδευσης». Εκδ. Γυώση.

Με μετάφραση του Αλέξη Σολωμού κυκλοφόρησε το θεατρικό έργο του Τολστόι το «Ζωντανό πτώμα». Εκδ. Δωδώνη.

«Εαρινικά πέρσι το καλοκαίρι»

του Τένεσση Ουτέλλιαρης σε μετάφραση Μάρ. Πλωρίτη. Εκδ. Δωδώνη.

«Η μητέρα του σκύλου» του Παύλου Ματσεση από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Μαρί Γκούσκαν «Φθόγγοι προεκπάτεων». Εκδ. Περίπλους Ποίηση

Οι εκδόσεις Γκούστεμπεργκ κυκλοφορούν δυσθίρατα για μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου.

Α' Γυμνασίου. Δελής Ομήρου Οδύσσεια. Εριγγευτικά. Σχεδιάσματα, τ. Β.

Δημητρακόπουλος: Εκθέσεις Γυμνασίου: Ανεπτυγμένα θέματα.

Β' Γυμνασίου: Δημητρακόπουλος: Η νεοελληνική μιας γλώσσας. Συμβολή στην έκθεση — έκφραση.

Γ' Γυμνασίου. Μαρκαντωνάτος: Αρχαία ελληνική λυρική ποίηση.

